as

AMATÉRSKÁ SCÉNA

5/2002

CENA 35 KČ

SETKÁNÍ MLADÝCH DIVADELNÍKŮ V ŠUMPERKU

72. JIRÁSKŮV HRONOV

JINÁ TVORBA – JINÉ VNÍMÁNÍ ?

SVĚTOVÝ FESTIVAL DĚTSKÉHO DIVADLA V LINGENU

JEŠTĚ ŽIJU S VĚŠÁKEM, ČEPICÍ A PLÁCAČKOU

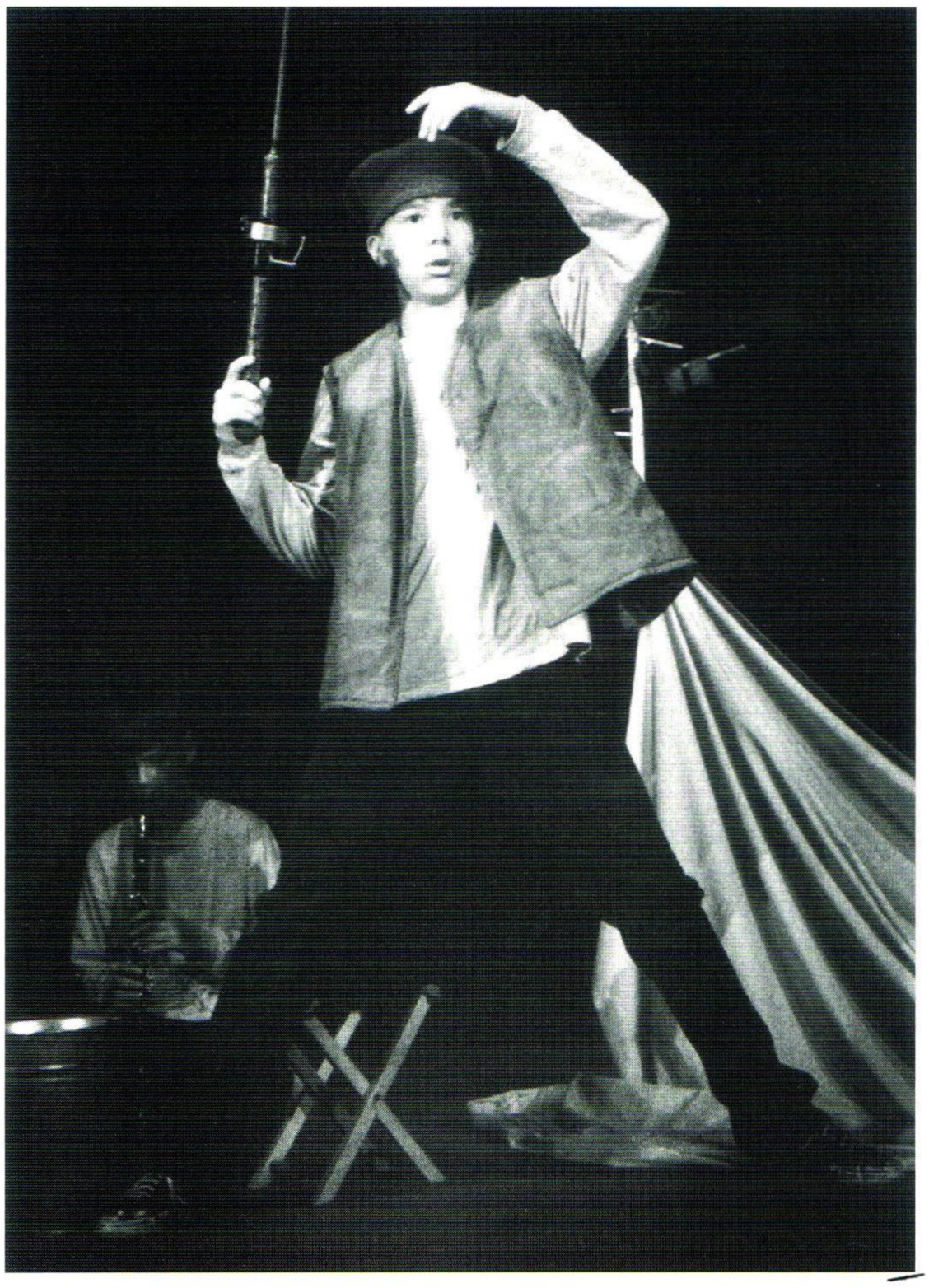
OBSAH AS 5 / 2002

Na Sobotce tály ledy / Tomáš Horyna 3
Jak založit tradici / Saša Rychecký 3
Setkání mladých amatérských divadelníků Šumperk / Karel Tomas 5
Jak mi zachutnala Tráva / Jan Strejcovský 7
Leguán na Trávě / Roman Černík 9
Odkud vedly cesty souborů na 72. Jiráskův Hronov / Milan Strotzer 10
72. Jiráskův Hronov – Faktografie
Milan Strotzer 11
JINÁ TVORBA – JINÉ VNÍMÁNÍ ?
Jan Císař 18
Metamorfózy dle Hronova 2002
Vladimír Zajíc 23
S profesorem Miloslavem Klímou o současném divadle a 72. Jiráskově Hronově
Rozhovor připravila Lenka Lázňovská 28
Zahraničníma očima / Michael Branwell 30
Hronovské pociťování Zuzany Vojtíškové aneb Setkání s dramaturgií 31
Z hronovského deníku belgických seminaristek
Perrine Snyers a Géraldine de Valensart 32
To byl ale HUKOT
Simona Bezoušková 32
Můj milý deníčku… / Jaromír Popiel 33
První hronovské zastavení / Lukáš Večerka 33
Naše divadlo má být pohlazení, říká Andrea Helmichová, členka divadla BLIC z Ostrožské Nové Vsi / Rozhovor připravila L. Lázňovská 34
Dnešní amatérské divadlo je jiné, říká Martin Rumler z Jihlavy
Rozhovor připravila Lenka Lázňovská 35
Pro Josefa Brůčka bylo loutkové divadlo od počátku to pravé
Rozhovor připravila Lenka Lázňovská 36
Sedm kapitolek o sedmém světovém festivalu dětského divadla v Lingenu
Radka Svobodová 38
Čtyři horké dny aneb Kazincbarcika
Jana Soprová 41

SERVIS / Dramaturgický pozorník
Thomas Bernhard: Claus Peymann si kupuje kalhoty a jde se mnou na oběd
Milan Strotzer 42
SERVIS / Divadelní databáze na internetu
Radmila Hrdinová 43
Zprávičky 43
Kalendář akcí 44

PŘÍLOHA AS / Divadelní hry prověřené jevištěm
Dramaturgický pendant ke hře Ještě žiju s věšákem, čepicí a plácačkou / Jan Císař I
Ještě žiju s věšákem, čepicí a plácačkou
Samuel Königgratz II

SERVIS / Dramaturgický pozorník
Petr Zelenka: Příběhy obyčejného šílenství
Pavlína Morávková XXIII

Od 1. do 10. srpna 2002 se konal 72. ročník Jiráskova Hronova, celostátní mezidruhové přehlídky amatérského divadla se zahraniční účastí. Divadlo hrané dětmi na něm reprezentoval soubor HOP-HOP ZUŠ Ostrov s inscenací Naslouchej…, kterou se souborem připravila Irena Konývková podle zimních pohádek Zbyňka Malinského. Foto: Ivo Mičkal.

Foto na titulní straně: *Mezi soubory, které se objevily na programu Jiráskova Hronova poprvé, patřilo Divadlo PoHrdobci z České Kamenice (okres Děčín, 5.630 obyv.). V režii Petra Naxery uvedlo v mnoha ohledech překvapivé nastudování hry Eugèna Ionesca Plešatá zpěvačka. Na snímku z archivu souboru je Margareta Naxerová v roli Paní Smithové. Kdyby se na JH udělovaly ceny, patrně by ji neminula cena za nejlepší ženský herecký výkon.*

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 39 (Ochotnické divadlo 49), číslo **5 / 2002.**
Vydává Informační a poradenské středisko pro místní kulturu,
Blanická 4, 120 21 Praha 2.
Vedoucí redaktorka: Mgr. Lenka Lázňovská.
Redaktor: PhDr. Milan Strotzer.
Technický redaktor: Jan Strejcovský.
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), Josef Brůček, Mgr. Alexandr Gregar, Mgr. Jiří Hraše, Mgr. Jaroslav Kodeš, Mgr. Jiřina Lhotská, František Mikeš, Vlastimil Ondráček, PhDr. Vítězslava Šrámková.
Grafická úprava: Jitka Tláskalová (obálka a loga) a M. Strotzer.
Adresa redakce: IPOS-ARTAMA, P.O.BOX 2, (Křesomyslova 7),
140 l6 Praha 4, **tel.:** 261 215 684-7, **fax:** 261 215 688,
e-mail: artama.divadlo@volny.cz + mistr@tiscali.cz.
Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka *JH&C* Mělník.
Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r. o., P.O.BOX 732, 111 21 Praha 1,
e-mail: renata@allpro.cz, **http:**//www.allpro.cz,
tel.: Renata Szeniawská, tel. 234 092 851.
Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz).
Cena 1 výtisku: 35,- Kč, roční předplatné: 180,- Kč.
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.
Toto číslo bylo dáno do tisku 24.9.2002.
Příští číslo vyjde 16.12.2002.
© IPOS PRAHA 2002
ISSN 0002 – 6786. Registrační číslo: MK ČR E 4608.

NA SOBOTCE TÁLY LEDY

Šrámkova Sobotka, festival českého jazyka, řeči a literatury, se pravidelně, už po čtyřicet šest let, koná v prvním červencovém týdnu. Přesto se v několika minulých letech mohlo zdát, že se zvolna obaluje ledovou krustou. Led začátkem července těžko budete vysvětlovat jinak než jako vědomou mrazírenskou snahu. Jako snahu konzervovat vše v neproměnné podobě. Konzerva je však většinou nevábná, a byť je pevně zavíčkovaná, nezřídka její obsah zasmrádne. Konzervování v tomto smyslu je velmi vzdálené rozumnému zachování dobré tradice. Tradice Šrámkovy Sobotky je opravdu úctyhodná. Nezapomínejme však, že se festival dobře etabloval už za minulého režimu, přetrval řadu nebezpečí a snažil se stůj co stůj zachovat si čistý štít. Již to znamenalo tehdy hodně, dnes se to však bohu díky předpokládá samo sebou. Je tedy jistě věru co zachovávat, je také nutné leccos změnit.

Festival, byť se snaží otevřít široké veřejnosti, je ve své podstatě koncipován pro uzavřenou skupinu publika, čítající především bohemisty - učitele i studenty - a knihovníky. S ohledem na toto specifické publikum přináší program vedle své kulturní části, obsahující především recitační a divadelní vystoupení, koncerty, výstavy a filmové projekce i druhou, vzdělávací část, sestávající z přednášek, prezentací nakladatelství a přehlídek s dílnami uměleckého přednesu. Vyváženost obou programových částí je podmínkou pro zachování festivalu jakožto festivalu. Přílišný akcent na vzdělávací část by celou akci mohl proměnit v jakousi letní školu či kvalifikační kurz. Tato bipolarita festivalového programu rozpoutala v několika předešlých sezónách diskusi o charakteru směřování celého festivalu. V tomto kontextu zazněl i hlas, snažící se začlenit festival do nově připravovaného pedagogického kariérního řádu. Taková tendence je, jak již bylo výše poznamenáno, pro osud festivalu nebezpečná. A udělat ze Sobotky, navazující na tradici meziválečných prázdninových pobytů Fráni Šrámka a jeho přátel učitelů a studentů, kvalifikační kurz, by bylo přinejmenším smutné. Dokonce se domnívám, že by básník na hřbitově pod Humprechtem musel doslova rotovat v hrobě.

Zatímco probíhaly nekonstruktivní pře o další směřování festivalu, chuděrka Sobotka ležela ladem v prachu ulice a čekala, kdo se jí ujme. A aniž to kdo hned zpozoroval, stal se malý zázrak. Objevila se, tak trochu samozvaně, skupinka studentů, kteří se rozhodli vzít ji za svou. Sobotka v dobrých rukou, které ji nechtějí znásilňovat a dělat si z ní svou tribunu, doslova omládla a rozzářila se, nabrala dech, aby dokázala svoji životaschopnost.

Jádro těchto festivalových rytířů, kteří jsou odhodláni pro svou paní bojovat a zemřít, tvoří členové redakce festivalového deníku „SPLAV!", který letos vycházel již počtvrté. V každém čísle kriticky sleduje program uplynulého dne, určuje svým způsobem diskurz celého festivalu a je otevřeným polem festivalového dialogu. Podrobnou kritickou reflexi celého letošního programu můžete najít na internetové adrese www.SPLAV.CZ.

Další, méně početnou skupinu těchto polooficiálních kruhů tvoří členové pražského amatérského „Divadla v bytě" (mezi něž patří i autor těchto řádek), kteří si vzali za cíl oživit prostor starého soboteckého Městského divadla. Divadlo je úzce spojeno s osobností Fráni Šrámka, který zde o prázdninách režíroval amatérská představení svých her. Je s podivem, že tento příjemný divadelní sál je dlouhá léta v dezolátním stavu, a nebýval proto v rámci festivalu využíván. Dnes je sál po nezbytné stavební úpravě (probourání zazděného jeviště) opět provozuschopný. Náš soubor, který zde po dvě sezóny vystoupil, si z něj nikterak nehodlá udělat vlastní tribunu, naopak ho chce dát k dispozici ostatním amatérským souborům, které by měly na repertoáru titul vhodně se vztahující ke konkrétnímu tématu daného ročníku.

Vystupování amatérských recitačních a divadelních souborů není v rámci festivalu žádnou novinkou. Od roku 1963 se amatérské soubory prezentují pravidelně na tzv. Poetickém odpoledni, akci konané v plenéru, která hned na první pohled upozorní na nezaměnitelnou atmosféru Sobotky. Očekávaným vrcholem programu je přehlídka uměleckého přednesu studentů pedagogických a filozofických fakult, kterou zajišťuje IPOS-ARTAMA. Její celkové režijní pojetí často odráží atmosféru daného ročníku. Sled jednotlivých čísel bývá nezřídka doplněn vtipnou aktualizací vztahující se ke kontextu festivalového dění. Letos se poprvé do programu zapojili vedle studentů i učitelé a vystoupili ve vlastním krátkém komponovaném pořadu. Dva roky starou novinkou je i dětská dílna, která výsledek svého týdenního úsilí prezentuje závěrečný den festivalu.

Letošní Šrámkova Sobotka v sobě snad poprvé propojila profesionální i amatérskou část programu tak, že došlo ke vzájemnému obohacení. Ponechala rovněž přesnou proporci mezi vzdělávací a kulturně relaxační částí programu. Dřívější oficiální zkostnatělost byla ta tam. Notorickým rebelům v nové situaci takřka došel dech, ledová krusta, v níž byl festival dříve uvězněn, se změnila v životodárnou vodu, která snad dá příští rok vyrašit lecčemu dobrému. Budiž pochváleno tání, budiž pochváleno léto a mládí.

Tomáš Horyna

JAK ZALOŽIT TRADICI

aneb NULTÝ ROČNÍK PLUMLOVSKÉHO FESTIVALU

Když jsme před rokem končili druhé představení **Orfeus a Eurydiké,** které bylo výsledkem desetidenní práce českých, slovenských, německých a polských účastníků letního divadelního Workshopu na Plumlově, už se nám začalo po nádherném prostředí zámku, ale i po lidech, kteří nám pomáhali, stýskat. Uvažovali jsme, jak místo, které bylo po čtyřicet let zapovězeným objektem, oživit. Těch více než tisíc diváků na obou představeních bylo důkazem, že by to mohlo jít. A logicky jsme přišli na myšlenku letního festivalu, abychom ony zvláštní prostory nabídli mnoha dalším lidem, souborům, kamarádům, kteří by si mohli nejen zahrát…

Hned v září jsme s DIVIDLEM otevírali nově rekonstruované prostory sklepení zámku inscenacemi **Komédie o Františce** (oddíl A) a **Comédyje** (Bráškové). Vzhledem k propojení s prohlídkou zámku se sešlo nečekané množství diváků – byl to tedy úspěch a náznak toho, jak by vše mohlo dopadnout v létě, kdy je turistická sezóna.

Vše se odvíjí od financí, ani nultý ročník festivalu není možno dělat bez zázemí, bez peněz. Partnery jsme našli ve vedení města Plumlova, hledali jsme další. Výsledný projekt byl zaslán na MŠMT a MK ČR, ale i na Krajské úřady v Olomouci a v Ostravě. Partnerství na přípravě a realizaci festivalu jsme nabídli CVČ SPEKTRUM Prostějov (ti ovšem pochopili, že se jedná především o spousty práce, ne jen o čárky a slávu, a spolupráci s mnoha pozoruhodnými argumenty odmítli), ROSE Prostějov, ale i dalším organizacím. DIVIDLO, které bylo dramaturgem programu (a k tomu dělali hostesky, hráli, organizovali, stavěli, svítili, zvučili, uklízeli, prováděli zámkem a okolím, hráli…), nabízelo účast divadelním, tanečním i hudebním souborům v Čechách i na Moravě, byly to desítky dopisů, telefonátů, faxů, e-mailů… Nakonec se projevila hanácká povaha – na vše bylo dost času, a tak teprve v květnu, po několika osobních návštěvách v Prostějově a na Plumlově se začal strukturovat tým realizátorů. Obě ústřední instituce projekty zamítly, finance neuvolnil ani Krajský úřad v Olomouci, a tak – poněkud absurdně – nám pomohl především Krajský úřad Moravskoslezského kraje, který svým grantem pokryl ubytování a dopravu DIVIDLA. Velmi výrazně se angažovala ROSA Prostějov, především paní Věra Čermáková a celý tým, agentura „BOM" MUSIC Boba Moudrého, fy TAITO, s.r.o., Prostějov. A pochopitelně město Plumlov, od starosty a celého zastupitelstva, přes místostarostu Josefa Pálku (ten nejen provázel zámkem, ale i vozil jídla, pomáhal se stavěním, mytím, tiskem programů a vylepováním plakátů), až po všechny zaměstnance zámku. Na poslední chvíli se dávaly dohromady prostory k přespání, kuchyňka a jídelna, občerstvení, sprchy, WC. Opět jsme pochopili, že když Plumlováci něco řeknou, tak to bude, i kdyby se měli rozkrájet – a není potřeba smluv, papírů. Standa Bureš byl fenomén a dobrý duch loňského Workshopu – a nezměnil se ani on, ani „jeho" lidé. A tak jsme celý projekt mohli přece jen včas odstartovat (bohužel bez plánované řezbářské dílny v Seči u Mistra Srostlíka, nedostatek financí a tradiční nezájem vedení města Prostějov nás donutil tuto dílnu odložit na další rok).

A bylo 14.7. dopoledne, DIVIDLO bylo na místě, prostory nachystány, nultý ročník **Plumlovského festivalu scénické tvorby dětí, mládeže a lidí** začal! Přes všechny překážky

bylo na Plumlově už prvý den ubytováno takřka šedesát lidí, kteří se těšili na svá vystoupení. A do konce Festivalu v sobotu 20.7. se jich vystřídalo přes 300! Diváků, těch pravých, kteří přišli a zakoupili si vstupenku, bylo sice méně než jsme čekali, ale v nultém ročníku, kdy tradice se teprve zakládá, není čemu se divit. Poučili jsme se o nutné propagaci, řádu a jeho dodržování, o tom, že součástí nabídky bude i prohlídka zámku s průvodcem. A snad i kempy budou v dalších letech obsazenější, voda čistší, i počasí příznivější, volby dopadnou dobře…

Retrospektiva souborů a jejich vystoupení:

DIVIDLO Ostrava, oddíl Bráškové, se svou **COMÉDYJÍ** na motivy klasické commedie dell' arte vystoupili celkem 13x. Vždy jinde (v Seči, na náměstí a před PRIOREM v Prostějově, na baště, ale i různě jinde na zámku, v okolních kempech. A vždy v jiném obsazení – a jinak. Moc se na tom naučili, moc si to užívali! Country skupina z Ostravy **Vítr z hor** vystoupila 3x, na zámku, ale i v amfiteátru v Seči. Zaujali nejen stepem, choreografií, ale především chutí. Pobočná skupina **DIVIDLA** Ostrava, vedená Jirkou Hajdylou, a jejich koláž divadelních textů a veršů s excelentními herec-kými výkony všech tří protagonistů **LANÝŽE**, byla k vidění 3x. Členové **Divadélka v podzámčí** ZUŠ Plumlov, hrající v kategorii Dospělí dětem, si vybrali již značně zpuchřelý text Pavla Gryma **LÍNÁ STRAŠIDLA** (2x), ale statečně se s ním poprali a moc hezky zpívali. **Adam Heinisch** z Prostějova a taneční divadlo **DOTEKY** ZUŠ Němčice nad Hanou se svým pásmem autorské poesie a pohybových kreací vnesli do přehlídky dlouhé diskuze o srozumitelnosti sdělení, o profesionalitě přednesu, schopnosti sebereflexe. Rocková skupina **GRUNNIES** z Prostějova (neměli moc diváků, ale hráli si pro sebe, kamarády, dobře a s chutí), i metalová skupina **EVOCATION** z Ostravy (jejich tři koncerty měly výrazně stoupající tendenci – chvíli jim trvalo, než se vyrovnali s profesionálním ozvučením Boba Moudrého, ale pak si to užívali) zastupovaly v programu současnou hudbu, obě skupiny byly oživením, byť pro okolní obyvatele asi příliš hlučným. Domácí soubory reprezentovala i **ŠKOLA TVŮRČÍHO PSANÍ poetického klubu Violka** při ROSA Prostějov (zvláštní jevištní tvar, opět se nabízely úvahy o srozumitelnosti sdělení, nejen technice přednesu, ale i dramaturgii) a soubor **Čistě přírodní produkty** Prostějov se svým **4 x 1.** Zvlášť toto představení bylo příjemným zjevením: 4 aktéři se skoro hodinu pohybují na hranici absurdity i reality, přitom perfektně ovládají hlas, svá těla, každé gesto, mimiku, jdou svým sdělením nad text, jsou autentičtí a přesvědčiví. Ne náhodou získali cenu na letošním WP.

Další kategorií byly dva dětské divadelní soubory. **Střelky** z Českého Těšína vede snad už 25 let Iva Doudová, v souboru se za tu dobu vystřídala řada dětí. Ve svých představeních, která se pohybují na hranici divadelního sdělení a kolektivní recitace, nikdy nešli pod úroveň, naopak – mnohdy byly Střelky výrazně nadprůměrné (o tom svědčí jejich pravidelná účast na krajských přehlídkách a několikrát byli i na NP Dětská scéna). Do Plumlova přivezli montáž textů Ivana Magora Jirouse: **KDO TU NECHCE SPÁT.** Dramaturgicky nesmírně zajímavý počin, díky pevné ruce Ivy Doudové dětmi i velmi dobře zvládnutý ve všech třech vystoupeních (i když by se dalo uvažovat o míře jejich prožitku, drilu a autenticitě sdělení). To DDS **Brepty** ze Sněžného jsou zvyklé na daleko větší míru samostatnosti, vlastní tvůrčí práce, bez ohledu na momentální věk. Pochopitelně se tak občas mnohé nepodaří, protože není udržen tvar, temporytmus, žánr – ale je to pravdivé a výsostně tvořivé divadlo! Na festivalu vystoupily Brepty hned se třemi představeními: **PEPČA, JOSKA, CHOSITA** a **VZKAZY ZE ZÁHROBÍ** a **PŘÍBĚH O PROVAZNÍKU HASSANOVI.** Bylo potěšením sledovat děti, jak si navzájem pomáhají, fandí, prožívají svá vystoupení, jakou radost mají, když dohrají a doví se, že mohou ještě jednou. Míla Matoušková, i její dva chlapi, kteří jí s dětmi pomáhají ukazují, jak je možno dětem poskytnout prožitek divadla, svobodu – ale i řád a pravidla, pocit vzájemné zodpovědnosti. V porovnání s uměleckostí jiných děl, která si na autenticitu a myšlenkovou hloubku jen hrají, nenaváží kontakt, a jsou schopny vše svádět na hloupost diváků, byly oba dětské soubory osvěžením, potěšením a důkazem, že bez řádu není svobody, že divadlo není jen sebeprožívání a sebeužívání, ale především kontakt s divákem, a to stále omílané SDĚLENÍ! A že se i u dětského divadla dá mluvit o herectví, režii, scénografii, ne jen o hře, o výchově!

Velmi výrazným podílem se do tohoto nultého ročníku zapsala tzv. Slovenská sekce. Během festivalu byla realizována výstava obrazů Mariána Lacka a fotografií z loňského Workshopu, kterou jsme slavnostně otevřeli vernisáží – a zůstala na Plumlově do konce srpna. Pozvali jsme si soubory z Tisovce a z Rimavské Soboty, které doplnil **Vlado Sadílek** z Bratislavy monodramatem na Gogolovy motivy v režii Petra Sherhaufra **BLÁZNOVY ZÁPISKY.** Rozepisovat se šíře o Vladově hereckém koncertu nemá smysl, je z kategorii těch divadel, o nichž se nedá vyprávět, která se musí vidět a prožít! Bezesporu je to vysoká škola herectví, požitku, poctivosti, dřiny, která je skryta za jen zdánlivou improvizací a lehkostí.

DS Alterna z Rimavské soboty tvoří mladí lidé okolo dvaceti let. Jejich **ŽART** M. Kováče v úpravě a režii Mariána Lacka byl kulinářskou lahůdkou. Bylo to o prožitku jevištěm, o prožitku všemi smysly hrajících i přihlížejících. Na Národní přehlídce SR bude tato inscenace určitě kandidátem na jednu z hlavních cen. Právě tak jako **DS Daxner** Tisovec, i když tady je věkový rozptyl od patnácti do osmdesáti let. Dlouho jsem už u nás neviděl amatérský soubor, který je z oné staré školy, kdy všichni, bez ohledu na věk a funkci v souboru, v životě či zaměstnání dělají všechno, staví, svítí, zvučí, nosí, žehlí… Ale když začne představení, které je výsostně moderní použitými scénickými (stínohra, lešení, kostýmy, skvělá hudba) i hereckými prostředky, nechce se mluvit. **Otčim** na motivy textu P.O. Hviezdoslava je expresivním, nadčasovým příběhem, který diváky od samého počátku pevně uchopí, nenechá je dýchat, a po skončení dlouho a dlouho v každém z nás doznívá. Opět je nutno přiznat obrovský podíl genialitě dramaturgické úpravy a scény, i citlivému režijnímu vedení Mariána Lacka - ale bez těch, kteří na scéně více než hodinu a půl tahali za nitky našich emocí, by se představení asi rozpadlo na drobná dílčí potěšení. Takto ovšem nastala ona vzácná chvilka, kdy vše souvisí se vším, je to jeden celek, nikoho nenapadá uvažovat, proč to či ono tam je. Vše pokorně slouží tomu, co je u divadla tím nejcennějším – vlastní výpovědi, příběhu, sdělení (v této souvislosti chci konstatovat, o kolik všichni v Česku přicházíme tím, že už nejsou v televizi slovenské divadelní pondělky).

Potěšením bylo i vystoupení kapely **Q-Styl** Boba Moudrého, dárek pro účastníky. Je škoda, že pro onemocnění v souboru se omluvil DS Divosud z Rimavské Soboty s představením VERNÁ NEVERA Snad příště onu mozaiku doplní. Tak už zbývá napsat jen o **slovenské folkové skupině M.E.L.L.** z Rimavské Soboty, která ve svých 4 koncertech rozdávala radost z hudby a všechny diváky (a bylo nás den ode dne více, aby na závěr v sobotu bylo plno) strhla ke zpěvu. Mnohé z písniček M.E.L.L.u za ty tři dny zlidověly. LIVE nahrávka bude asi nejlepším dárkem pro všechny ty, kteří se o nultý ročník Plumlovského festivalu scénické tvorby dětí, mládeže a lidí zasloužili, byť jen malilinkatým – ale o to důležitějším – dílem.

A tak snad se nám opravdu, za pomoci všech vystupujících, organizátorů, vstupenek trhačů a prodavačů, kuchařů, myčů, servírujících, stavějících, osvětlujících a ozvučujících, vystupujících a diváků, kamerujících, fotografujících, píšících, někdy i hlučících a agresivních lidí podařilo založit tradici, která bude nezrušitelná, která zámku Plumlov pomůže vyčistit se od negativních polí minulých let a nabít jej pozitivní energií nás všech, kteří jsme se na tom letos podíleli, a kteří se už teď těšíme na další roky. Jen nám přišlo líto (letos), že na Plumlov je blíž z Ostravy a Karviné, z Brna, Strážnice, z Českého Těšína a ze Sněžného, z Tisovce a z Rimavské Soboty, z Bratislavy a Prahy. Blíže než z Plumlova, z Prostějova, či dokonce z Olomouce. Snad příště? Opět v červenci roku 2003 na Plumlovském zámku se těší:

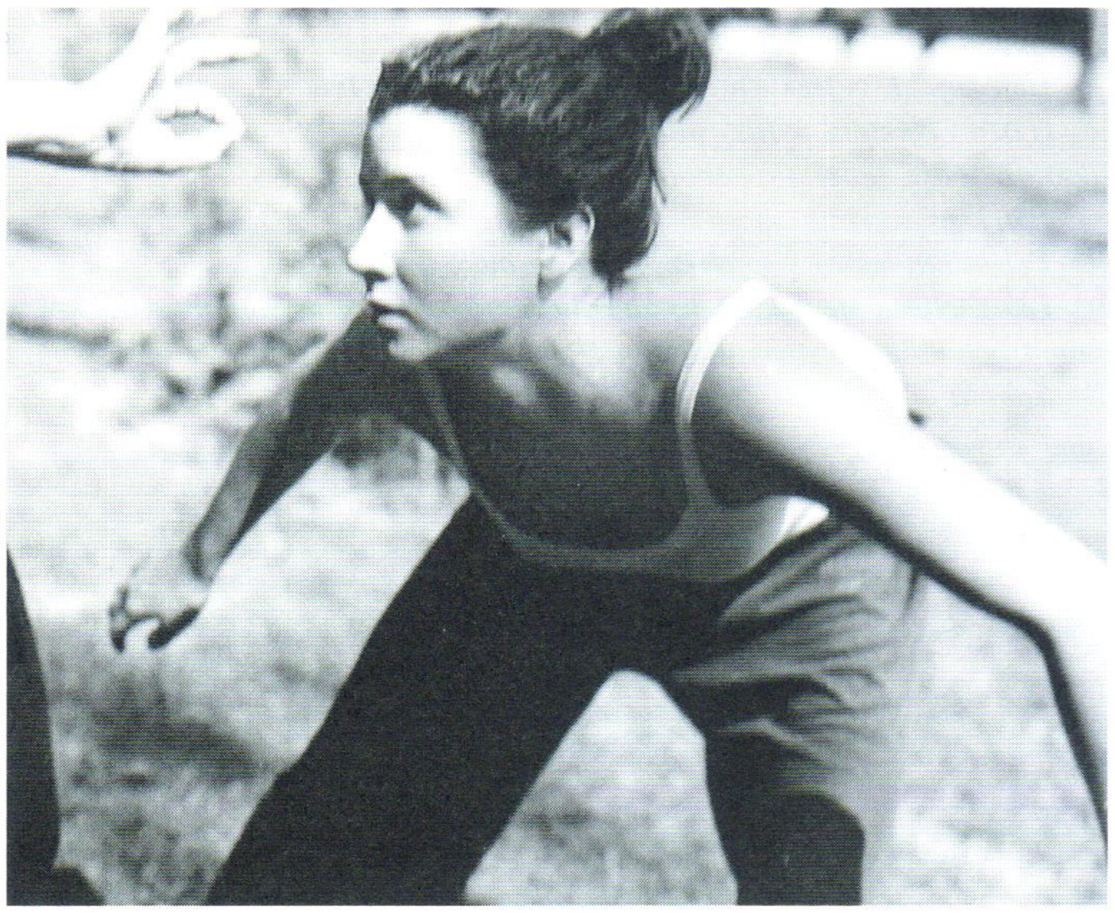
Saša Rychecký

DIVIDLO – divadelní studio Dramacentra
Ostrava – Mariánské Hory

SETKÁNÍ
MLADÝCH AMATÉRSKÝCH DIVADELNÍKŮ
16. – 25.8.2002
ŠUMPERK

Pohyb v prostoru, komunikace pohybem a prostorem, prostor pohybu, prostor komunikace..., to byl obsah dílny vedené Jiřím Lösslem na šumperském setkání mladých amatérských divadelníků. Foto z dílny na této straně: Vendula Crhová.

Co nutí mladého člověka, aby o prázdninách místo koupání, ciziny, brigády, toulek či odpočinku odjel na týden kamsi, kde mu bude dřena kůže z těla zaživa, kde mu budou mozkové závity rotovat v hlavě ostošest, a ještě si za to platit?

Nějaké takové úvahy se honí člověku hlavou, když se pohybuje mezi účastníky již tradičního pracovního setkání v Šumperku. Ale těch dojmů je mnohem víc: energie, parta, legrace, snaha o preciznost a plnost výkonu, odpovědnost, tvořivost – a někde kolem lítá múza Thálie a vzniká „umění" – ať už se vám to slovo líbí, či nikoliv! A zájem! Nejen o svoji práci, ale i o ty ostatní – to, co vytváří plného člověka mezi lidmi, to, co vytváří DIVADLO.

Lektorů se letos sešlo pět. Ale jakých pět – už dlouho se nestalo, aby lektoři takovým způsobem drželi pohromadě, zarostli mezi frekventanty v pozici přirozeně uznávaných vůdců „rodinných tlup", nad kterým visí vědomí rodového klanu.

Ti, kteří o sobě mohou tvrdit „Bylo nás pět!", jsou: Ondřej Pavelka, Jiří Lössl, Patrik Lančarič, Jozef Krasula a Peter Janků.

Ondra Pavelka se do Šumperka vrátil opět po roce. Tématem jeho skupiny byl publicistický kabaret a pocity člověka na prahu 21. století, pokleslost televizní kultury, snaha středního proudu být středním proudem. Třída byla zaměřena na hledání textu, v textu, textem, na vyjádření stanoviska a pojmutí textu hereckými prostředky. Hledání jako hlavní obsah dílny však nenašlo zcela adekvátní projev v závěrečném vystoupení, které místy (pravděpodobně neúmyslně) vyznělo jako pravý opak, tedy jako onen „střední proud" – ale jak sám stokrát opakuji, „kvůli závěrečnému vystoupení tu dílnu neděláme", tak co na tom mám?

Jiří Lössl se také do Šumperka vrátil – před pár lety zde byl „jen" jako lektor, učitel, dnes je navíc i pracovníkem metodického zařízení, které celou akci připravuje. Jeho tématem je tělo a pohyb. Pohyb v prostoru, komunikace pohybem a prostorem, prostor pohybu, prostor komunikace (možná i pohyb komunikace). Třída dostala pořádně zabrat a v závěrečném vystoupení doslova srůstala s šumperským parkem. Tady někde okolo je i pár fotek, které toto úsilí dosvědčí.

Ale nechme promluvit účastníky této třídy:

Seděl jsem doma nad stolem u nepříliš vydatné snídaně a můj žaludek byl stále více zcvrklý. Dnes je sobota a já mám za pár hodin jízdy vlakem nastoupit v krásném moravském městě Šumperku do divadelní dílny B – jejíž štít zdobí slova Pohyb, prostor a komunikace. Právě slovo pohyb mi chuti ke snídani a cestě moc nepřidá. Já, celoročně systematicky lenností hnijící člověk se mám celý dlouhý týden aktivně hýbat?!?

Nějak takto by mohla vypadat první reakce lidí na popis třídy Jiřího Lössla se zaměřením na pohyb. Vypadala tak i reakce moje. Hluboko v mojí mysli začaly poskakovat tenounké baletky v upnutých trikotech a svalnatí baleťáci, společně vykonávající ty nejnamáhavější pohyby. Realita ovšem byla úplně jiná. Díky bohu.

Hned po prvním uvolňovacím cvičení ze mě všechen strach opadl a postupem času, den za dnem, jsem začal objevovat pohyby a tělesné polohy, o kterých se mi ani ve snu nezdálo, že bych je někdy mohl umět. Rámec mých tělesných možností se rázem stal gumičkou a roztáhl se na maximum. Osobně doufám, že to ještě dlouho vydrží, protože je to velice příjemné.

Mohl bych se teď rozepsat o jednotlivých cvičeních a postupech, ale radši se tomu vyhnu. Zaprvé nejsem ten, kdo by o tom měl psát, a za druhé uznávám stejnou zásadu, kterou nám lektor Jirka vštěpoval po celou dobu: „Nejprve se dívejte, pak si to vyzkoušejte, a já vám to pak vysvětlím."

Chcete také vysvětlení? Myslím, že před sebou ještě nějakou cestu máte, ne? Tak zavrhněte strach z baletek a svalovců a uvolněte tělo, mysl. A možná za rok v pohybové dílně na shledanou.

Patrik Lančarič byl pro mne, přiznám se bez mučení (ale přiznal bych to i s mučením, kdyby na to přišlo), osoba naprosto neznámá. Prý mladý slovenský režisér a pedagog. No tak ho vyzkoušíme...

A byla to bomba. Přestože jako lektor pravděpodobně absolvoval méně podobných dílen než někteří jeho frekventanti jako žáci, třída fungovala fantasticky. Měla se věnovat základním hereckým dovednostem, prostě takové té oblasti, kterou lze pojmout jak úzce, tak i strašně zeširoka, teoreticky i prakticky. Patrik skočil rovnou do praxe, zarostl do skupiny a vytvořil s nimi zážitek tvorby – na textu blízkém – na Molièrově Donu Juanovi – v závěrečném diskotékovém vystoupení uváděném jako Dýdžej (=D.J.). Dokonce ani českým frekventantům nevadilo učit se fláky textu ve slovenštině.

Tady si dovolím poznámku: Dílnu se programově snažíme tvořit jako česko-slovenskou, a to jak v osobách lektorů, tak i frekventantů, kterých letos přijelo asi 8. Myslíme si, že divadlo (a kultura a mezilidské vztahy) je jednou z oblastí, kterou by podobný striktní krok, jakým bylo oficiální rozdělení, ke kterému došlo na státní úrovni, výrazně poškodilo. Tak proto. Konec poznámky.

Hra Don Juan, ako sama o sebe je vynikajúca nadčasová vec. Keď si zoberieme dobu, v ktorej Molière žil a tvoril, zdá sa nám, že sa s naším novým uponáhľaným štýlom života ľudí dvadsiateho prvého storočia vôbec nedá porovnávať, nieže ešte sa s ním zhodovať. O tomto názore som bol presvedčený a svoj názor by som si nikde nedal vyvrátiť.

Avšak po prečítaní knihy a zrelej úvahe som úplne zmenil svoj názor. Na moje prekvapenie bola táto hra taká blízka nášmu spôsobu života a

chovaniu sa niektorých ľudí, že sme sa rozhodli preniesť Dona Juana do sveta blikajúcich svetiel a burácajúcej hudby na našich diskotékach. Podarilo sa a hra bola na svete. Don Juan opäť začal lámať ženám srdcia, za burácania hudby sa opäť vynoril príbeh Doni Elvíry, Petrika a Sarloty, ale aj Juanovho verného sluhu Sganarela. Majstrovi dobývania ženských sŕdc dnešná doba vôbec neubrala na kráse. Dokonca v niektorých prípadoch sa im páčila viac ako tá povodne napísaná. Neviem, buď to teda bol svet za Molièra úžasne podobný nášmu, alebo to bola veľkosť tohto majstra pera a papiera... Nech už je to ako chce, môj postoj k Molièrovi sa radikálne zmenil.

Dalším slovenským lektorem, který by však v rámci Šumperka měl snad již dostat inventární číslo (možná by pak bylo možné postupně ho odepisovat z daní), je **Jozef Krasula,** který se tentokráte rozhodl pro zpracování ryze českého autora, Bohumila Hrabala. Ostatně, kdo zažil jeho tři-dy o Otovi Pavlovi či s tematikou rozdělení Československa, to chápe spíš jako přímý důsledek. Jeho dílny mají obrovskou přednost – ať už si z nich někdo něco odnese či neodnese divadelně (spíš odnese, ale to je individuální), VŽDY prožije komplexně pocit autora a díla, o které se jedná. Myslím to tak, že pokud by někdo z jeho letošních frekventantů dostal jako maturitní otázku (případně u jakékoli zkoušky) téma Hrabal, nemohl by neuspět. Navíc i výsledný tvar je takový, že je až člověku líto, že se lidé rozjedou a „Hrabání se v Hrabalovi" se už nikde dál hrát nebude.

Základní pocit frekventanta a lektora nám mohou zprostředkovat úryvky z jejich (fiktivních) deníčků (zkráceno):

Účinkují: F = frekventanti v počtu 11 ks; L = lektor

(Pozn.: Některé výrazy, obraty, odkazy či metafory nemusí čtenáři AS říkat nic – ale s tím nic nenaděláme.)

Pátek

F: Ten lektor v pravém rohu, to bude tvrdý oříšek…

L: No…, nevypadá to zle, dievčatá sú celkom šumné a dokonca mám troch chlapcov, chvalabohu! Nebude nuda.

Sobota

Tělo a pohyb bylo tématem šumperské dílny Jiřího Lössla. Seminaristé dostali pořádně zabrat a v závěrečném vystoupení doslova srůstali s šumperským parkem. Foto z práce dílny: Vendula Crhová.

F: Stav peněženky 1000 Kč, oříšek rozlousknut, jadérko slibné.

L: Nuda nebola, išiel som spať okolo tretej nad ránom… Kolegovia lektori tiež. Ukazuje sa, že je predo mnou veľmi príjemný týždeň.

Neděle

F: Jožo má přesnou představu, neberme mu iluze.

L: Sú šikovní, páli im to. Ešte tak mať predstavu… Uvidíme, čo bude ďalej…

Pondělí

F: Stav peněženky 565,50. Jožo slibuje, že dnes určitě do hospody nepůjde.

L: Hospoda ma opäť neminula. Spolulektori P. a L. sú divosi! Musím sa šetriť.

Úterý

F: Jožo si stále nepamatuje naše jména a zarytě tvrdí, že dnes do hospody nepůjde za žádnou cenu.

L: Práca sa nám darí, skúšame prvé obrazy. Prichádzajú nápady. Sily ubúdajú, ešteže si pamätám aspoň mená frekventantov! Dnes o desiatej do postele!

Středa

F: Jožo nám vřele doporučuje prohlídku losinského zámku a odchází (prý dělat přípravy).

L: Konečne! Poslal som ich na zámok a aspoň na hodinku si ľahnem do trávy. Zajtra je futbal. Ak to nevyhráme, „kandrdas" nás neminie. Musíme do hry vložiť všetko…

Čtvrtek

F: Krize – Jožo nám vnucuje hrábě, lahváče v plenkách a podobné prvoplánové nesmysly. V souvislosti s tím má přísný zákaz nočních vycházek.

L: Majú krízu – nič z nich nemôžem dostať! Napadajú ich len prvoplánové nezmysly. Nedovolím im ísť do hospody. Ale je po fotbale – prehrali sme. Smutné. Vo funkcii „kandrdasa" vyjem na pouličnú lampu a lektor P. kotkodáka ako sliepka a znáša vajíčka – a to všetko na ulici uprostred mesta! L. sa nám smeje.

Pátek

F: Kandrdas Jožo neúspěšně podlézá „mistrům", na patolízala P. však nemá. Stav peněženky 71,20 Kč.

L: Robím, čo sa dá, ale moja snaha zachrániť sa je zbytočná. L. sa k nám správa, ako keby sme neboli „Otcovia zakladatelia". To si odskáče!

Sobota

F: Jožo se marně snaží napít ranní kávičky. Připomínáme mu jím narežírované výstupy. Generálka jede skutečně naostro. Stav peněženky minus 200 Kč.

L: Ledva žijem. Ale výsledok je celkom uspokojivý. Dúfam, že to vyjde aj večer.

(Další poznámka: Alespoň je třeba vysvětlit, že fotbálek plný specifických divadelních pravidel, která vymysleli „Otci zakladatelé" a hraný pro odreagování, rozdělil dílnu na určenou dobu na „kandrdasy", kteří museli poslouchat a „mistry", kteří poroučeli – samozřejmě opět podle předem přesně daných pravidel).

A zbývá nám poslední třída – **Peter Janků** – pokud bych měl charakterizovat jeho práci v dílně dvěma slovy, nenapadá mě nic jiného než „laterna magika". Což je ale hrubě nepřesné – tak vypadal pouze výsledek, a to ještě pouze v principu syntetického tvaru složeného z herectví, stínohry, promítání pohyblivého i statického, hudby, barev a scény. Obsahem bylo hluboké téma inspirované Šumperkem a jeho okolím – čarodějnické procesy. K němu se skupina dostala jak studiem materiálů, tak hlavně ve formě zážitku z prostoru a jeho působení na akci. To byl počátek, na kterém třída dále stavěla (a učila se zároveň jazyk divadelní stylizace, výběru, tvorby). Kromě toho frekventanti zažili i exkurs do dějin divadelní scénografie a mnoho podnětů z aktivní scénografie současné.

Na plochu článku se toho vejde jen málo – asi je třeba podobnou akci prožít. Spousty doplňkových akcí, divadelních představení, promítání, besed, koncertů jen doplňují celkový obraz. Při akci rovněž spolupůsobil letošní ročník česko-německé fotodílny mládeže, jejíž výsledky i záběr jsou pochopitelně mnohem širší než těch pár obrázků, které zde přetiskujeme. Pro lepší pochopení dílny je však třeba asi přijet…

Karel Tomas

JAK MI ZACHUTNALA TRÁVA

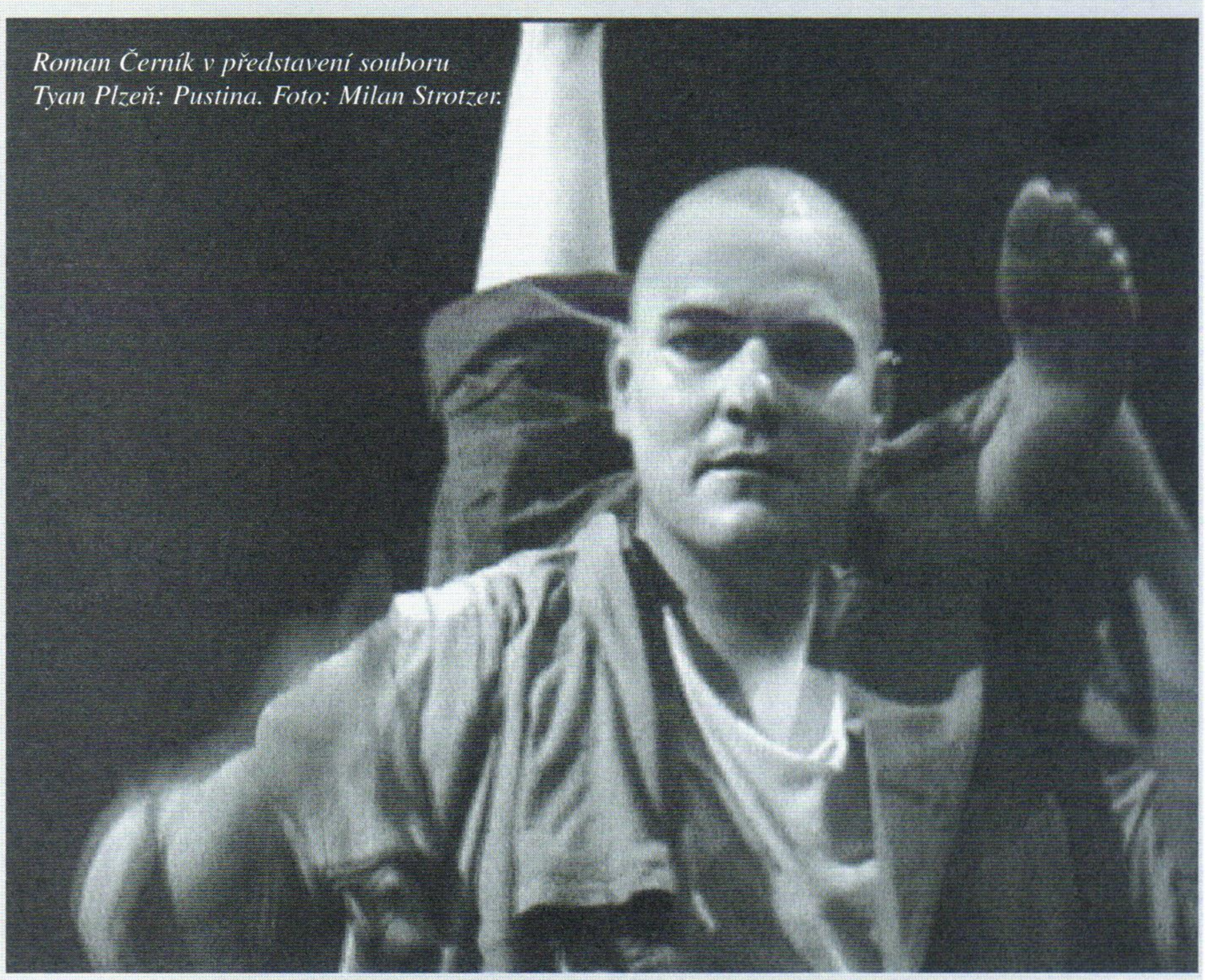
Když jsem v pátek 26. července přijížděl do Bechyně na letošní ročník Divadla v trávě - celonárodní přehlídku souborů hrajících v trávě, byl krásný slunečný den. Bylo mi fajn. Díky nádhernému počasí, díky velmi příjemné společnosti a také díky tomu, že jsem se po dlouhé době měl zúčastnit přehlídky „pouze" v roli diváka. Po přivítání se s těmi, co mají Trávu na svědomí, a po nafasování originálních označovacích prvků pro účastníky (tentokrát jimi byly ručně kované ocelové placky s okem), jsem se vydal travou hledat první představení.

Ukázalo se, že jsem dítě štěstěny, protože jsem se zařadil mezi těch několik vyvolených, kteří **Divadelní soubor Divadla Oskara Nedbala Tábor** našli na první pokus. I pro zkušené návštěvníky Trávy si soubor ke svému vystoupení zvolil nezvyklé místo. Jejich **Hry a šprýmy Hanse Sachse** se hrály v mírně zastrčené a poměrně prudce se svažující části parku s výhledem na korzující lázeňské hosty. Tři předvedené krátké aktovky (Posel z ráje, Zlodějská historie a Spravedlivého nepálí) se pak nesly v dobrém slova smyslu v duchu jarmarečních produkcí. Snad jen díky tomu, že premiéru měl soubor tři dny před tímto vystoupením, byla místy více viditelná nejistota zejména v ženské části souboru. Každopádně se jednalo o veskrze příjemný začátek přehlídky, po kterém se slavnostní průvod vydal od v mozaice vyvedeného okřídleného hrocha až do Klášterní zahrady. A to pod vedením členů divadla Kvelb z Českých Budějovic, kteří sobě blízkým způsobem pouličního divadla lákali diváky a poslední zbloudilce navigovali do místa další produkce. Bohužel jsem propásl zahajovací projev našince Brůčka, ale i do vzdálené restaurace, kde jsem čekal na večeři, doléhala zvuková kulisa toho, jak se Pepa v roli ohňostrůjce činil při výrobě zahajovacího ohňostroje.

Prvním představením, které se hrálo v krásné Klášterní zahradě (vyzdobené velkým množstvím soch a jedním stánkem s občerstvením v režii místních hasičů), byla **Dubová zátka** v podání **Divadelního souboru při TJ Sokol Lázně Toušeň**. Soubor si jako jediný z celé přehlídky zvolil jeviště Klášterní zahrady, na které přenesl své představení tak, jak je zvyklý hrát je na domácí scéně. Pohádkový příběh o tom, že „Ondra si moc nevěří, než se ale sešeří, jistojistě uvěří, že mu zátka ze sudu napomůže k osudu šťastlivce a hrdiny," byl poznamenán právě onou snahou, přenést z klasického kukátkového prostoru inscenaci do plenéru. Většina situací pod pozvolna se stmívající oblohou navíc plynula bez zjevného režijního nápadu a ani na jiných přehlídkách chválené postavičky zvířátek v podání dětských aktérů nás nadšením z lavic nenadzvedly.

Pražský soubor **Divná Bára** si pro svou **Nejkrásnější válku** již zvolil prostor více „přírodní", a i když i oni hrají svoji inscenaci většinou na klasickém kukátku, podařilo se jim v tomto případě obrátit „nedokonalost" přírody ve svůj prospěch. Inscenace byla plná opravdového existování postav v dramatických situacích a ani mírné dešťové přeháňky neznepříjemnily příjemný divácký zážitek. Snad jediným kazem na kráse celého představení zůstává použití reprodukovaných hudebních doprovodů pro živý zpěv.

Dalším představením, které po přestávce dostačující stěží na to, abychom se všichni s lavičkami, karimatkami či alumatkami přemístili do jiného prostoru, byl pohádkový příběh na motivy staroindické báje **Sávitrí**.

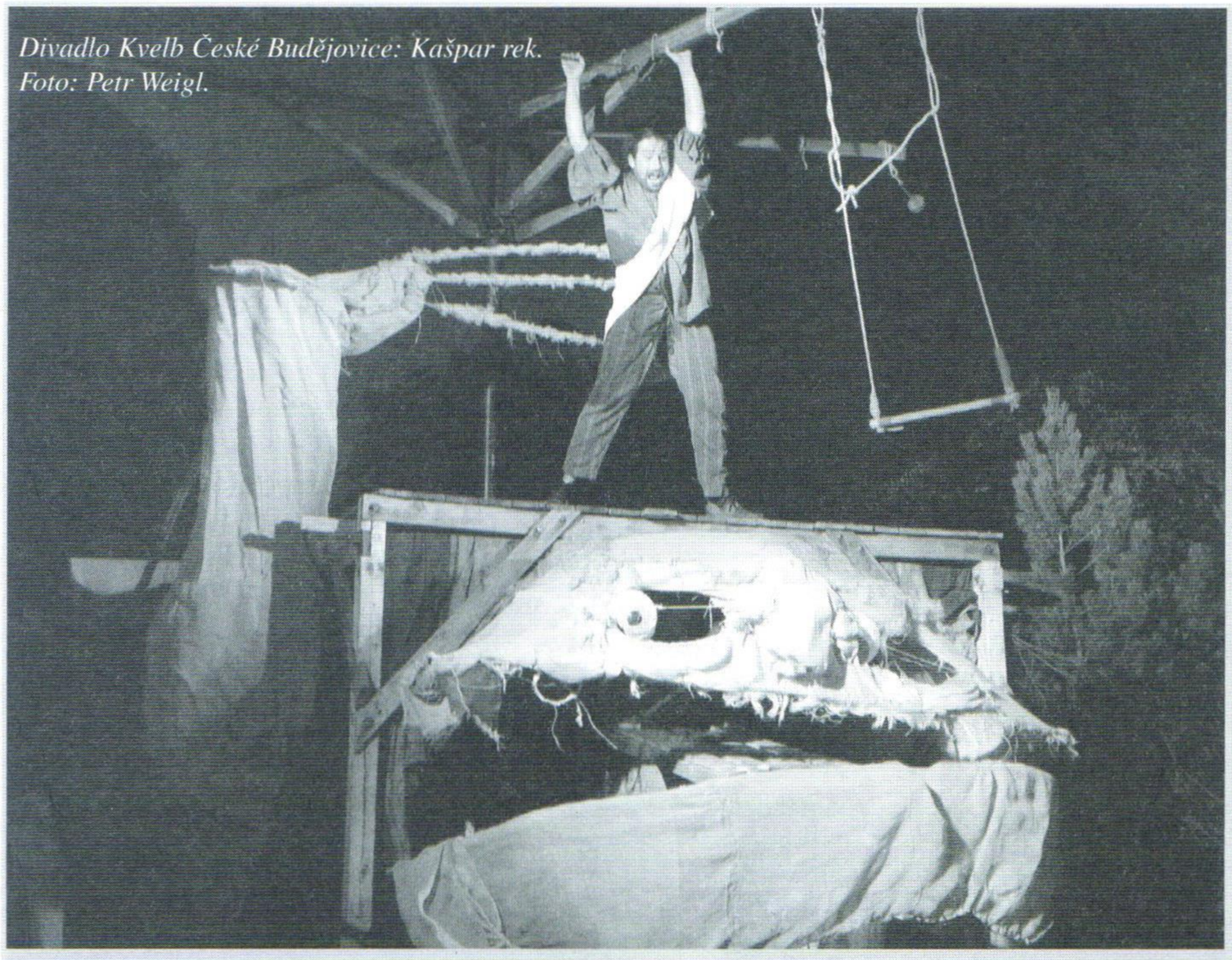
Roman Černík v představení souboru Tyan Plzeň: Pustina. Foto: Milan Strotzer.

Divadlo Líšeň Brno nám s použitím prostředků stínového divadla nabídlo hodinovou podívanou na příběh velké lásky. Přiznávám, nejsem loutkář a jsem schopen splést si maňáska s javajkou, ale kouzlo tohoto představení pro mne spočívalo právě v onom technickém zvládnutí práce s loutkou, práce se světlem, ono krásné tajemné kouzlení, které by ve mně doznívalo ještě dlouho po představení, kdybych nebyl až drasticky donucen přesunout se na další produkci.

Divadelní soubor Záškrt Aš totiž použil mírně nesmlouvavý způsob k nasměrování diváků na představení **Ukrutný hrabě Pálfy**. Drastický způsob však v dobrém slova smyslu korespondoval se samotným představením. Morbidní aktovka o rozsahu spíše anekdoty byla právě prolnutím s přesunem diváků odexponována slibně, ale po krátké chvíli jako by ašským docházel dech. Možná, že i snaha o obsáhnutí značně členitého prostoru zapříčinila to, že diváci již během představení začali řešit otázky nevztahující se k inscenaci samotné – do kterého restauračního zařízení si o tom všem půjdou v noci povídat. Já šel spát. A dobře jsem udělal.

Ráno jsem totiž ve značně prořídlých divácých řadách zhlédl od samého začátku představení **O Smolíčkovi Divadla „Na cestě" Liberec**. Jeden herec a molitanové loutky, které už viděly děti nejedné mateřské školky. Hravé představení, jakési „one puppet man show", ve kterém si to své našel i divák již poněkud starší, a to zejména díky postavě vypravěče, na jedné straně glosujícího příběh, a zároveň vstupujícího do role Jelena. V ranní trávě nás sice nesedělo moc, ale bavili jsme se.

Před lesem, za lesem v podání divadla **Batetaba,** které pohotově zaskočilo za vypadnuvší pražskou Pantomimickou skupinu Degeni, bylo představením krátkým, nesoucím se mírně v duchu Charmsovských černých anekdotek. Vlastní text Tomáše Machka, autora a herce v jedné osobě, byl hrán se dvěmi „loutkami" – výtvarnými artefakty a pro mne, jako neloutkoherce bylo příjemným zjištěním, jakou vyjadřovací schopnost a sílu může mít několik zdánlivě náhodně pospojovaných omšelých předmětů. A protože představení skutečně trvalo necelých deset minut, zbylo ještě před obědem všem zúčastněným více času na Popovídání v trávě. Tedy diskuzní kroužek umně moderovaný Pepou Brůčkem a Romanem Černíkem. Toto posezení se uskutečnilo v průbě-

Divadlo Kvelb České Budějovice: Kašpar rek. Foto: Petr Weigl.

hu přehlídky celkem třikrát. Pokaždé se moderátoři snažili vytvořit (a vytvářeli) prostor pro diskuze, které byly směřovány zejména ke vztahu divadelního tvaru k plenérovému prostoru. Zde se také potvrdilo, že většina souborů si má možnost poprvé právě na Trávě vyzkoušet, jaké to je hrát v přírodě. Zároveň se také ukázalo, že valná část předvedených inscenací vznikla pro klasický kukátkový prostor a na Trávu byla pouze přenesena. V některých případech to inscenacím přidalo jiný rozměr, v jiných případech spíš naopak.

Když jsem se po obědě prokličkoval kolonami koloběžek (protože se v tom čase konala v Bechyni i Koloběžková grand prix), a zhlédl „Vyhlášení nejlepšího souboru ze všech souborů trávy se zúčstnivších" patřila již Klášterní zahrada **Divadelnímu souboru Tyl při Kulturním domě Čelákovice** a jejich **Přepodivnému příběhu ctnostné ženy z Efesu**. Komedie zasazená do kulisy antického Řecka se nesla ve znamení rukopisu ne nepodobnému rukopisu Dubové zátky. (Nahlédnutím do programu jsem objevil některá shodná jména.) Takže se poměrně dlouhá inscenace odvíjela v pomalejším tempu, s problémy zejména v pointování komických situací. Zajímavým prvkem (který hodlám někdy někde použít) zůstává modifikace otočného hlediště, při kterém si diváci během přestávky otočí sami lavice v úhlu přibližně čtyřicet stupňů od jednoho hracího prostoru k druhému.

Hérostrates a **Marcinovo bílý balet mezi divadly**. Pod rozpálenou letní oblohou jsem si nemohl místy nevzpomenout na pány Duška se Zbrožkem a jejich starou Vizitu. Byť se v tomto případě nejednalo o improvizaci. Mírně textepeelová záležitost odvíjející se na půdorysu povídky J.P. Sartra. Místy jsem aktérům nerozuměl a místy jsem umdléval. Částečně horkem a částečně tím, že se představení linulo v mírně stereotypním tempu. Ale možná to bylo tím, že jsem toho Sartra prostě nečetl. Mea culpa, mea maxima culpa.

To k čemu Čelakovičtí o přestávce přinutili diváky, dotáhl pražský **Kulturně divadelní spolek Puchmajer** ve svém představení ještě o kousek dál. První polovina hry **Hoši z nároďáku aneb „Zabili Kemra, parchanti!"** se odehrává na fotbalovém hřišti. I hrálo se tedy na zelené trávě s fotbalovou brankou. Na druhou polovinu jsme se pak přestěhovali na opačný konec Klášterní zahrady, navozující atmosféru byť ne Zlaté kapličky, tak alespoň jakéhosi interiéru. Představení samo (hrálo se i na letošním Jiráskově Hronově) boří podle mne všechny zažité postupy, kácí modly, je vulgární, jde proti všemu a proti všem. Bohužel i proti mému vkusu.

Když jsem se při přesunu za dalším představením vzpamatovával z viděného, přál jsem si opět, aby program Trávy byl rozvolněnější a abych si v hlavě stačil srovnat myšlenky, strávit viděné a případně se i mírně občerstvit. Naštěstí jsem nepodlehl mámení osvětleného hasičského stánku. **Divadlo Kvelb z Českých Budějovic** a jejich **Kašpar rek** mne po prvních minutách chytil a nepustil. Příběh o hledání odpovědí na věčně kladené a většinou nezodpovězené otázky, hraný téměř beze slov, s použitím všech možných dovedností. Od loutkového divadla, visuté hrazdy, hraní na dvoumetrových chůdách, až po monumentální loutky a žonglování s otevřeným ohněm. Pouliční divadlo jak řemen. Představení, které mě teď nutí jít na něj znovu a znovu a stejně jako na Boschových obrazech nacházet na něm dříve neobjevené, nebo nepovšimnuté.

Zkušené divadelní harcovníky vystřídal v nočních hodinách divadelní potěr. Žákyně místní **Základní umělecké školy Václava Pichla** si připravili pohybové představení s názvem **Variace**. Příběh čtyř blíže nespecifikovaných opeřenců a jejich cesty k sobě navzájem a nakonec i ke společnému kusu jídla vznikl zřejmě pospojováním kratších etud. Bohužel se inscenátoři místy nevyvarovali zdlouhavému tempu, a inscenace tak ztrácela počáteční hravost.

Posledním představením sobotního dne byla **Pustina Nezávislé divadelní společnosti Tyan Plzeň**. Přiznávám, že příčinou mého ztrácení se v inscenaci plzeňského souboru mohla být z větší části má únava z celodenního divadelního maratónu, prožitého pod rozpálenou letní oblohou. Leč v mystickém příběhu o hledání cesty životem se ztráceli i někteří méně unavení. Jakoby sdělení tématu inscenace bylo jejími výrazovými prostředky tak složitě zakódováno, že se stávalo místy až nesdělným, a divák tápal a ztrácel se. Když jsem po představení odcházel spát, děkoval jsem osudu, že bydlím pár kroků od Klášterní zahrady.

Posílen spánkem a dobrou snídaní, vydal jsem se nedělním ránem na další divadelní kousek z travnaté nabídky. A zase mě čekalo **Divadlo „Na cestě" Liberec**. Tentokrát s pohádkou **Jak šel Honza do světa**. Na tomto místě bych mohl v dobrém slova smyslu opsat to, co jsem napsal již o Smolíčkovi. Jen v tomto případě chyběla role glosátora příběhu. Malí diváci si to užili. No a my větší vlastně taky.

Po představení libereckého souboru proběhlo (opět v příjemné atmosféře) popovídání o viděném a po obědě nás čekalo poslední představení. **Divadelní sdružení Blaník Načeradec** přivezl **Dívčí válku**. Známý text Františka Ringo Čecha zpracovali načeradečtí s jistou dávkou pokory k jejich zjevně oblíbenému textu. Možná až trochu ke škodě inscenace samotné. Místy tak chyběla větší důraznost v hereckém projevu a zejména pointování některých komických situací vyznělo spíše rozpačitě. Ale divák se smál. Co si nakonec přát víc.

Nemohu se zde nezmínit o tom, že součástí Divadla v trávě byl divadelní seminář vedený petrohradskými divadelníky. Dočtete se o něm v následujícím příspěvku tohoto čísla Amatérské scény od Romana Černíka.

Když jsem sedal k psaní tohoto článku, četl jsem poslední číslo Reflexu. Jiří X. Doležal v něm má poutavý článek o jakési přírodní droze - trávě, pozitivně ovlivňující mužskou potenci. Existuje-li tráva ovlivňující potenci tvůrčí, je jí právě Tráva Pepy Brůčka. Mě zachutnala a příští rok si přijedu dát zas. Takže mi závěrem dovolte nenápadně zašeptat: „Chceš trávu? Běž za Pepou, ten má dobrou."

Jan Strejcovský

LEGUÁN NA TRÁVĚ

Pravidelnou součástí bechyňského Divadla v trávě byla v uplynulých ročnících festivalu také tvůrčí dílna. Každoroční péčí bechyňských pořadatelů se mohou především studenti seznamovat s různými technikami a postupy divadla pracujícího v plenéru nebo specifickém prostoru. Letošní bechyňský lektorát přijaly dvě vůdčí postavy ruské (petěrburské) alternativy ***Nina Gaseva*** a ***Michail Ivanov***, členové divadelní skupiny **IGUAN DANCE THEATRE**.

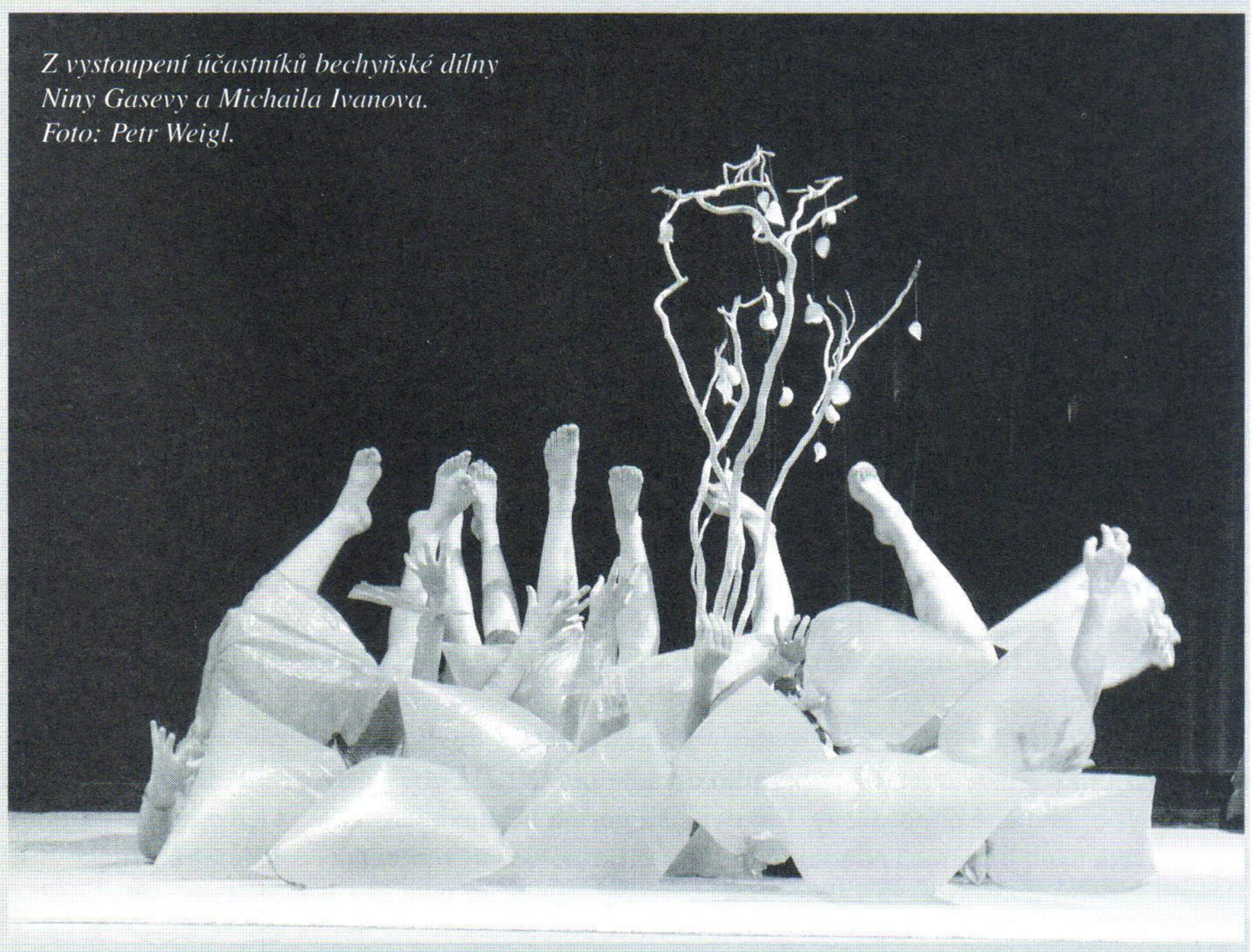
Oba lektoři nabídli účastníkům dílny v pěti dnech exkurs po tvůrčích cestách, jimiž se „petrohradský leguán" ubírá již od počátku devadesátých let. Iguan pracuje v návaznosti na legendární soubory Do a Děrevo, jimiž oba lektoři prošli. Dílna byla postavena na pravidelných šestihodinových trénincích mapujících základní zdroje současného pohybového divadla (asijské pohybové a divadelní postupy, africký tanec, prvky klasického baletu, prvky akrobacie a klauniády). Cíl tohoto bloku byl dán snahou pojmenovat si možnosti vlastního těla, ale také *„vytvoření a rozšíření vlastního gestického repertoáru"*. Výrazným momentem byl vedle fyzické náročnosti také neustálý důraz na vytváření skupinového cítění.

Druhý každodenní blok se týkal místa, prostoru pro divadelní akci. Protože oba lektoři se výrazně opírají o výtvarnou stránku svých divadelních akcí, pracovali seminaristé s perspektivou, liniemi a barevností prostoru i vnějším materiálovým atakem, který do prostoru může vnášet napětí a dynamiku. Pro mladší účastníky dílny mohlo být zajisté zajímavou zkušeností také důsledné ideové cílení, orientace na politickou provokaci, pokus prostřednictvím akce zaujímat i vyhraněný politický postoj. V případě zavěrečné ukázky, již seminář bechyňským divákům nabídl, to bylo téma ekologické - přírodní líbeznost parku v kontrastu s odpadem - plast, konzumní slepota.

I když byl letošní „travní" seminář především o těle, o objevování jeho možností, o vztahu těla v otevřeném prostoru, o tréninku, o individuální práci, lektoři dbali na uvědomění si významu partnera, partnerů ve společné práci i společném životě nejen úzce divadelním... *„vědomí společenství se přenáší do představení, to může být jedna ze zpráv, kterou můžeme nabízet, že lidé si mohou být blízko, mohou být spolu..."*, řekl ve svém rozloučení se seminářem Michail Ivanov.

PS: Termín semináře (přelom července a srpna) i stále rostoucí počet nejrůznějších letních tvůrčích dílen přináší organizátorům mnohé problémy s naplněním kapacity semináře a jeho rentabilitou. Možná již příští rok jedinečnost zahradního prostoru i tradice samotného festivalu bude tvůrčí dílnu postrádat. Škoda.

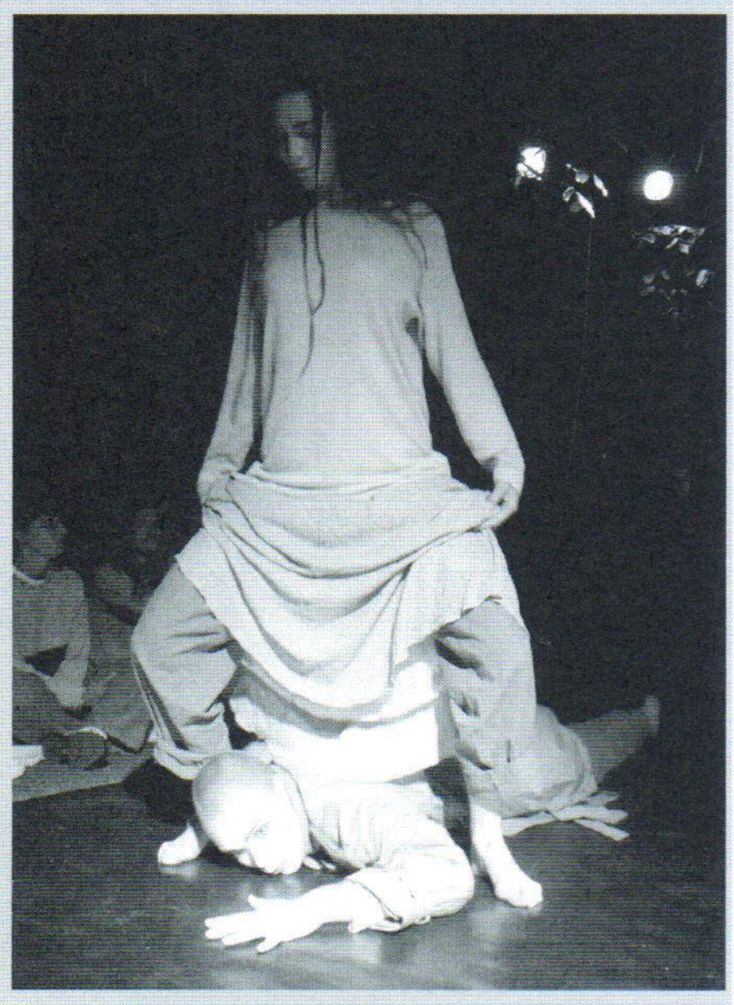
Roman Černík

Z vystoupení účastníků bechyňské dílny Niny Gasevy a Michaila Ivanova. Foto: Petr Weigl.

Z vystoupení účastníků bechyňské dílny Niny Gasevy a Michaila Ivanova. Foto: Petr Weigl.

Soubor Tyan Plzeň / Kolektiv souboru: Pustina. Foto: Petr Weigl.

ODKUD VEDLY CESTY SOUBORŮ NA 72. JIRÁSKŮV HRONOV

Motto:
Kolik je k Hronovu cest,
odkudpak mohou vést…?

Na otázku položenou v mottu tohoto zpravodajského příspěvku není věru lehká odpověď. Je jich mnoho a jsou vymezeny propozicemi Jiráskova Hronova (JH). Z té mnohosti jich pro 72. ročník festivalu bylo využito 14. Vedou z dálav, a to i pokud jde o čas, stejně jako z Loutkářské Chrudimi Hronovu kilometry i termínem konání nejbližší.

Ony dálavy začínají **v roce 2000** na jarních krajových přehlídkách a potažmo **na 3 různých národních přehlídkách** (KDP Vysoké n. J., Šrámkův Písek, Divadlo jednoho herce v Kaznějově), z nichž byly pro minulý 71. JH vybrány 3 náhradní inscenace, na které však nedošlo: Boleradice / J.K. Tyl: *Paličova dcera*; Divadlo IKDYŽ Kolín / David Dvořák: *Vašíček 22* a Vratislav Mikan z Podividla ažažAš v Aši / V. Mikan podle Edwarda Albeeho: *Derniéra*. O těchto třech inscenacích bylo jednáno programovou radou JH i letos a výsledkem bylo označení kolínského *Vašíčka 22* jako náhradníka.

O rok kratší pouť měly soubory nominované a doporučené z národní přehlídky venkovských divadelních souborů, **z Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém nad Jizerou.** Nominace patřila boleradickému Divadelnímu spolku bří. Mrštíků a jejich *Pygmalionu aneb My Fair Lady ze Zelňáku.* Další doporučené inscenace programovou radou neprošly: Horšovský Týn / Georges Feydeau: *Ten, který utře nos* a Hudradlo Zliv / Miroslav Slavík podle H.Ch. Andersena: *Slavík.* Ta druhá byla doporučena symbolicky, neboť se již hrála na Hronově vloni.

O měsíc kratší by měly cestu soubory **z rakovnické Popelky,** národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti, kdyby jaké mohly být oprávněně doporučeny. Rakovnická porota neshledala žádnou z uvedených inscenací za souměřitelnou v hronovském kontextu.

Další zdroj výběru byl **v zahraničí v podzimních měsících 2001**. Návrhy bylo pověřeno České středisko AITA/IATA. Doporučilo Divadlo DISK Trnava ze Slovenské republiky s inscenací hry Dušana Vicena a kolektivu souboru *Potkan alebo Nie sme žiadni kanibali* a soubor z Norska s hrou *Další postel plná růží*, alternativně pak soubor z Belgie s dramatizací románu japonského dramatika Abe Kóbó *Písečná žena*. Protože ani jeden z obou posledně zmíněných souborů účast nepotvrdil, bylo využito možnosti učinit další výběr zahraničního hosta **na prestižním festivalu v německém Paderbornu** v dubnu 2002. Po zhlédnutí celého paderbornského programu bylo nasnadě pozvat německý soubor Gut&Edel z Lörrachu, který v režii Václava Špirita nastudoval hru Petera Weisse *Pronásledování a zavraždění Jeana Paula Marata předvedeného souborem blázinec v Charentonu za řízení markýze de Sada* (viz AS 3/2002). Početný soubor však nemohl pozvání akceptovat. Bylo proto rozhodnuto pozvat dva menší soubory: Divadlo Apron z Halle (SRN) s inscenací textu Georga Büchnera *Woyzeck & Woyzeck* a chorvatské Taneční studio ze Sisaku s inscenací Jasminky Petekové-Krapljanové a Jasmina Novljakowice: *Za zavřenými dveřmi.*

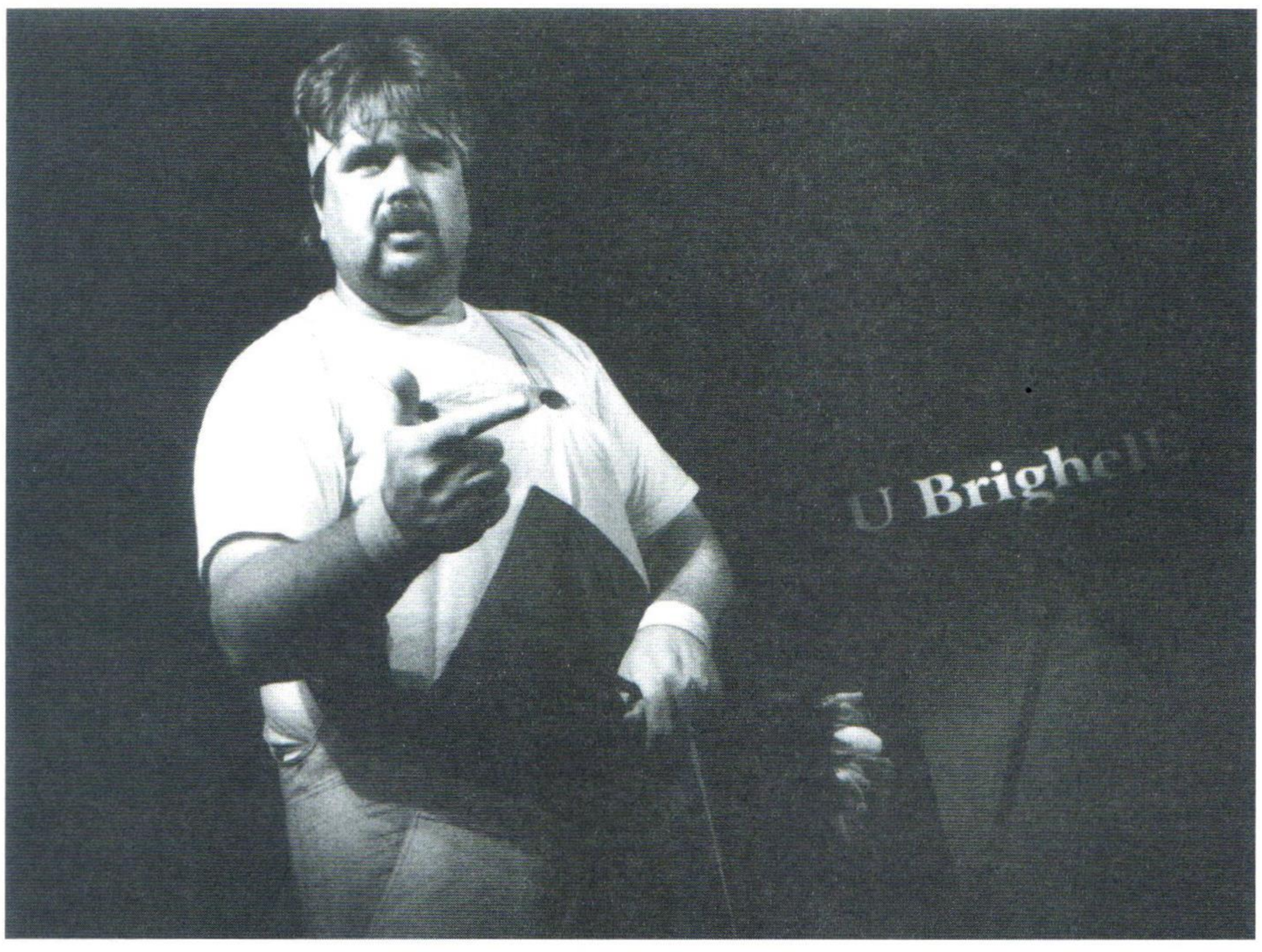
Cesta německého a chorvatského souboru na JH byla již o poznání kratší. Stejně tak dlouhá mohla být pro soubor studentů 1. a 3. ročníku Výchovné dramatiky neslyšících JAMU z Brna s inscenací I. Pavlovičové a kolektivu souboru *Deaf can dance – dead can dance*. Byl doporučen **z kolínské přehlídky pantomimy a pohybového divadla Otevřeno** a přijat programovou radou JH a osloven. Jenže v termínu JH byl soubor smluvně vázán na jiném festivalu ve Francii.

V dubnu se konala ve Velké Bystřici také **přehlídka divadelních monologů a dialogů Pohárek SČDO**. Z ní byla doporučena vystoupení Františka Rýsla (DS Krupka) s monologem ze hry Alda Nicolaje *Houbový šašlik* a Hany Hnátkové a Elišky Zelenkové (DS K. Čapek Děčín) s dialogem od autora Jana Schneidera s názvem *Koule a krychle.* Programová rada JH při svém konečném rozhodování tyto návrhy nepřijala.

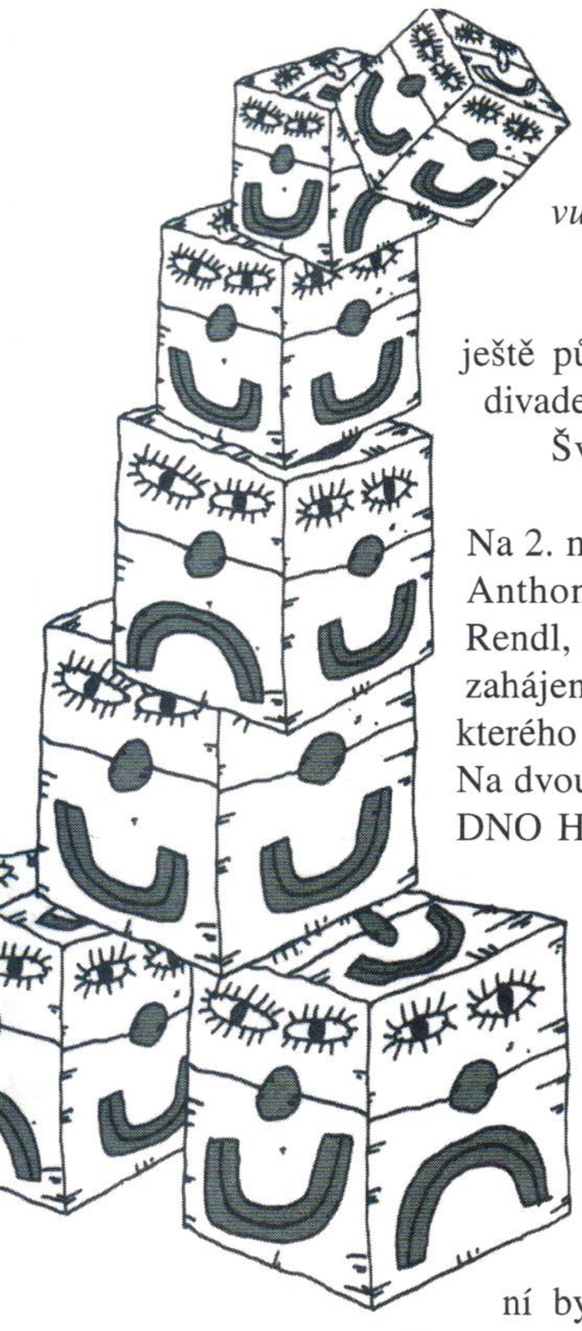
Ještě kratší byla cesta souborů z letošní květnové národní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla **FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč.** Z této dvojpřehlídky přišlo také nejvíce návrhů – 2 nominace a 7 doporučení. Programová rada z těchto 9 návrhů přijala 7: PIKI Volyně / Pavel Kohout: *AUGUST AUGUST, august* (nominace za činohru); BLIC Ostrožská Nová Ves / Kolektiv divadla: *Setkání s Kateřinou* (nominace za hudební divadlo); D 111 České Budějovice / N.V. Gogol: *Hráči* (1. doporučení); De Facto Mimo Jihlava / Martin Kolář: *Hukot 4* (2. dopor.); Jirásek Česká Lípa / František Zborník: *Na druhé straně řeky* (3. dopor.); Krakonoš Vysoké n. Jiz. / Carlo Goldoni: *Sluha dvou pánů* (4. dopor.); De Facto Mimo Jihlava / Verena Kanaan: *Drahoušek Anna* (5. dopor.) a Divadlo PoHrdobci Česká Kamenice / Eugène Ionesco: *Plešatá zpěvačka* (7. dopor.). Vysocký Krakonoš z personálních důvodů svou účast odvolal. Na 6. místě doporučené Divadlo nad kinem Horní Moštěnice s inscenací hry Eugena O'Neilla *Měsíc pro smolaře* programová rada nevybrala.

V květnu se uskutečnila **v Holicích národní přehlídka jednoaktových her**, z níž vzešel návrh na inscenaci DS Karel Čapek z Děčína / Egon Erwin Kisch: *Vrahova matka*. Návrh byl přijat jako představení náhradní. Díky odvolání účasti vysockého Krakonoše se inscenace objevila v programu JH.

Už jen o píď kratší cestu do Hronova měly soubory **ze Šrámkova Písku**, národní pře-

DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou / Carlo Goldoni: Sluha dvou pánů. Jiří Pošepný v titulní roli. Foto: Ivo Mičkal.

hlídky mladého netradičního divadla: nominované Divadlo DRED z Náchoda s inscenací *Andrzej Kazsub Pski představuje Miodraga Pavloviće čili Dům lásky* a další 4 doporučené inscenace. Z nich se ocitla v programu JH pouze jedna, a to ještě původně vybraná jako náhradní: Kulturně divadelní spolek Puchmajer Praha / Martin J. Švejda: *Hoši z národňáku aneb „Zabili Kemra, parchanti!"* (ze ŠP 1. dopor.). Na 2. místě doporučený soubor Sergej z Prahy / Anthony Burgess – Vladimír Škultéty, Jan Rendl, Jakub Siňor: *Pomeranč* zůstal ve chvíli zahájení JH jediným ustanoveným náhradníkem, kterého by bylo v případě potřeby možné oslovit. Na dvou dalších místech byly ze ŠP doporučeny: DNO Hradec Králové / Jiří Jelínek – DNO – J. Kratochvíl: *Revue* a Konzistence médi Praha / Natálie Deáková: *O človeku, ktorý ďalekohľadá.* První oznámil hned, že do Hronova nemůže, druhý odvolal účast, když již figuroval v propagačních tiskovinách JH.

Jen několik málo dnů dělilo ŠP od **Dětské scény v Trutnově**, celostátní přehlídky dětského divadla a recitace. Z ní byl nominován soubor HOP-HOP ZUŠ z Ostrova s inscenací *Naslouchej* podle Zbyňka Malinského.

V podstatě souběžně byl **z Wolkrova Prostějova**, celostátního festivalu poezie nominován brněnský Usta/F/ se svou kreací *Spolužáčkovina aneb Volte slova* na texty Jiřího Žáčka aj. Doporučení z Wolkrova Prostějova se dostalo souboru Zamračené děti z Plzně / G. Apollinaire, J. Seifert, M. Kundera: *Lásky Apollinairovy a Prsy Tiresiovy*. Zahraniční prázdninové pobyty členů souboru v době konání JH nedovolily o účasti souboru uvažovat.

Úplně nejkratší cesta na JH vedla **z Loutkářské Chrudimi**: Loutkářský soubor „C" Svitavy / Antonín Mareš: *Slon* (nominace), Rámus Plzeň / Kolektiv souboru: *Showlet* (1. dopor.) a dětský DdDd ZUŠ Děčín / Jana Štrbová podle rumunské pohádky v převyprávění Marie Kafkové: *Jak kvůli vajíčku šel kohout na zámek* (2. dopor.). Všechny chrudimské návrhy byly programovou radou JH přijaty na závěrečné schůzce, která se uskutečnila právě v závěru Loutkářské Chrudimi. Bylo to poprvé, kdy se o výběru hronovského programu rokovalo dvoukolově. Umožnilo to porovnat všechna doporučená představení, vybrat ta nejlepší a nejpodnětnější a realizovat tak o pár krůčků optimálnější výběr.

Do hronovského „koše" mohou mířit především klíčové národní (celostátní) přehlídky s právem nominací, další celorepublikové přehlídky mají možnost pouze doporučovat. Stejnou pravomoc mají i střechové orgány občanských sdružení, která se programově zabývají amatérským divadlem s celostátní působností, ředitelé klíčových národních přehlídek a ARTAMA. Z těchto zdrojů se do rukou programové rady dostal v roce 2002 pouze **1 návrh pražské Artamy**: Divadlo IKDYŽ Kolín / N.V.K.7.X. Gogol: *Čoklí hráči.* Byl podpořen i odbornou radou ARTAMA pro amatérské činoherní divadlo a přijat.

Víru, že oněch 14 cest vedoucích letos na JH byly cesty s potřebnou tvrdostí povrchu i jádra, že po nich soubory nahodile neprokličkovaly mezi výmoly, že dlouhotrvající putování nepřivodí únavu materiálu a že se v Hronově všechny „divadelní káry" zaskví v plné kráse k potěše oka i ducha, prověřila hronovská jeviště. Chcete-li se dozvědět, jak to dopadlo, čtěte dál.

Milan Strotzer

P.S.: Víte kolik Thespidových kár na cestách bylo? Mnou vypocená statistika praví, že **721**!

72. JIRÁSKŮV HRONOV
FAKTOGRAFIE

72. ročník Jiráskova Hronova /JH/, celostátní mezidruhové přehlídky amatérského divadla se zahraniční účastí se uskutečnil ve dnech 1. – 10.8.2002. Pro ty, kdož se nezúčastnili tematických seminářů a dílen Klubu (nejen) mladých divadelníků /K(n)MD/, začal festival o den, respektive o dva později. Oficiální zahájení bylo v sobotu 3. srpna. I letos JH pořádaly z pověření a za finančního přispění Ministerstva kultury ČR, IPOS-ARTAMA a město Hronov. Spolupořadateli byly Amatérská divadelní asociace, Česká sekce UNIMA, České středisko AITA/IATA, Klub přátel umění v ČR, Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Občanské sdružení Kruh Hronov (hlavní organizátor v místě), Okresní úřad Náchod, Sdružení pro tvořivou dramatiku, Společnost Amatérské divadlo a svět, Svaz českých divadelních ochotníků a Volné sdružení východočeských divadelníků. Záštitu nad hronovskou přehlídkou převzala opakovaně Česká komise UNESCO.

Účastníci

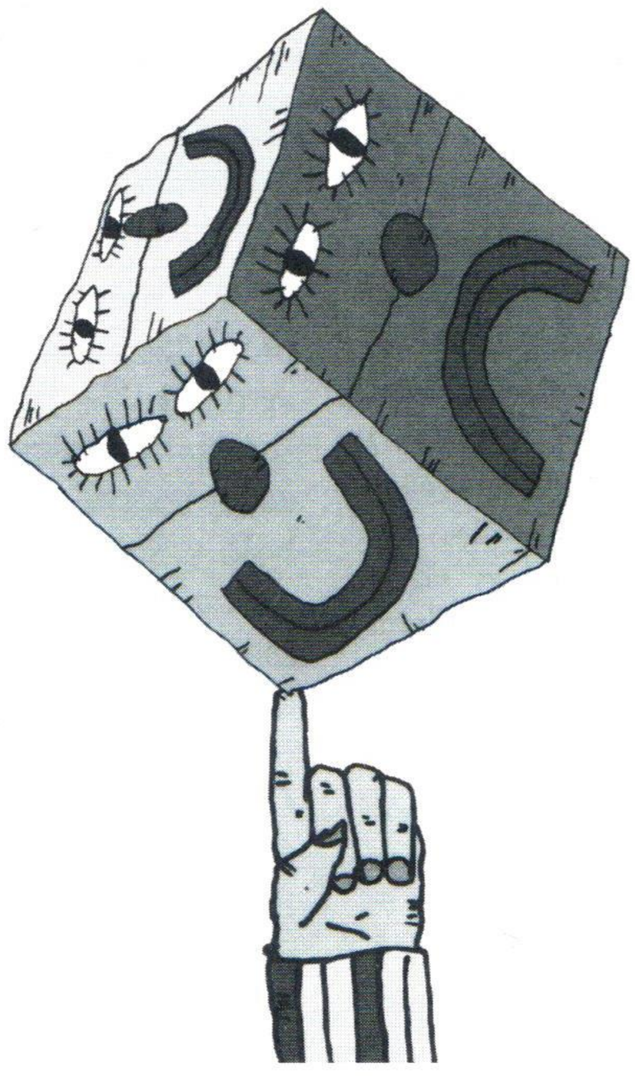
72. JH přivítal cca 770 tzv. přímých účastníků, tj. těch, bez nichž by se nemohly uskutečnit divadelní aj. produkce a bez nichž by neexistovala vzdělávací část přehlídky. Organizátoři spočítali, že 225 účinkujících se podílelo na základním programu

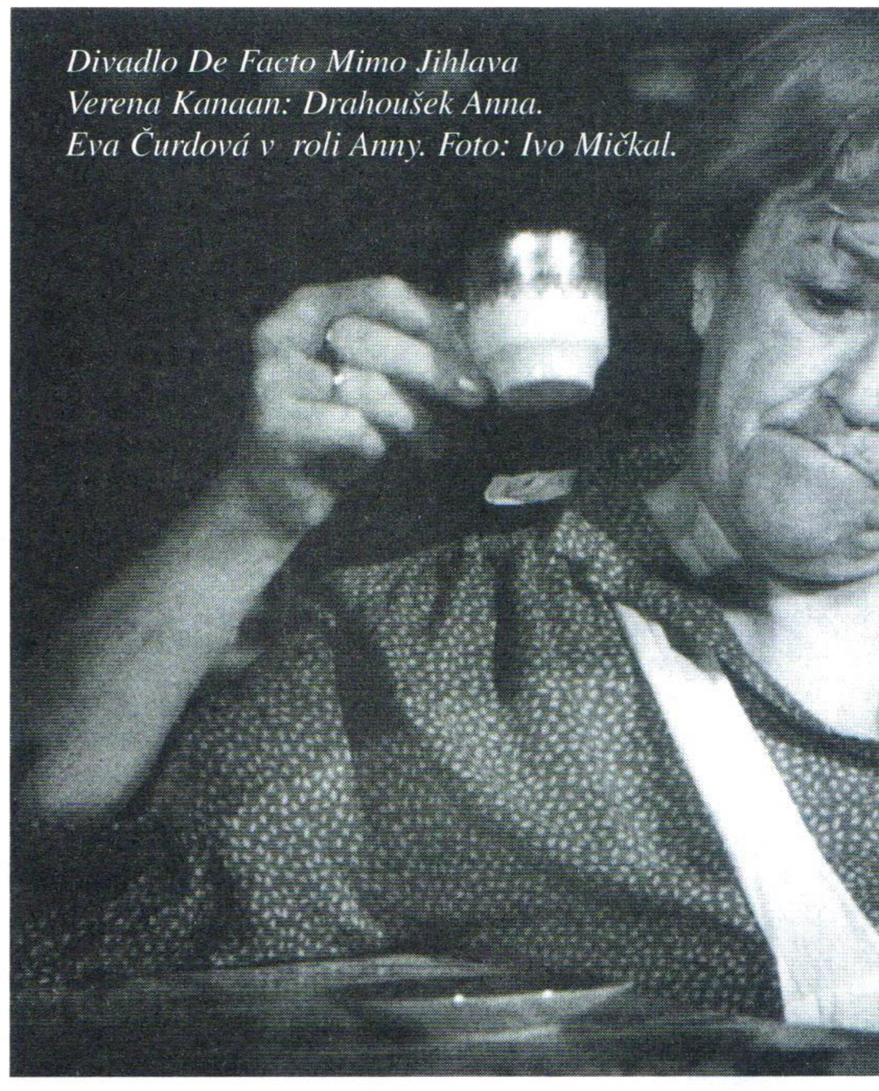

DS Karel Čapek Děčín / Egon Erwin Kisch: Vrahova matka. Ludmila Panenková v titulní roli a Pavel Panenka jako Novinář. Foto: Ivo Mičkal.

Květa Přibylová jako Milostpaní ve hře Drahoušek Anna.

Divadlo De Facto Mimo Jihlava
Verena Kanaan: Drahoušek Anna.
Eva Čurdová v roli Anny. Foto: Ivo Mičkal.

JH, 215 účinkujících vystoupilo v doplňkovém programu a na 300 osob se zúčastnilo hronovských tematických seminářů a dílen. Počet dalších návštěvníků festivalu odjinud byl odhadnut na 900. V této sumě nejsou místní návštěvníci, neboť je to položka jen velice těžko vyjádřitelná, uvědomíme-li si kolik nejrůznějších představení a atrakcí se během devíti srpnových dnů v Hronově událo, nemluvě o slavnostním zakončení JH, kdy byla na hronovském náměstí, ba i v přilehlých ulicích takříkajíc hlava na hlavě. Tato návštěvnická obec obnášela řádově tisíce.

Základní program

72. ročník JH, předznamenaný jako mezidruhová přehlídka, přinesl pestrou paletu divadelních druhů, žánrů, stylů a poetik. Jeho účastníci měli možnost zhlédnout inscenace souborů dospělých, mládeže i dětí. Rozmanité bylo také složení souborů z hlediska demografického. Stejně otevřenou byla i divácká adresa, od dětí až po seniory. V základním programu JH bylo uvedeno:

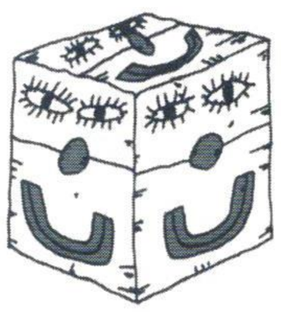
•6 inscenací činoherního (hereckého) divadla, z toho 1 jednoaktová hra a 1 divadlo jednoho herce;

•6 inscenací, které se druhově dají počítat k činoherním, ale měly výrazné rysy tzv. autorského divadla, nebo šlo o původní hry členů souborů;

•2 inscenace hudebního divadla, z toho 1 na základě původního textu a hudby členů souboru;

•3 inscenace loutkářských souborů, z toho 1 byla vytvořena dětským kolektivem a určena dětskému publiku, všechny náležely k autorským počinům;

•po jedné inscenaci dětského divadelního souboru (činoherní s loutkářskými prvky; divácká adresa: dětské publikum), divadla poezie a souboru na pomezí pohybového a tanečního divadla (vlastní tvorba).

Inscenace a vystoupení, uvedené v programu 72. JH, vycházely v 9 případech z textů dramatických autorů (2x českých, 2x ruského autora, po jednom slovenském, německém, anglickém a francouzském), ve 3 případech vycházely z prozaické či básnické literární předlohy a 8 inscenací vzniklo na základě původní autorské tvorby členů souborů. Představení komediálního typu byla výjimkou. Většina inscenací se zabývala závažnými společenskými tématy, byť se tak dělo v některých případech komediální formou.

V popisované části programu JH bylo uvedeno **celkem 20 inscenací od 19 souborů ve 40 představeních.**

72. JH jako mezidruhová přehlídka byl především příležitostí k poučení a inspiraci, k mnohapolnému vzájemnému osvojování prostředků, jimiž vládne divadlo ve svých nejrozmanitějších mutacích. V neposlední řadě pak k seznámení se stavem českého amatérského divadla jako celku. Letošní ročník opětovně potvrdil správnost koncipování Jiráskova Hronova jako mezidruhové přehlídky. Zájem zúčastnit se této výjimečné divadelní přehlídky se stále zvyšuje. Navzdory mohutnému zvýšení počtu účastníků v předchozím ročníku, došlo letos k prohloubení zájmu zejména v tom, že daleko větší počet účastníků setrval v Hronově po celou dobu konání přehlídky. V minulosti bývalo více těch, kteří přijížděli pouze na několik dnů. Nominální stav tzv. dalších účastníků (nezainteresovaných na realizaci představení a tematických seminářů a dílen) byl v r. 2002 asi o desetinu menší, ale prizmatem celopřehlídkového pobytu lze hovořit o opětovném navýšení. Dokladem toho je i rekordní počet vydaných vstupenek na představení (cca 12 tis.) při v podstatě nezměněném počtu představení ve srovnání s loňskem. Rekordní počty realizovaných vstupenek jsou mimo to svědectvím i většího zájmu místního publika.

72. JH se svou programovou skladbou, odrážející realitu českého divadla, se svými cca 1670 převážně velice mladými divadelníky, v tom se **208 seminaristy Klubu (nejen) mladých divadelníků, 50 účastníky dalších samostatně organizovaných seminářů, s průměrně 85 účastníky problémového clubu (PC) a s průměrně 33 návštěvníky diskusního klubu,** byl mezidruhovou přehlídkou nejen programově, ale také fakticky. Promítlo se to v setrvalém zájmu amatérských divadelníků, orientovaných na různé druhy a oblasti amatérského divadla, v neutuchajícím zájmu o vzdělávací část JH, ale také v širokém rozpětí dramaturgie festivalu.

Inscenačními výsledky, které letos na JH soubory předvedly, se zaobírá toto číslo AS na jiných místech časopisu, zejména viz statě profesora J. Císaře a Vladimíra Zajíce.

VZDĚLÁVACÍ ČÁST

Klub (nejen) mladých divadelníků

Klub (nejen) mladých divadelníků, vzdělávací instituce JH, po léta účinně rozmnožující řady poučených divadelníků – juniorů, byla i tentokráte otevřena všem bez ohledu na věk.

Zájem o tuto vzdělávací část JH neopadl, naopak. Přihlásilo se 232 zájemců, v Klubu jich pak pracovalo rekordních **208 v dvanácti tematických seminářích a dílnách**, z nichž 3 byly součástí dlouhodobých vzdělávacích projektů (Kurz praktické režie, Kurz scénografie a Tvůrčí ateliér autorské tvorby).

Někteří posluchači K(n)MD se do hronovských dílen a seminářů vrací, mnoho jich však přijíždí poprvé. Na 72. Jiráskově Hronově připadli na každé 3 v minulosti zúčastněné seminaristy 2 nováčci. Tři čtvrtiny posluchačů z celkového počtu přihlášených byly ve věku 16-27 let, přičemž nejsilnější věkovou skupinou byli 18-20letí. Jedna čtvrtina byla starších 27 let: 33 posluchačů bylo ve věku 28-40 let, 16 posluchačů bylo ve věku od 41 do 68 let. Věkový rozdíl mezi nejmladším a nejstarším účastníkem K(n)MD byl 53 let. Skóre mužů a žen bylo obligátní, tj. 1:2.

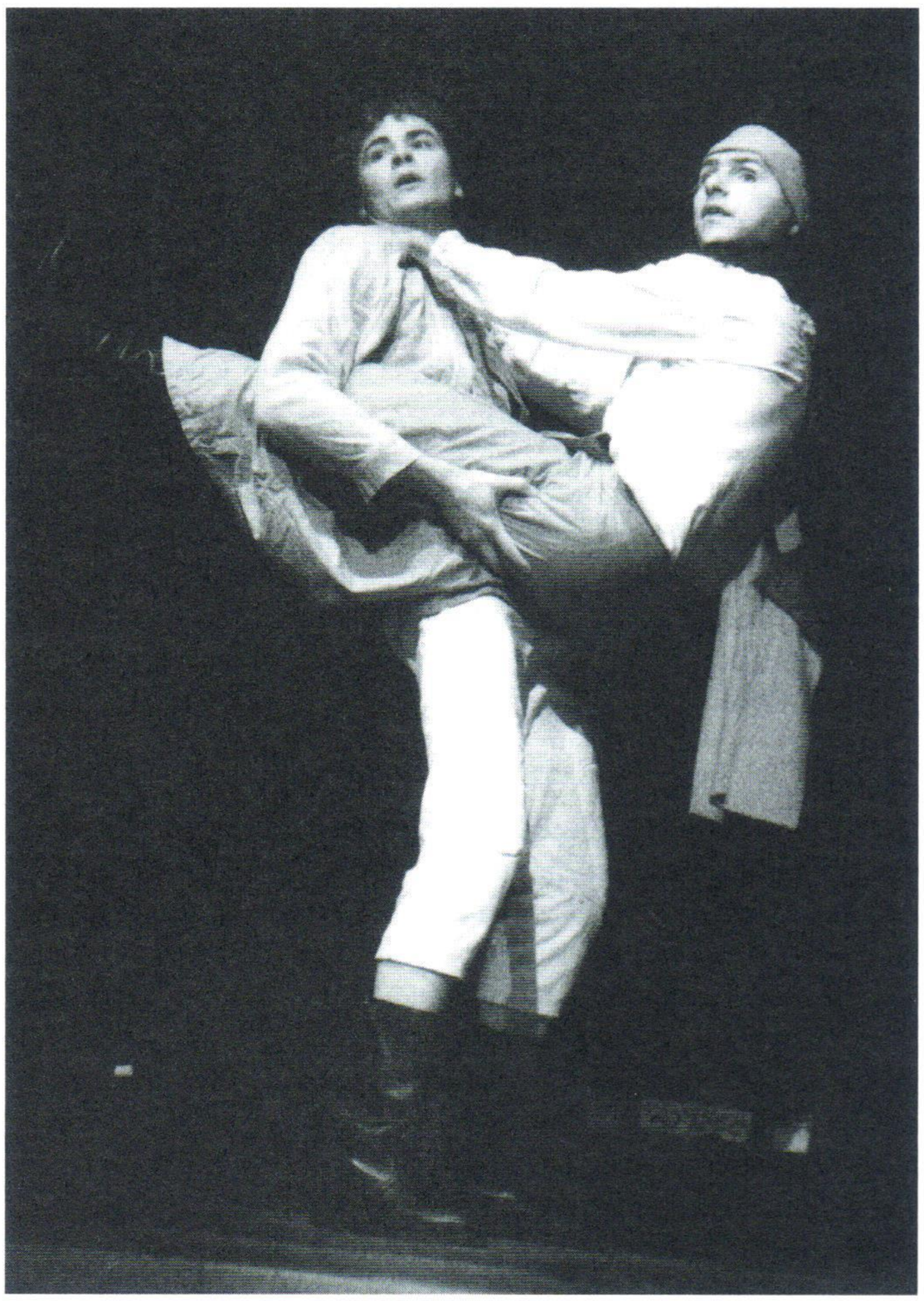
Propozice K(n)MD nabízely možnost práce v některém z 12 seminářů či dílen či být kmenovým posluchačem Diskusního klubu, dále pak v tzv. Problémovém clubu. Některé ze vzdělávacích příležitostí se konaly opakovaně, včetně lektorského obsazení, některé byly koncipovány nově.

Mezi opakované semináře a dílny patřily tyto: **Základní abeceda divadla** s lektorem *Václavem Špiritem*, seminář určený především začínajícím divadelníkům. **Jevištní řeč** s lektorkou *Reginou Szymikovou*, **Základy divadelní režie** s lektorem *Rudolfem Felzmannem* a **Jevištní realizace dramatické situace** s lektorem *Milanem Schejbalem* a jeho asistentkou *Denisou Novou*. Mezi opakované semináře a dílny náležely svým způsobem i ty, které se na 72. JH konaly jako jedno ze soustředění dlouhodobých vzdělávacích projektů. Předně **Kurz praktické režie**, který se tentokrát s lektorkami *Kateřinou Fixovou* a *Pavlínou Morávkovou* zabýval kritickým hodnocením inscenací a tvorbou scénáře absolventského představení. Na JH měl pokračování také **Kurz scénografie**, jehož vedoucím lektorem byl *Mgr. David Bazika* a dalšími lektory *Mgr. Martin Plešek, Mgr. Pavel Purkrábek a Marie Rašková*. Obsahem hronovského soustředění kurzu bylo budování divadelního obrazu – vytváření atmosféry, změny nálad prostředí, emotivní působení namísto popisu a vysvětlení. Samostatnou kapitolou byla tvorba divadelního kostýmu. Opakovaným vzdělávacím projektem bylo i soustředění posluchačů **Tvůrčího ateliéru autorské tvorby**, i když ne tak docela. Do dílny, organizované občanským sdružením ŠOS Prachatice, mohli vstoupit noví zájemci, a to i takoví, kteří ji v průběhu roku nenavštěvovali. Bylo to možné díky jejímu vymezenému uzavřenému tematickému zaměření na **autorské divadlo**, přesněji na autorskou tvorbu posluchačů. Lektory dílny byli *Pavel Fiala* a *Jarmila Černíková-Drobná.*

Mezi nově koncipované semináře a dílny náležel **Dramaturgicko-inscenační seminář**, vedený *prof. Miloslavem Klímou*. Posluchači se v něm seznámili s prací, přístupy a metodami dramaturgické práce našeho předního dramaturga. Hlavním prostředkem k tomu byla lektorem řízená individuální seminární práce. Další novinkou byl seminář **Otázky kompozice jevištního dění**, vedený *Mgr. Alešem Bergmanem, Ph.D.* Práce v semináři byla věnována odhalování kompozičních principů a postupů při vytváření a rozvíjení jevištního dění. Po několikaleté přestávce byla „novinkou" i dílna **Nonverbální komunikace** belgických lektorů *Régise Duqué a Cédrica Juliense.* Jejich dílna byla určena hercům, především však režisérům k seznámení se s hereckými prostředky a technikami, zejména mimoslovní komunikace, jimiž lze vytvořit na scéně dramatickou situaci. Poprvé se mezi hronovskými lektory objevil mim *Michal Dufek*, který vedl dílnu nazvanou **Pantomima**. Účastníci se v ní seznámili s technikami pantomimy a s možnostmi jejího využití v divadelním tvaru v různých druzích divadla a měli možnost nahlédnout do tajů klasické i moderní pantomimy.

Problémový club

Vzdělávací příležitostí nad rámec základních tematicky zaměřených seminářů a dílen, konaných v dopoledních hodinách, byl pro všechny účastníky JH odpolední Problémový club (PC). Jeho živnou půdou byla přehlídková představení. Nešlo však o obligátní kritické rozbory inscenací, jak je známe z krajových či národních druhových přehlídek. Šlo v něm především o společné uvažování lektorského týmu PC a těch, kdo jej navštěvovali,

Divadlo Apron Halle, Německo / Georg Büchner: Woyzeck & Woyzeck.
Foto: Ivo Mičkal.

Nahlédnutí do hronovského dramaturgicko-inscenačního semináře prof. Miloslava Klímy. Na snímku Ivo Mičkala je Petra Kohutová s panem profesorem.

nad otázkami přesahujícími jednotlivé inscenace, o zamýšlení se nad problémovými jevy dramaturgické a inscenační praxe, dobírání se jejich kořenů a možností řešení. Problémový club byl současně příležitostí k přemýšlení o amatérském divadle jako specifickém fenoménu, o jeho podstatě a možnostech co nejúčinněji působit z hlediska svých základních funkcí. Lze konstatovat, že se PC snažil o přesahový a poznávací ráz, byť v něm oproti předchozímu ročníku někdy převážilo kritické hodnocení. Bylo to dáno především programovou skladbou, která neumožňovala tak výrazně jako vloni vymezit tematické celky. Ani to ale nechybělo. Byla tu např. příležitost vytěžit poznatky ze dvou různých přístupů k zpracování Gogolových Hráčů, zabývat se specifiky amatérské autorské tvorby atd. Zájem o tuto vzdělávací příležitost zůstal řádově stejný jako v minulém roce. Průměrně se PC od neděle do soboty zúčastňovalo 85 návštěvníků JH. Výjimkou nebyla odpoledne, kdy se v malém sále Jiráskova divadla těsnalo více jak stovka lidí, jednou dokonce 150.

Vedoucím lektorem PC byl *prof. PhDr. Jan Císař, Csc.,* vedoucí katedry teorie a kritiky pražské DAMU, lektory byli *Mgr. Karol Horváth*, dramaturg Městského divadla ve Zlíně, *prof. Mgr. František Laurin,* režisér a pedagog pražské konzervatoře, *Mgr. Radovan Lipus*, režisér Národního divadla Moravskoslezského v Ostravě, *Mgr. Vladimír Zajíc*, dramaturg a *doc. Mgr. Ján Zavarský*, umělecký šéf Trnavského divadla a pedagog VŠMU v Bratislavě a JAMU v Brně. Jejich organizační asistentkou byla *Eva Kodešová.*

Diskusní klub

Po loňsku opakovanou příležitostí diskutovat o inscenacích, uvedených v základním programu JH, byl Diskusní klub. Sídlil v dopoledních hodinách v malém sále Jiráskova divadla. Jeho moderátorem byl *Josef Brůček,* vedoucí loutkářského souboru Tatrmani ze Sudoměřic u Bechyně, organizačním asistentem *Mgr. Jakub Hulák*, odborný pracovník ARTAMA na úseku dětského divadla, recitace a dramatické výchovy. Odborné zázemí měl Diskusní klub v lektorech PC, a sice tak, že každého dne jej navštívil jeden z nich. Diskusní klub byl volně přístupný návštěvníkům JH, zváni do něj byli členové souborů, vystupujících na přehlídce. Stabilní oporou diskusí byla skupina kmenových seminaristů. Počet účastníků klubu byl proměnlivý, odvislý od počtu reflektovaných inscenací a jejich tvůrců (kolísal mezi 40-16). V průměru jich bylo 33. Klima diskusí bylo vstřícné, atmosféra příjemná. Zasloužil se o to nemalým dílem Josef Brůček v roli laskavého a diskusi podněcujícího moderátora.

Rozborový seminář Klubu režisérů SČDO

Rozborový seminář organizovaný Klubem režisérů SČDO, jehož lektorem byl *Mgr. Jiří Hraše* a „třídním" *ing. Dušan Zakopal.* Byl přístupný všem účastníkům JH, navštěvovali jej zástupci souborů, jejichž inscenace byly předmětem rozboru. Úvodní slovo rozpravy k té které inscenaci měli na starosti členové Klubu režisérů SČDO. I v tomto semináři byla účast proměnlivá, průměrně oscilovala kolem dvacítky zájemců. Někdejší obavy z toho, že si Rozborový seminář a Diskusní klub budou konkurovat (časově se dílem překrývaly), se i letos ukázaly jako liché. A to navzdory tomu, že přibyla potřeba účasti zástupců souborů na třetím místě, které skýtalo analytický pohled na vybrané inscenace a jejich reflexi. Tím místem byl praktický seminář kritického hodnocení inscenace posluchačů Kurzu praktické režie. Obavy rozptýlil zdárný průběh všech tří příležitostí k reflexi inscenací. Každá si nalezla okruh svých zájemců. Ostatně, zvolené prostředky reflexe inscenací byly rozdílné. Přiměřená účast v té které skupině navíc umožnila intenzivnější zapojení přítomných, které by při větších počtech seminaristů nebylo možné.

Dílna Sergeje Fedotova

Středisko amatérské kultury IMPULS Hradec Králové ve spolupráci s Volným sdružením východočeských divadelníků připravilo a uskutečnilo v rámci 72. JH hereckou dílnu vedenou ruským režisérem a divadelním pedagogem *Sergejem Fedotovem*. Práce v dílně byla tematicky zaměřena na využití hereckých postupů Michaila Čechova při ztvárnění Shakespearova dramatu Romeo a Julie. Dílnu organizačně zajišťovala *Karla Dörrová* v učilišti ve Velkém Poříčí. Zúčastnilo se jí 30 zájemců.

S výjimkou samostatně organizovaného rozborového semináře a dílny Sergeje Fedotova byl hlavním organizátorem vzdělávací části JH *PhDr. Milan Strotzer*. Jeho organizačními spolupracovníky byli *Jan Strejcovský*, organizační vedoucí K(n)MD, *Mgr. Marie Poesová, Dana Strejcovská a Eva Kodešová.*

72. JH potvrdil správnost mnohaletého usilování o to, aby se hronovský festival stal vyhledávanou, tematicky rozrůzněnou a užitými formami diferencovanou a účinnou vzdělávací institucí. Svědčí o tom nejen rozmanitá skladba seminářů, dílen a dalších vzdělávacích příležitostí a jejich lektorské obsazení, ale i rekordní počty seminaristů a jejich pozitivní reakce. V této souvislosti nelze také pominout recenzní rubriku Zpravodaje JH, v níž byla

každé inscenaci věnována pozornost vždy dvěma odborníky z řad lektorů JH.

DOPLŇKOVÝ PROGRAM

Vedle základního programu, vystoupilo v doplňkovém programu JH více jak půldruhé desítky divadelních, hudebních, pěveckých a dalších kolektivů. Většina jejich vystoupení se udála v parku A. Jiráska a v dalších venkovních prostorách. Návštěvníci 72. JH měli možnost zhlédnout navíc čtyři divadelní představení (ZUŠ Hronov s muzikálem *Dívčí válka*, Blanenské divadlo s inscenací hudebního divadla *Soiré aneb Concerto grosso*, DS Kolár z Police nad Metují se starofrancouzskou fraškou Mistr Petr Pleticha a Divadlo Facka Brno s hrou *O Johance, o Švédech, kameníkovi a drakovi i létající kouli aneb Divadelní neštěstí o několika kusech*). Během festivalu bylo realizováno nejméně třináct různých koncertů hudebních a pěveckých a 2 vystoupení mažoretek. V závěru přehlídky (ale i v jejím průběhu) se navíc uskutečnily předváděčky dílen Klubu (nejen) mladých divadelníků. Tentokráte to byla vystoupení dílny Michala Dufka (Pantomima) na hronovském náměstí, dílny belgických lektorů (Nonverbální komunikace) a semináře Milana Schejbala (Jevištní realizace dramatické situace) v parku A. Jiráska. Mimo K(n)MD uskutečnila předváděčku své práce dílna vedená Sergejem Fedotovem v tělocvičně učiliště ve Velkém Poříčí, kde také po celý JH působila.

Hronovský program obohatily též čtyři výstavy. Největší z nich – *Hronovské divadlo 1990-2002 objektivem Bronislava Hofmana* – byla otevřena ve výstavní hale Jiráskova divadla. Ve foyeru sálu Josefa Čapka byla instalována *výstava fotografií Ivo Mičkala* připomínající 71. JH. Ve foyeru Jiráskova divadla byla instalována výstava grafického designu z prací Jiřího Zhiba s názvem *Ačkoliv… proč ne!* V č.p. 319 v ulici K Milířům byla otevřena výstava Ing. Vlastimila Lébra: *Krajiny Jiráskových spisů.*

I letos se uskutečnil tradiční akt položení květin u pomníku mistra Aloise Jiráska, spojený s promenádním koncertem Hronovské dechové hudby.

OFICIALITY – HOSTÉ - OCENĚNÍ

Zahajovací schůzka Klubu (nejen) mladých divadelníků ve čtvrtek večer před započetím vlastní přehlídky se stala jakýmsi prvním rituálem. Je to akt zahájení JH jako vzdělávací instituce, s ustáleným programem od přivítání seminaristů, pokračující výzvami ke kolegialitě všeho druhu, přes zavedený sled informací o tom, co, kdy a kde bude, až po představování organizátorů a lektorů a první osobní setkání seminaristů s lektory. Letos došlo k proměně tohoto rituálu – instruktáže, a to tak, že byl nahrazen obligátní hodinový monolog M. Strotzera přijatelnější a pozornost udržující formou – na instruktáži se střídavě podíleli všichni organizační pracovníci K(n)MD. Nechyběly ani další hronovské rituály: tzv. oheň přátelství a lampiónový průvod v předvečer zahájení JH, vítání souborů na schodech Jiráskova divadla, poděkování za představení a rozloučení se soubory, a především oficiální zahájení a zakončení festivalu. Ani 72. JH se nevyhnul otazníkům nad jejich realizací. Týkaly se především vítání a rozloučení se soubory, ale také aktu oficiálního zahájení.

V posledních letech se daří dosíci kýženého účinku zejména při slavnostním zakončení JH na hronovském náměstí, jehož závěrečnou tečkou je ohňostroj, kdy je náměstí přeplněno smíšeným davem divadelníků, hronovských občanů i návštěvníků z okolí. Do značné míry se to daří při oficiálním zahájení JH, pro které místní divadelní soubor vždy připraví tu více - tu méně zdařilou produkci, jíž je odlehčena oficiální část zahájení. Letos to bylo vystoupení

Aleš Bergman poukazuje na otázky kompozice jevištního dění. Foto: Jaroslav Pokorný.

podle scénáře ing. M. Houštěka, v němž měli hlavní roli kritická i blahosklonná paní kněžna a její dvořan, pečující za pomoci minolovky o bezpečnost své vrchnosti. Nechyběly již obligátní ostrostřelci, mažoretky, Koletova dechovka, vztyčování vlajek a zahajovací projevy, jichž se ujali starostka města Hana Nedvědová, hejtman Královéhradeckého kraje ing. Pavel Bradík a ministr kultury ČR Pavel Dostál. Ten zahajoval 3.8.2002 JH již počtvrté, či přesněji byl připraven jej zahájit, ale vyzval přihlížející účastníky k tomu, zda se někdo nechce zahajovací role ujmout. I našel se v davu mladý muž, který neváhal a tuto výzvu akceptoval.

Každoročně přivítá JH řadu významných hostí. Letos jimi byli vedle ministra kultury ČR *Pavla Dostála*, *doc. PhDr. Milan Uhde*, ředitelka odboru regionální a

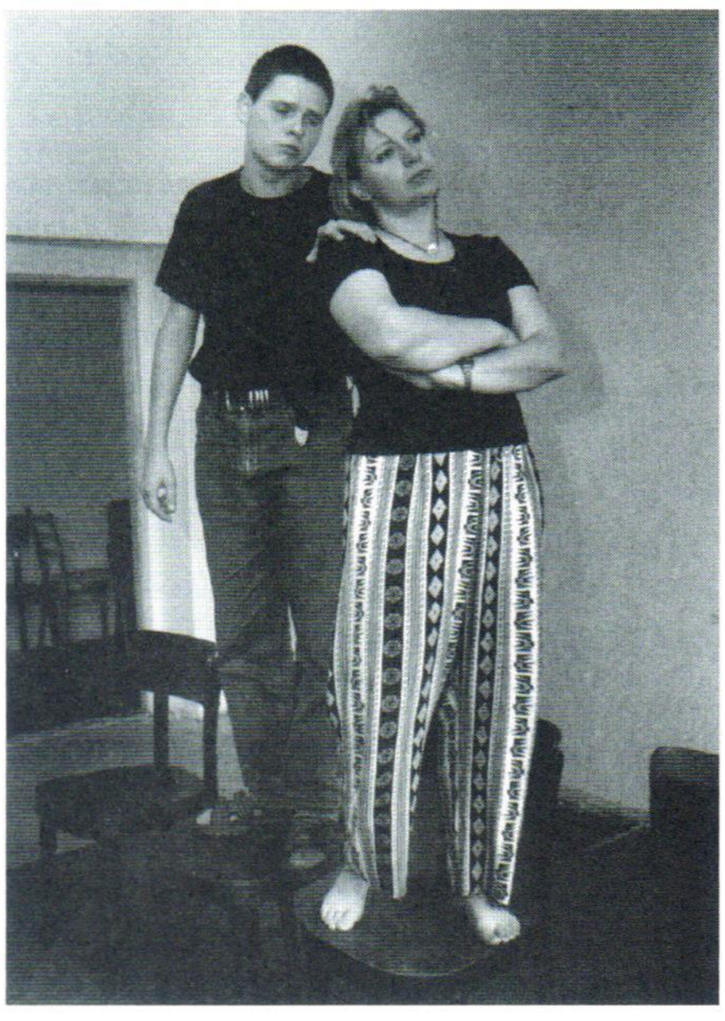

Foto Ivo Mičkala ze semináře Jevištní realizace dramatické situace vedeného Milanem Schejbalem.

Regina Szymiková vede seminář jevištní řeči. Foto: Jaroslav Pokorný.

Dílna pantomimy pod vedením Michala Dufka předvádí ukázku výsledku své práce. Foto: Ivo Mičkal.

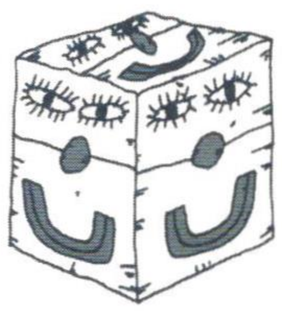
národnostní kultury MK ČR *PhDr. Zuzana Malcová, PhDr. Milan Kupka* za kancelář předsedy senátu ČR a další, které v Hronově vídáme pravidelně. Mezi ně náleží i *Franz-Josef Witting*, viceprezident Německého spolkového svazu amatérského divadla (BDAT) a umělecký ředitel prestižní přehlídky v Paderbornu. Mezi stálé návštěvníky přehlídky patřil i *Jozef Krasula*, který tentokrát přijel mj. ve funkci prezidenta Slovenského střediska AITA/IATA. Letos navštívil JH také prezident Celorakouského svazu amatérského divadla, prezident Rakouského střediska AITA/IATA a viceprezident Středoevropské sekce této nevládní organizace pan *Josef Hollos*. Hostem z nejvzácnějších byl prezident celosvětového výboru AITA/IATA pan *Jacques Lemaire* s chotí, který JH poctil svou návštěvou již podruhé. Mezi zahraničními hosty byli také *Andreas Salemi*, sekretář BDAT a *Tanja Eberhart*, pracovnice sekretariátu BDAT a *Michael Branwell* z Moot House Players z anglického Harlow a další. Mezi hosty lze počítat i zahraniční lektory vzdělávací části JH *Régise Duqué a Cédrica Juliense* z Belgie, *Sergeje Fedotova* z Ruska a *Václava Špirita* z Německa.

Hostem z nejvzácnějších na 72. JH byl prezident celosvětového výboru AITA/IATA pan Jacques Lemaire s chotí (vpravo). Na snímku J. Pokorného při rozhovoru s šéfredaktorkou hronovského zpravodaje Janou Soprovou.

Ke společenské části JH náleželo přijetí oficiálních hostí starostkou města Hanou Nedvědovou na hronovské radnici (3.8.), přijetí zahraničních hostí a sponzorů na témže místě (9.8.).

Významnou akcí společenského charakteru bylo předání ocenění Zlatého odznaku J.K. Tyla *Josefu Doležalovi, Jiřímu Bušinovi a Vlastimilu Ondráčkovi* a oznámení o udělení Ceny MK ČR za neprofesionální divadelní a slovesné obory *Josefu Brůčkovi*. Tento akt se uskutečnil před večerním představením v den oficiálního zahájení JH na jevišti Jiráskova divadla.

Byť nebyl osobně přítomen Z.A. Tichý, iniciátor a osnovatel udělování neoficiální, dílem recesní a dílem vážně míněné ceny *Zlatý Alois*, byla cena díky iniciativě Vladimíra Hulce udělena. Zdá se, že tentokrát spíše vážně než nevážně. Získal ji českolipský Divadelní klub Jirásek za inscenaci Zborníkovy hry Na druhé straně řeky.

PROPAGACE A ZPRAVODAJ JH

Proměna výtvarného řešení propagace JH, jejímž autorem byl renomovaný brněnský výtvarník *Rostislav Pospíšil*, měla pokračování i letos. R. Pospíšil zaměnil dětsky stylizovanou postavičkou v kuželu světla reflektoru za hrací kostku se střídavě smějícím se a mračícím obličejem klauna. Tento motiv promítnul do všech propagačních materiálů, počínaje plakáty, přes programovou brožuru, přehlídkový zpravodaj, odznaky účastníků, tašky, trička aj., až po velkoplošnou propagaci ve městě, včetně obřích kostek před divadlem.

Přehlídkové dění mapoval, jako každoročně, Zpravodaj JH. Jeho devět čísel připravovala redakce, jejíž složení bylo až na jednu výjimku shodné s loňským. Vedoucí redaktorkou byla opět *Jana Soprová*, jejími členy byli *Vladimír Hulec, Helena Kozlová, Jaroslav Pokorný,* výtvarník *Rostislav Pospíšil*, fotograf *Ivo Mičkal a Josef Meszaros*, který se mj. postaral i o jeho internetové šíření. Zpravodaj si v zásadě zachoval svou loňskou tvář. Největší prostor v něm dostaly reflexe představení, informace o seminářích a dílnách, nechyběly zprávy ze společenského a dalšího přehlídkového dění (škoda, že nebyly bez výpadků některých důležitých aktů).

V den oficiálního zahájení festivalu (3.8.) se uskutečnila tisková konference JH. Zúčastnil se jí ministr kultury *Pavel Dostál*, ředitelka ORNK MK ČR *PhDr. Zuzana Malcová*, hejtman Královéhradeckého kraje *ing. Pavel Bradík*, starostka Hronova *Hana Nedvědová* a další hosté a organizátoři JH. Účast žurnalistů byla obvyklého rozsahu, včetně zástupců televize. Jí odpovídala i pozornost médií, kterou přehlídce věnovala. Lze si jenom přát, aby tato pozornost, byť je daleko větší, než bývá obvyklé u jiných akcí

neprofesionálního umění, překročila stávající rozměr.

CO ORGANIZÁTOŘI ZVLÁDLI A CO BY MĚLI DO PŘÍŠTĚ VYŘEŠIT

V průběhu JH se každoročně scházel k řešení aktuálních problémů organizační štáb.

Na začátku a na konci přehlídky se sešel Festivalový výbor JH.

I přes značný počet účastníků JH, včetně účastníků K(n)MD, a technickou a organizační náročnost zvládnutí tak velkého množství namnoze početných hrajících souborů, nevznikly až na jednu výjimku žádné zásadní problémy. Dalo by se říci, že 72. JH byl z organizačního hlediska na velmi dobré úrovni. Onou výjimkou bylo zajištění odpovídajících prostor pro práci K(n)MD, konkrétně problematická využitelnost učeben Podnikatelské školy, z nichž byl nejen odstraněn nábytek, ale také strhány koberce přilepené chemoprénem. Bez iniciativy OS KRUH v čele s Ivanou Richterovou by bylo konání vzdělávací části JH nemožné. KRUH zajistil částečně prostory náhradní a snažil se, byť improvizovaně, zprovoznit prostory v Podnikatelské škole. Čpící chemoprén však nebylo v jeho silách odstranit. Zajištění odpovídajících prostor pro dílny a semináře bude jedním z hlavních úkolů pro příští ročník festivalu, neboť Podnikatelská škola, v níž byl dosud největší počet učeben, nebude dle informací napříště k dispozici.

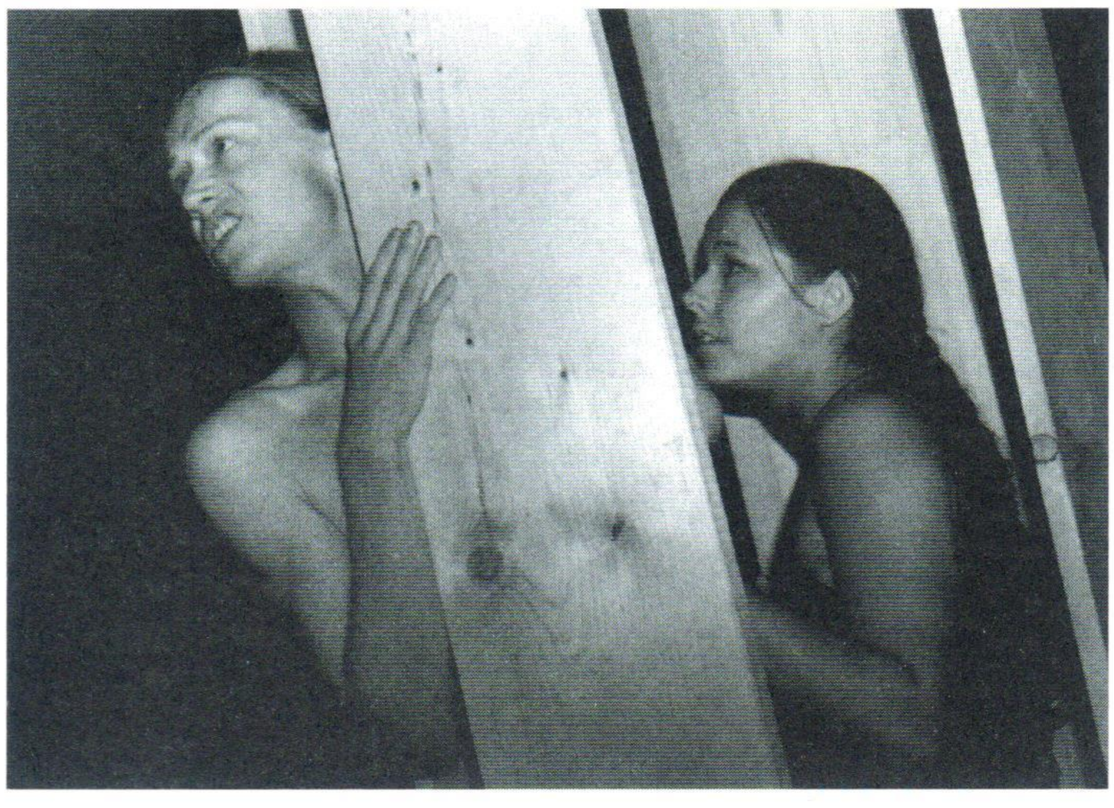
Organizátory čeká nejméně jeden další klíčový úkol k řešení. Ačkoliv bylo již mnohé zajištěno pro vytvoření optimálních hracích podmínek souborů, stále je problémem absence komorního hracího prostoru, který by byl stabilně k dispozici. Možnost jeho vytvoření v sále J. Čapka sice existuje, ale je realizovatelná pouze jako ojedinělá výjimka. Vyskytnou-li se v programu např. čtyři inscenace, které si vyžadují komorní prostředí s omezeným počtem diváků, a to se letos přihodilo, není řešení v sále J. Čapka, zejména z hlediska časového, reálné. Doplácí na to soubory a potažmo i diváci. Myslím si, že je v silách organizátorů JH tuto staronovou bolest odstranit tím, že v hronovské sokolovně bude vytvořen stabilní komorní prostor pro maximálně 100 diváků, aby napříště nedocházelo ke zbytečným propadům představení. Kdyby se zde letos hrál např. Showlet, Slon, Jak kvůli vajíčku šel kohout na zámek a Drahoušek Anna, dostalo by se divákům diametrálně odlišného – pozitivního divadelního zážitku. Tvrdím to bezostyšně proto, že jsem všechny tyto inscenace viděl osobně v komornějším prostředí, než skýtá sál J. Čapka.

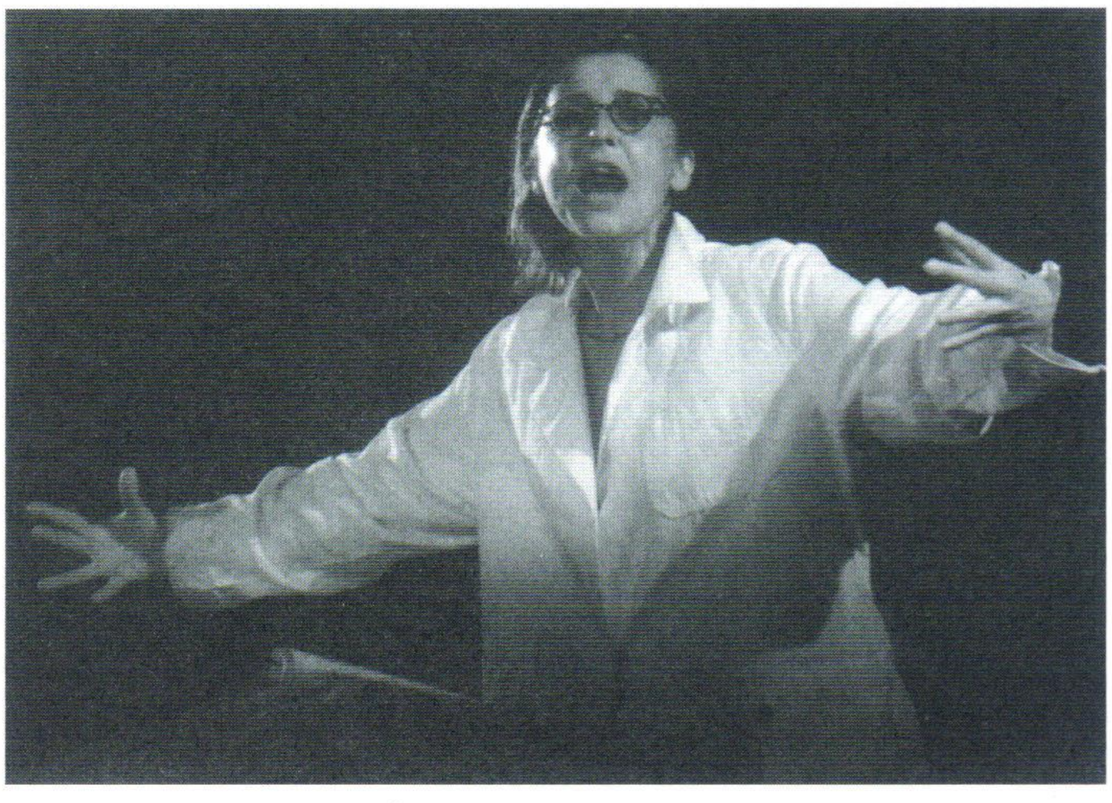
Momentka J. Pokorného z oficiálního zahájení 72. JH zachytila z davu se vynořivšího neznámého muže, který akceptoval výzvu ministra Pavla Dostála zda někdo nechce zahájit za něj. I stalo se…

Organizátory čeká celá řada dalších starostí, jako třeba vylepšit akustické parametry foyeru sálu Josefa Čapka a vyřešit otázku existence foyeru jako divadelního klubu v souvztažnosti se zajištěním nenarušování divadelních produkcí hlukem a mnohé jiné. Každé takové vylepšení znamená další a další finanční prostředky, nejméně však nemalé úsilí věci domluvit s těmi, kterým JH na srdci až tak neleží. Přeji si, jakož všem nám, kterým na hronovském festivalu záleží, abych mohl příště napsat, že nás nic z toho už nebolí.

Milan Strotzer

Z dílny ruského režiséra Sergeje Fedotova, jejímž tématem bylo využití herecких postupů Michaila Čechova při ztvárnění Shakespearova Romea a Julie. Foto: Ivo Mičkal.

V předvečer zahájení 72. JH vystoupilo Blanenské divadlo s inscenací Soirée aneb Concerto grosso. Irena Vrtělová na snímku Ivo Mičkala při bravurním přednesu přednášky Metamorfóza ze hry Autostop, kterou pamětníci vzpomínají v provedení Ivana Vyskočila v divadle Na zábradlí.

JINÁ TVORBA – JINÉ VNÍMÁNÍ?

Musel si toho všimnout každý: 72. Jiráskův Hronov byl pozoruhodně – až neuvěřitelně – rozvrstvený i rozrůzněný. Každé jeho představení mělo svůj specifický divadelní jazyk; jak se v diskusních klubech JH často říkalo - osobitý znakový systém. Ta rozvrstvenost a rozrůzněnost se týkala také diváckého vnímání. Každé představení si – jak jsem se denně přesvědčoval na tzv. Problémovém klubu (PC), a stejné to bylo na Diskusním klubu (DK) pana Brůčka – našlo vždycky své příznivce a zastánce i odpůrce, po každé se plénum diskutujících rozdělilo na dva tábory. Někdy byli v převaze zastánci, jindy odmítající, občas byly obě strany vyrovnané. Tu rozdílnost a rozpornost diváckého přijetí nezpůsobovalo jen to, že se inscenace tak výrazně od sebe lišily. Bylo to také – podle mého názoru především proto, že na obou zmíněných klubech (PC+DK), se skoro po každé úporně a znovu hledal způsob, jak těm různým osobitým znakovým systémům porozumět.

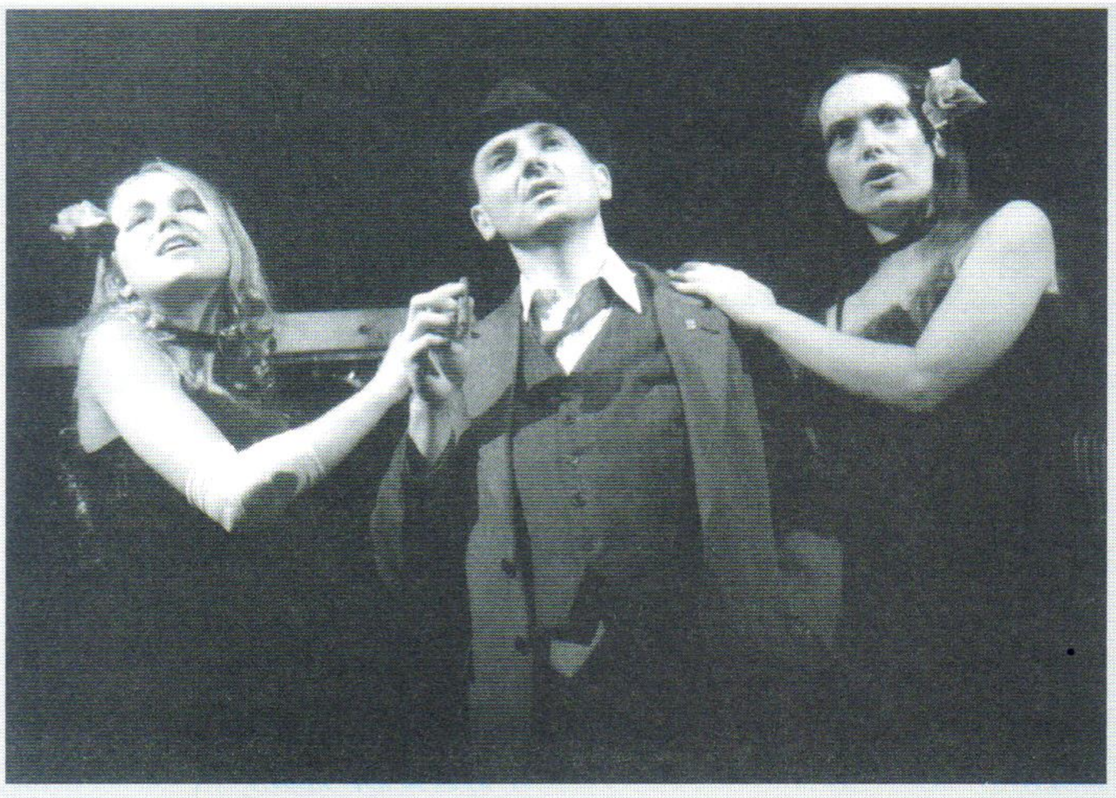
Své požadavky v tomto smyslu důrazně na prvém místě vznesly inscenace, jež na letošním JH představovaly – či se to alespoň snažily představovat - vědomý a důsledný posun, výboj k novosti. Nebo také realizovaly – abych použil výrazu lektora PC Karola Horvátha – „nové divadelní formy". Ostatně – „za soustavnou a svatou podporu" těchto forem navrhl Karol Horváth Vladimíra Hulce, jenž byl členem redakce Zpravodaje, na Zlatého Aloise, neoficiální, stále dost recesistickou, ale také už dost vážně branou cenu JH, jež se uděluje na základě ankety profesionálů přítomných na JH a některých jeho zvláště vybraných účastníků (letos např. dvojčata Gábina a Simona Noskovy, čtrnáctiletý Oskar Hulec a desetiletá Terezka Tomasová). Dvě „přední hlídky" = l'avant-garde, tedy avantgarda avantgardy, tohoto snažení letos – jak by to asi mělo být – přišly na repertoár JH ze Šrámkova Písku. Vladimír Hulec také na druhé místo své anketní odpovědi pro Zlatého Aloise dal jednu z nich – **Hochy z národňáku Kulturního spolku Puchmajer** „ za to, že s navenek nevinnou hříčkou vyvolali největší a nejrozpornější diskuse a ohlasy". Připouštím, že je v té inscenaci cosi, co naznačuje, že Puchmajer, soubor, v němž pracuje několik mladých absolventů divadelní vědy a nyní divadelních kritiků, mohl vskutku chtít bourat běžné konvence divadelního jazyka. Jenže: divadelně, scénicky to realizováno není. Na to je inscenace příliš neuměle ochotnická, odhadovat se vlastně dají jen záměry. V druhé polovině představení, která je sledem různých jednotlivých čísel, z nichž mnohá jsou banální, tu a tam prosvitne něco, co lze chápat jako snahu banalitu předvést jako obludnost, která je znakem současného divadla, umění i života. Ani při nejlepší vůli jsem však tuto snahu nemohl pocítit jako naprosto nemilosrdný atak, jemuž prostě nelze uniknout, musí se buď přijmout, nebo odmítnout. Pořád to pro mne byla hlavně a pouze ta banalita. Karol Horvath ve své recenzi ve Zpravodaji (č. 6) - řekl to ostatně i na PC klubu – psal o tom, že hrají „zdramatizované dějiny kýče a klišé v českém (a nejen českém) divadle", kdy vědomé a přiznané citování kýče se „v umění mění v kvalitu", a dodal, že „insitní herecký projev je funkční transformací zvláštní techniky animace transformace South Parku". Teoreticky tomu rozumím – ale prakticky – jak jsem se to snažil vyjádřit v předešlých řádcích – to podle mne funguje krajně nedostatečně. Ale: Karol Horvath nám jistý klíč – teoreticky fundovaný a argumentovaný – nabídl. Tak v čem je „zádrhel"? V tom, že inscenace není opravdu dobrá, nebo v tom, že jí někteří diváci – mezi něž patřím – nedokážou porozumět?

To je pro mne hlavní „emblém" JH roku 2002, jejž jsem se snažil i pojmenovat titulem této úvahy. Je to sice velký problém, přinášející řadu potíží, ale: tvořil zřejmě nejpozitivnější, nejpřitažlivější rys 72. JH, dodával mu pozoruhodné a pro mne až vzrušující zajímavosti. Radek Lipus v jedné své úvaze na PC jej pojmenoval pojmem „morální neklid", kterým se před časem pokoušeli vyjádřit polští filmaři určité usilování v polském filmu: tedy 72. JH jako prezentace divadla morálního neklidu. Ján Zavarský v rozhovoru pro hronovský Zpravodaj (č. 8) řekl, že amatéři „dokáží mnohdy lépe a snáz najít aktuální bolestná témata. Žijí v reálném světě, nejsou pouze zavření v divadelní šatně. Realitu reflektují lépe. To je pro ochotníky charakteristické, proto rád jezdím na amatérské festivaly" . Obě vyjádření mluví tedy shodně o tom, že divadlo, které jsme viděli a slyšeli na 72. JH, se snaží nějak postihnout současný stav světa a jeho člověka; realitu, jíž žijeme a již spolutvoříme.

Dnešní svět a osud člověka v něm není – jak se ostatně přesvědčujeme svou vlastní zkušeností - jednoduchý a roz-

Radostné stopy práce výtvarníka Rostislava Pospíšila na propagaci 72. JH byly nepřehlédnutelné. Foto: Ivo Mičkal.

Kulturně divadelní spolek Puchmajer Praha / Marin J. Švejda: Hoši z nároďáku aneb „Zabili Kemra, parchanti!" Foto: Ivo Mičkal.

hodně je jiný než býval v minulosti zcela nedávné, která se pro mnohé z nás zdá být ještě přítomností. Ten „morální neklid", ta touha prolamovat konvence, překonávat tradiční a běžné divadelní formy tryská zřejmě odtud. Na programu 72. JH byla vlastně jediná inscenace, která se pohybovala v řádu vyzkoušeném a osvědčivším se v minulosti: **Kohoutův August August, august DS PIKI z Volyně**. Sergej Fedotov to postihl ve své „anketní" odpovědi slovy „stylově uzavřená inscenace". Tohle jsme oceňovali na Divadelní Třebíči, proto jsme tuto inscenaci odtud také za činohru nominovali. Na JH se této inscenaci takového uznání nedostalo. Bylo jí sice přiznáno, že je to kvalitní interpretační divadlo, kde vše je na svém místě, ale že jí chybí jevištěm sdělený naléhavý vnitřní důvod, proč dnes tento Kohoutův text hrát. Ozval se dokonce názor, že jsme tuto inscenaci v Třebíči přecenili. Myslím, že ne. Ale dostala se na 72. JH do zcela jiného kontextu. Najednou její „stylová uzavřenost" postavená na známých divadelních konvencích, její kvality tradičního interpretačního činoherního divadelního jazyka postrádaly přesah skrze něj a za nímž proráží „morální neklid", jenž chce vypovídat o současnosti.

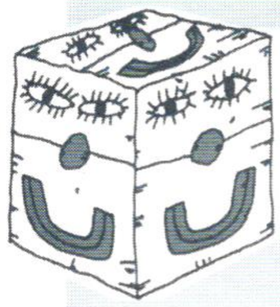
Když postavím tuto volyňskou inscenaci vedle **Domu lásky náchodského Divadla Dred**, jenž byl nominován ze Šrámkova Písku, pak se tato problematika vyjeví názorně. Oba recenzenti hronovského představení náchodského souboru ve Zpravodaji č. 6 shodně konstatovali, že ledacos v něm bylo naznačeno, ale nedostatečně sděleno. Zavarský mu přiznal osobitou scénografii, ale také řekl, že tento vizuální kód „nemůže nahradit poselství, které odevzdává jen herec". Radek Lipus – upozorňuji, že jeho recenze jsou vlastně básněmi, velmi osobitě tlumočeným subjektivním prožitkem – napsal: „Kolem ohně a dýmy. Ohňostroje. Někdy tak vznikají boje mezi chtěním a sdělovaným. Plodným a planým. Zbytečná zahlcení. Záměry k nepřečtení." Myslím, že téměř všichni diváci měli s tímto představením podobné problémy. Ale přesto vzbudilo větší ohlas než August August, august. Není tak těžké odhadnout, čím Dům lásky přitahoval. Byl to jeho neinterpretační divadelní jazyk, který neobvyklou, velmi zvláštní literární předlohu – dramolet Miodraga Pavloviče - scénickými prostředky divadla zcela převrátil a snažil se rozvinout, manifestovat naprosto jedinečný, svůj smysl. Každý jev tu byl už sám o sobě, svou existencí „intepretací". Svět se takto skrze své jevy sám „vykládá, vyjadřuje se, promlouvá", má svou vlastní – chcete-li divadelní - řeč. To je ten Zavarského „vizuální kód". Lipus tyto jevy-znaky ve své recenzi přesně vyjmenoval: Nitě visící ze stropu, na nich figuríny z láhví PET, rentgenové snímky tvořící stěny, za nimi na lyžařských hůlkách rodí žena. „Na stole přistává věneček žloutkový. S ním Thomas Bernhardt. Proč? To se nedovím". Ani o to nejde, aby se to divák dověděl. A už vůbec ne v příčinných (kauzálních) vztazích, které vytvářejí věcné souvislosti, v nichž jsme zvyklí a naučení divadlo – najmě činohru – vnímat a reflektovat.

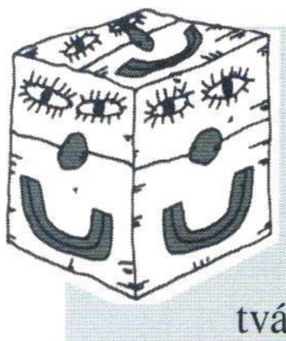
Velmi často mluvíme o tom, že představení nabízí obraz. Naše reflektování ovšem míří k tomu, abychom se přes obraz dostali k pojmovému přetlumočení, a tím pronikli k jádru díla. Snažíme se proto vysvětlit obrazy v pojmech, „dešifrovat" je, abychom touto cestou „interpretovali" smysl představení. Ale to s tvorbou, která se tak vehementně prosazovala na 72. JH, nejde. Máme v tomto případě jedinou možnost: vstoupit svým výkladovým, interpretačním viděním a porozuměním do těch obrazů, přijmout jejich symboliku a sami prožít skrze ně to, co nám představení chce sdělit. Tradiční konvence vnímání a reflektování divadla – zejména činohry, která od konce 18. století čím dále tím více i ostatním druhům divadla vnucovala své principy a zásady – nás vede k tomu, abychom hledali věcné kauzální souvislosti mezi jednotlivými prvky inscenace a na tomto základě je vysvětlovali, převáděli do pojmů. Stejně tak si počínáme, když uvádíme v díle nalezené a pojmově vysvětlené souvislosti do vztahů k označované realitě. Prostě „dešifrujeme".

Troufnu si říci, že jak PC tak DK na 72. JH byly po celou dobu jeho trvání trvalým „dešifrovacím" seminářem. Asi by se totéž dalo říci o celém JH, protože většina jeho účastníků luštila tytéž hádanky a rébusy. Přímo vzorově se vyjevilo toto „dešifrování" při diskusi o představení **Za zavřenými dveřmi Tanečního studia KKV z chorvatského Sisaku**. Pohybové, taneční, nonverbální divadlo má vždycky velice blízko k této podobě tvorby. Už proto – a asi především – že tanec je vždycky výrazem stavu duše jako lyrika. V tomto řá-

Divadelní soubor PIKI Volyně / Pavel Kohout: AUGUST AUGUST, august. V titulní roli Miloslav Pikolon. Foto: Ivo Mičkal.

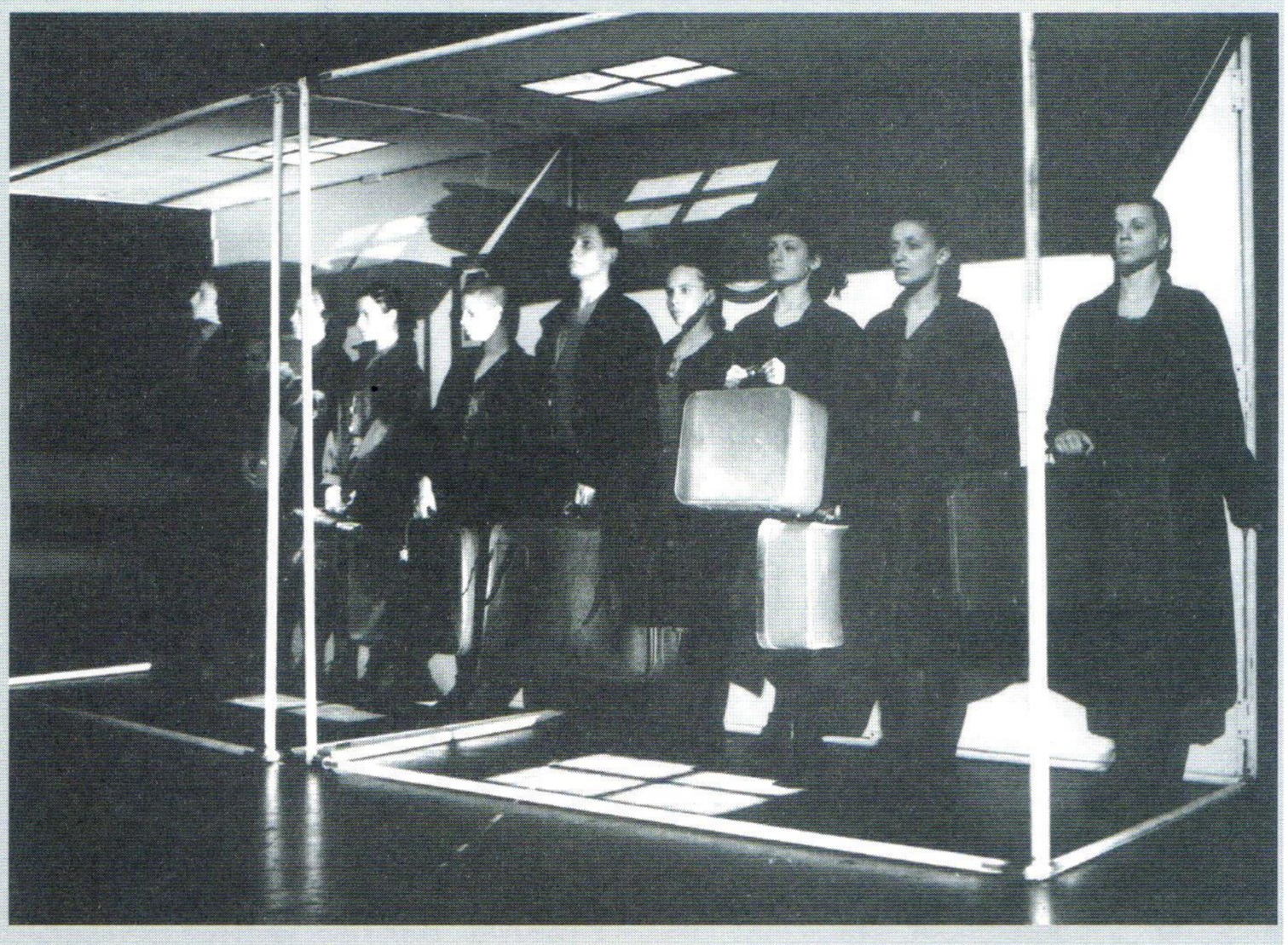

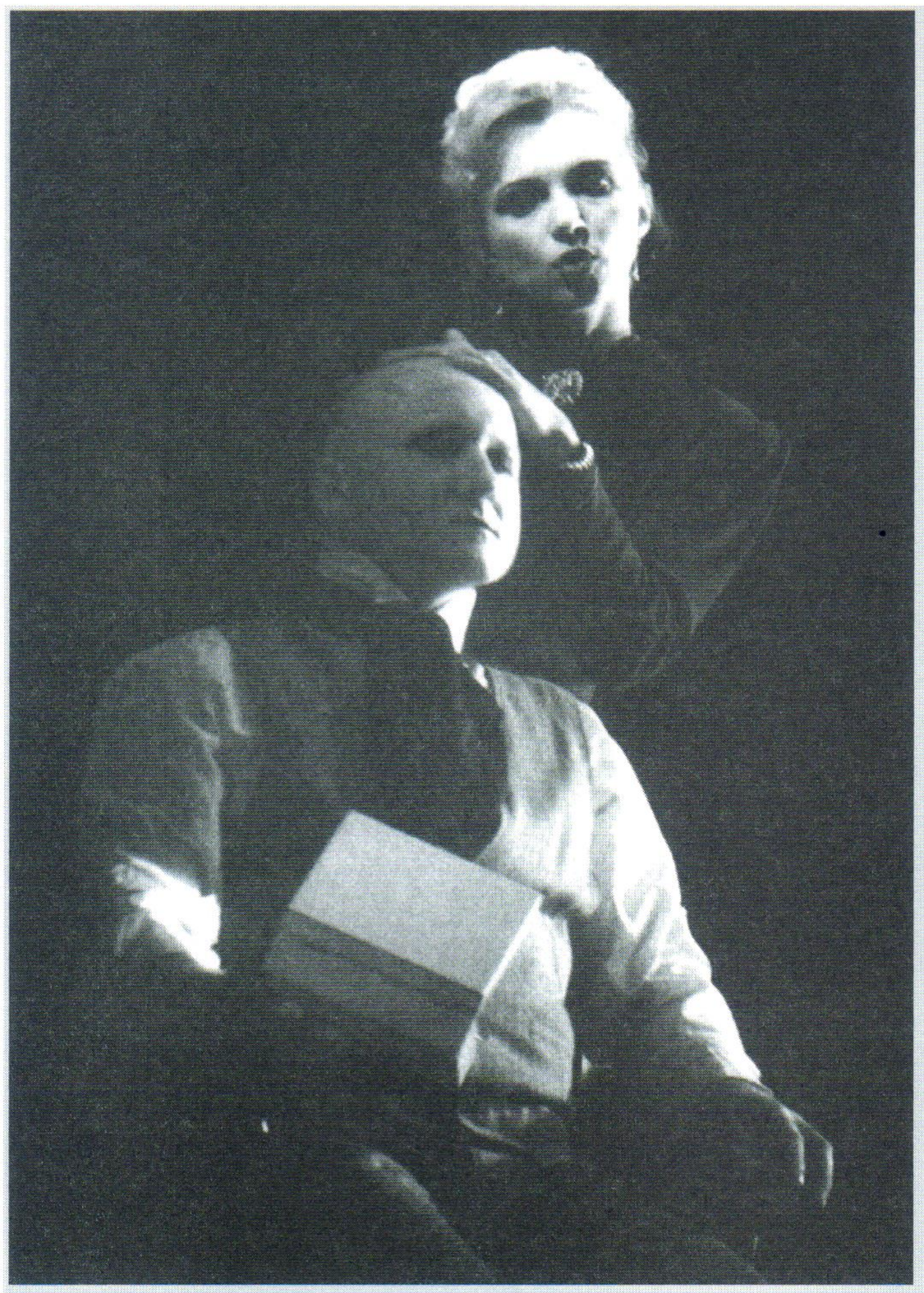
du taneční pohyb vytváří obraz tak, jako by téměř realizoval výrok C.G. Junga: „Obraz je duše. „ Duše, která je psychickou realitou, která se projevuje ve všech jevech světa, utváří schopnost naprosto osobně prožívat skutečnost a utvářet si představy o svém postavení a poslání ve světě, což se manifestuje tvorbou obrazů. Tohle obsahuje umělý pohyb tanečního divadla. Což platilo i o chorvatském představení, které samozřejmě vycházelo z hluboce osobních prožitků utrpení, jímž prošli lidé v Chorvatsku za poslední balkánské války. Obrazy sdělující tuto „duši" byly také podrobeny zevrubné analýze. Neváhala provádět dešifrování přesnými pojmy sociologickými, psychologickými, politickými; dostávali jsme se až k druhé světové válce a složité historii vztahů mezi jednotlivými etniky národů bývalé Jugoslávie. Existovala však i vysvětlení odlišná, pracující s jinými pojmy. Tytéž jevy dešifrovala jako Terezín a holocaust. Jiná pak v nich viděla současnou krutost izraelsko - palestinských vztahů. A diskuse se točila kolem toho, zda to nebo ono pojmové vysvětlení je správné, nebo nikoliv. Skoro nikdo nepřemýšlel o tom, že se takto vyjevuje zvláštní duchovní dimenze, která se nenápadně ale vytrvale účastní na našem bytí v každodennosti, představuje její hlubinné zdroje, z nichž vyrůstají jakési všeobecně platné „pravzorce" lidského chování a jednání. V tomto případě „pravzorec" lidského utrpení a krutosti, genocidy. A tento „pravzorec" je nemožné dovádět k naprosto důsledné konkretizaci ve skutečnosti, neboť tomuto druhu divadelního jazyka vyhovuje daleko více metaforičnost se svou schopností spouštět nejrůznější asociace a představy.

K tomuto divadelnímu jazyku mířila rozhodující část představení letošního JH. Vymykala se něčím vždycky „klasické tradiční" interpretaci literární předlohy s jejími motivicko-tematickými principy, jež vytvářejí souvislé linie věcných kauzálních kontextů. Není to snadné. Originály reálných jevů, které jsou materiálem divadla, se totiž vždycky prosazují především buď jako napodobení skutečnosti, nebo k ní navazují věcné vztahy. Uvedu jeden příklad: v představení **Gogolových Hráčů**, s nímž se představila **Divadelní společnost D 111 z Českých Budějovic**, měla postava Ichareva na hlavě jarmulku. Tato „rituální" pokrývka hlavy jej příznakově, přirozeným znakem sama o sobě zpodobovala, vyobrazovala jako žida. Dokonce ortodoxního, který – nemýlím-li se – nesmí hrát karty. Herec, který Ichareva hrál, nijak a ničím případné židovství této postavy dále nerozvíjel. Ale jarmulka tu byla a nutila ke konkretizování, jež se ukázalo jako nemožné. Lipusova otázka Proč? tu byla naprosto na místě. Abychom nalezli alespoň trochu odpovídající výklad – pokud to vůbec jde – museli bychom zcela opustit navyklé postupy interpretace. Zatímco pojmová interpretace vyžaduje postupovat od dílčích aspektů k celku, v tomto případě by tomu muselo být opačně. Každá dílčí část obrazu je totiž vždycky uchopitelná jenom jako součást celku, totálního obrazu. Což by znamenalo nejprve se pokusit o tento pohled, a teprve v jeho „nekauzálních souvislostech", na bázi analogie, hledat smysl jednotlivých obrazů, včetně jarmulky. S jistou licencí by se dokonce dalo říci, že tato interpretace začíná syntézou, na rozdíl od analýzy, s níž běžně pracujeme při pojmovém vysvětlení.

Tohle se projevovalo i ve „znakovém systému" všech inscenací, které se takto snažily interpretovat, scénovat, jevištně provést literární předlohu. Přímo exemplárně to bylo vidět na inscenaci **Ionescovy Plešaté zpěvačky Divadla PoHrdobci z České Kamenice**. Scénováním zcela měnila smysl této dnes už klasické a legendární hry z počátků absurdního dramatu. Protože jsem inscenaci viděl už po druhé, nevěnoval jsem tolik pozornosti všem „obrazům", ale soustředil jsem se na příběh paní Smithové. Snažil jsem se analogicky zařazovat všechny atributy, které ji prezentují jako „dominu" a ničitelku mužů, k jiným obdobným obrazům: v dialogu Martinových dojde při „rituálním" tanci se židlemi rovněž k záměně pohlaví, služka po jistý čas vystupuje jako „velký manipulátor" a otevírá na počátku celý ten bizarní kolotoč, v němž se představení pohybuje. V těchto vazbách mně nabízel příběh paní Smithové obraz démonického, ničivého všeovládajícího ženství, které manipuluje naší civilizací. Je idolem, jenž je zajisté nanejvýše žádoucí, ale tím také krajně nebezpečný. V diskusi na DK se objevil ucelený a promyšlený výklad, jenž chápal tuto inscenaci jako obraz pekla. Vzbudilo to jisté veselí. Ale: když jsem zkoumal jaký „pravzor" chování a jednání i typu bych hledal pro paní Smithovou, tak mne napadla mytická Lilit předchůdkyně Evy, která se nechtěla podřídit muži, odmítala mu pod-lehnout. Dobrovolně odešla do vyhnanství, kde se z ní stal zlý démon, který podle mytologického vyprávění zabíjí novorozence a svádí muže k neřesti, aby je posléze zahubil. Jak da-

Taneční studio DK Kristalna Kocka Vedrine ze Sisaku, Chorvatsko / Jasminka Peteková-Krapljanová a Jasmin Novljakovic: Za zavřenými dveřmi. Foto: Filip Lašut.

Divadlo Po Hrdobci Česká Kamenice / Eugène Ionesco: Plešatá zpěvačka. Foto: Ivo Mičkal.

leko jsme od pekla? Vůbec netvrdím, že to všechno je v českokamenické inscenaci komplexně uskutečněno a sděleno, že v ní nepřevažují jednotlivé části, které – jak to napsal ve Zpravodaji číslo 9. Milan Schejbal – nevnucují „řadu otazníků, které rozmělňují divácký zážitek, znejasňují a občas dokonce zavádějí do bludiště, z kterého není cesty ven…"

Musím ovšem hned dodat ještě jednu podstatnou věc: že příběh paní Smithové jako „pravzoru" Lilit jsem se mohl snažit takto vykládat především díky Margaretě Naxerové, jež tuto postavu hrála s „bravurně zvládnutou pohybovou složkou" (opět Schejbalova recenze), a tak všechny symboly a obrazy sdělovala „s patřičnou nadsázkou", která poskytovala první klíč k orientaci, ale i jistou zvláštní psychologii, již herectví tohoto jiného divadelního jazyka nezbytně vyžaduje. Není konečně náhodou, že i další interpretace Gogolových Hráčů na 72. JH, kterou pod názvem **Čoklí hráči** zahrálo **Divadlo IGDYŽ z Kolína**, měla působivou hereckou složku, která byla v ledasčem schopná sdělovat obraz, jenž je uložen v tom přídavném jméně Čoklí: „Pravzor" psího a vlčího chování, jež hru proměňuje ve vášeň a šílenství. Soubor pracuje především s prostředky nonverbálního pohybového divadla, které jeho členy, stejně jako Margaretu Naxerovou, vede k nelomené, jednolité vyjadřovací linii, silně expresivní a emotivní, překračující výrazně hranice přirozeného lidského projevu. K tomu provokuje a dovoluje hereckou improvizaci, v níž herecká fantazie uvolňuje i fantazii diváckou. Toto herectví už na první pohled vyjímá člověka ze souvislostí normálního života. Důrazně upozorňuje, že je nutné „obraz" člověka vnímat v jiné rovině. Všichni – tvůrci i diváci - musí v tomto divadle překročit hranice každodennosti. Z lidí žijících běžným pozemským životem se stávají představitelé „jiné skutečnosti, jiného bytí", přesahujícího zkušenosti a zážitky „přirozeného" světa.

Všechny problémy a otázky, o nichž jsem se doposud zmiňoval, jako by se koncentrovaly v inscenaci textu **Františka Zborníka Na druhé straně řeky**, již autor realizoval i jako režisér s **Divadelním klubem Jirásek z České Lípy**. V pozoruhodném textu se také rozběhl k této jiné tvorbě. Chtěl ukázat, jak do světa všednodennosti, až banality, může kdykoliv vstoupit cosi z „jiného světa", a tím proměnit běžné lidské chování, jednání a situace v jakýsi „praobraz", jenž by mohl mít hodnotu nově vznikajícího mýtu. Tento úkol je zřejmě snáze zvládnutelný v literatuře materiálem slova než materiály jeviště. Zborník za vydatné pomoci hostující scénografky Kateřiny Baranowské dělal hodně pro to, aby se i na jevišti, do divadla dostal ten „jiný svět". Baranowská přitom nezapřela, že je absolventkou scénografického oddělení katedry loutkového a alternativního divadla pražské DAMU. Uplatnila ve vizuální sféře řadu postupů, které loutkové divadlo a z něho zrozené tzv. „divadlo třetího druhu" zná řadu let a jež umožňují v tomto divadelním jazyku tuto obraznost uplatňovat a rozvíjet. Ostatně: Na 72. JH vystoupil jako reprezentant současného českého amatérského loutkového divadla soubor **„C" ze Svitav**, jenž patří v amatérském divadle k zakladatelům a průkopníkům tohoto druhu tvorby. Ani inscenace **Slon** není z jiných. Radek Lipus to ve své recenzi (Zpravodaj č. 4) postřehl mimořádně přesně a citlivě, když napsal, že síla představení je v obrazech někdy tak silných, že až berou dech, a že jsou to zázraky, pro které není jméno. Existují v nich ovšem otázky po smyslu lidského putování a bloudění světem, na něž není odpověď. Pro mne na příklad obraz sloní kůže, kterou vrací hlídač muzea do vlasti slona, aby sám šel dále do hor, v touze splnit svůj dávný sen kamsi odejít, kdesi zmizet, je jedním z nejsilnějších sdělení, jež se mně na 72. JH dostalo.

Lipus ve své recenzi ovšem také napsal, že inscenace Slona – jejíž představení se zřejmě na JH díky „nedivadelní-

Divadelní soubor D 111 České Budějovice / N.V. Gogol: Hráči. Foto: Ivo Mičkal.

mu" sálu Josefa Čapka příliš nepovedlo – je občas až sentimentální, a jindy zase pronáší „banální moudra". Tohle v míře daleko větší potkalo Zborníkovu inscenaci. Pro některé byla svými některými tématy jako třeba pohledem na „bělošskou" civilizaci, která přináší „domorodým Indiánům „ve všech směrech jen záhubu, banální. Stejně jako sentimentální tím, že pracovala s dobře známými fabulačními principy, které už předem prozrazovaly „melodramatické", pro někoho až triviální zakončení, jež má přinést slzy a dojetí. Druzí se naproti tomu přiznávali, že byli dojati, že plakali a že spoluprožili obraznost, symboličnost, metaforičnost představení, jako něco hluboce lidsky „prazákladního". Nechtěl jsem srovnávat Slona a Na druhém břehu řeky. Chtěl jsem jen ukázat, v jakém rozpětí a v jakých protikladech vzniká v divadle onen jiný druh tvorby.

Jak už jsem jednou v úvaze napsal: divadlo svými materiály bude mít vždycky tendenci napodobovat realitu, vyobrazovat ji jako skutečnost nejskutečnější. Dokonce touto skutečností skoro být. V této souvislosti nemohu nepřipomenout autorskou inscenaci **Hukot 4 Nezávislého divadelního studia De Facto Mimo Jihlava**. Znovu na JH potvrdila, že amatérské divadlo umí „najít bolestná aktuální témata", i tímto způsobem tvorby přinášející na jeviště sociální realitu v její každodenní podobě.

I tato poloha amatérského divadla prokazuje, že jisté jeho části se stává přemýšlivé a pronikavé zobrazení tohoto světa čím dále tím více palčivější potřebou, jež má i onu podobu jiné tvorby. A také jiného vnímání. Jestliže jsem této problematice věnoval tolik pozornosti, je to proto, že pro mne skutečně představovala – jak už jsem napsal - to nejinspirativnější na 72. JH. Možná jednou zjistíme, že to byl dokonce jakýsi historický přelom. Vůbec si dnes netroufám říci, zda tato tvorba bude mít silné a výrazné další pokračování, zda se na dalších Hronovech prosadí stejně. Ne-li více. Ale i kdyby tomu tak nebylo, pokládám za hlavní, že nás všechny donutila, abychom si s tímto divadelním jazykem lámali hlavu. Jak jej interpretovat, jak s ním zacházet. Aby bylo jasno: nemyslím si, že je to typ divadelního jazyka, kterému jedině patří budoucnost. Jsem hluboce přesvědčen o tom, že i ty nejtradičnější „znakové systémy" mohou vzrušivě vyslovit nejpodstatnější témata této doby. Ale myslím si také, že všechny „nové

Divadelní klub Jirásek Česká Lípa / František Zborník: Na druhé straně řeky. Foto: Ivo Mičkal.

Divadlo IGDYŽ Kolín / N.V.K.7.X.Gogol: Čoklí hráči. Foto: Ivo Mičkal.

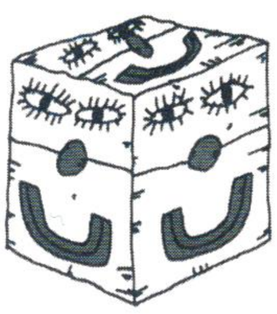
obsahové formy" musí být odpovídajícím způsobem vnímány, abychom pochopili, jestli a čím nás mohou obohatit, i jestli a co nám mohou nového, jiného, dát. A počáteční fáze této reflexe se odehrávala na 72. JH. Může to českému amatérskému divadlu přinést nesporný prospěch, protože tvůrci i diváci budou schopni společného přemýšlení na základě společného prožitku. Což je – jak už jsem také napsal – výchozí bod, z něhož je jedině možné porozumět – a tedy interpretovat – představení, které stojí na těchto principech. Jestliže řada diváků byla citově, emocionálně hluboce zasažena představením Na druhé straně řeky, pak takový prožitek zakusila. A získala-li tato inscenace v anketě o Zlatého Aloise, kde se také na ocenění v její recesní části navrhují Davida Baziku za to, že nosí správné tričko či restauraci „C" za lyonské brambory, v její „vážné divadelní" části první místo, pak to jistě o něčem svědčí. Možná o tom, že nejúčinněji dokázala proměnit trivialitu prostředky divadla v zážitek přestupující „hranice všedních dnů" a sestupovat k tajemstvím, jež se nedají vyjádřit slovy, ale právě jen a jen prožít „v Obrazech".

Především o tom byl pro mne 72. JH a všechny ty „dešifrovací" aktivity se v těchto souvislostech mohou chápat jako první nedokonalý, ale přece jen odvážný krok do budoucnosti, kde tento „obrazný proud" asi nebude „většinovým" amatérským divadlem. Ale může být proudem, který – byť v „menšinovém" rozsahu – zajistí amatérskému divadlu další výraznou kvalitu.

Jan Císař

METAMORFÓZY DLE HRONOVA 2002

Raději bych vykládal proměny Ovidia, ale v kole rozpočitadla na mne padlo nelehké zadání, které vyžaduje, aby byly postiženy změny a rozdíly ve tvaru a vyznění některých inscenací. To tedy zní, co? Ve skutečnosti to znamená pokus zachytit rozdíly formy a obsahu mezi představeními uvedenými na Hronově, a týmiž představeními zhlédnutými dříve na národních a regionálních přehlídkách, odkud na divadelní žatvu postoupily. Netýká se to celého Hronova, ale pouze inscenací viděných nejméně dvakrát, raději vícekrát. Popravdě řečeno, v tomto článku by byla na místě čirá objektivita, kterou je však obtížné u divadla - komunikujícího emotivní, racionální a fyzickou identifikací - chladně dodržet. Neboť subjektivita zážitku, byť převedená do objektivizujících nástrojů a vřazená do teatrologické struktury, bude vždy obarvena postojem a názorem toho, kdo se vyjádřit má. V tomto případě mně, a já nevím, proč jsem kývl, že to napíši. Snad proto, že svítilo zrovna slunce, nebo kolem šla krásná ženská. Prostě už nevím, a teď šlapu z tlustých do tenkých. Každopádně stále sílící subjektivistická teorie, směřující jak k tvůrci, tak k příjemci, rozrušuje prostředky, jimiž lze jevištní komunikát uchopit aspoň v těch mantinelech, jak to umělecké dílo vůbec umožňuje. Na Hronově jsme byli několikrát svědky toho, jak subjektivismus výkladu anuluje text a jakoby odnímá tvůrci právo či povinnost interpretace a nakládá ji na bedra příjemci. Co tedy hledat společného ve stále narůstající stratifikaci komunikace a až dezintegraci zažité konvence, která v amatérském divadle sílí. Přičemž nutno vzít v úvahu, že se možná jedná o už ustálený trend, který se zpožděním vstoupí do divadla profesionálního. Hledat musíme nejspíše hraniční území, na kterém se stávající a přicházející jevy potkávají, území, na němž platí společný jazyk či cokoli, co mají stále či ještě tyto jevy společné. Přitom hraniční území, jak sám název napovídá, jsou a budou velmi proměnlivá jak v čase, tak v prostoru. Tím zároveň naznačuji, že žádná z inscenací, o nichž bude dále řeč, nebude posuzována stejně, neboť proměny se pohybovaly a projevovaly v rozdílných vyjadřovacích prostředcích. A neméně tak bude někdy posouzením rozdílu pouhá odezva hlediště, jak se ukázalo na diskusích a ve Zpravodaji.

Tak kdo bude první?

Zaslouží si to benjamínek Hronova **BLIC - Divadlo bláznů lovících ideje cedníkem z Ostrožské Nové Vsi s autorským textem SETKÁNÍ S KATEŘINOU**. Zařazovat žánrově Kateřinu nemá smyslu, leda snad tak, že stojí v opozici vůči cool dramatice, což je jen dobře, neboť sílící snahy učinit z excesu pravidlo, ba normu, tak ztrácejí charakter varovného signálu, a nejsou v důsledku přínosem ani estetickým, ani etickým. Kateřina hýří svobodnou a současně zacílenou imaginací, vtipem, upřímností i hravým nadhledem, což jsou zásadní komponenty, které tematicky směřují k naději. A té je, přes všechny postoje tvrdých chlapíků a dam, každému zapotřebí. Změna oproti dříve zhlédnutým představením se nachází v posílení linií vztahů, a především je obsažena v přepsané druhé polovině hry, neboť nový text obsahem sevřeněji poukazuje k tématu. Co se formy provedení změny týče, tak druhá půle ještě pokulhává za první. Nicméně obě linie lásky, prvá hlavního hrdiny, druhá vypravěčky-rádia, se nyní výrazněji prezentují v divadelním slova smyslu. Předávají si významy, takže slovo, událost či situace nabývají dvojího smyslu, osvětlují se. Možná, že to zní na lehkou hříčku až nadneseně, neboť ne vše se složilo do krystalického divadelního tvaru, ale zdroje divadelnosti, odkud tvůrci čerpají, jsou nepřehlédnutelné. Tvůrci záměrně a vědomě komunikují pomocí klišé, stejně jako s výtvarně významovým posunem známých renesančních obrazů. Takže, co se Kateřiny a ostrožských bláznů týče, proměna - byť ještě nedotažená - je znatelná a pozitivní.

Nezávislé divadelní studio De Facto Mimo Jihlava - Martin Kolář HUKOT 4. Autorské drama z žánru komedie, až grotesky ze současnosti nebývá častým jevem na dnešních jevištích. Navíc komedie živě napsaná a živě provedená, která se svou podstatou dotýká lavinovitě se šířícího společenského jevu, že kdejaký *pšouk* a jeho tvůrce se berou smrtelně vážně. Tak vážně, až nerozeznají hvězdné nebe od jeho zrcadlení se v kachním rybníku na české návsi. Zvenku viděno, se válíme smíchy, ale pokud si nás takový *pšouk* gravitací přitáhne, máme chvíli co dělat, abychom se ho zbavili, a to ještě za předpokladu, že rozeznáme hvězdu od jejího odrazu v kalužině. Lze konstatovat, že Hukot 4 právě tento rozpor zachytil a dokáže ho prezentovat formou výsostně zábavnou, navíc v prostředí mediálně frekventovaném - zde výsostně reálná a současně pseudoatomová elektrárna. Co se změn týče, stále jasněji se prokazuje, že ne vše má stejnou úroveň, že ne vše má v zaměřovači zachyceno téma. Ne, že by v tomto případě až tak vadila jistá samoúčelnost - příkladně některé gagy jsou samy sobě cílem, a ne prostředkem dále cosi označujícím - ale přece jen by prospělo se na text a jevištní tvar podívat z odstupu řady repríz. Prospělo by mu zhutnění eliminací některých nápadů, a vymezení smyslu a priorit by zvýšilo jeho smíchovou i divadelně společenskou účinnost. Změny v Hukotu 4 byly na Hronově dvě. Prvá se týkala konce inscenace jako takového, a je to změna sympatická. Ne, že by byl konec vyřešen přes téma nebo přes divadelnost samu, přes obraznost v její podstatě, ale to nevadí - divák si pouze musí pomoci vlastní představivostí, kam by chtěl s touto komedií dospět. Z konce představení je zřejmé, že inscenátoři stále hledají prostor pro svůj postoj a názor. Buď si ho ještě tříbí, nebo už ho mají a pátrají, jak a přes co jej sdělit, aby zachytil všechny možnosti v jejich vesmíru obsažené. Druhá změna je nesympatická. Nezdá se, že by byla výsledkem „hraní" na Hronově, ale že se udála pod vlivem

Divadlo BLIC Ostrožská Nová Ves / Kolektiv divadla: Setkání s Kateřinou. Foto: Ivo Mičkal.

smíchových reakcí publika v předcházející šňůře představení. Změna není nevratná, ale soudím, že bude poněkud bolavá. Inscenace stojí a padá (stála a padala ještě v květnu 2002) s paradoxem toho, co která postava chce, co musí, a co nakonec udělá. Olda a Mirda si vydělávali na živobytí prací, která je nezajímala, měli od ní odstup, vysmívali se jí, šidili ji, *prostě hodnoty jsou furt stejný*, a tak před nadřízeným vytvářeli pseudopracovní vypětí, navíc s jasným postojem, komentářem a úskoky. Vedle toho však měli svoji skutečnou práci, svůj zájem, své poslání, svůj smysl života, který stál a padal s tím, co sice uvnitř pracovního poměru, a přitom mimo něj - byť souběžně - vytváří. Záměrně píši *vytváří*, neboť nešlo o pouhou práci, ale o dílo a postoje. Model chladící věže, kresby, výkresy, i dobře ubalená cigareta měly pro ty dva hodnoty smyslu bytí. Jenže na Hronově už to bylo všechno jedno. Zaměstnání se promíchalo s posláním, přestalo se rozlišovat, a tak místo dvou sympatických hrdinů zde byli dva houmelesácký šaškové, prostě lidé, které nic nezajímá, kteří vše devastují. Že jste se přesto smáli? Jistě, protože takových kolem sebe vidíte sdostatek. Ale onen dřívější chladný a současně vášnivý plamen rozporu, dvojnásobného paradoxu, neboť jste v sobě podvědomě hodnotili *hodnotu práce* a *hodnotu poslání* a to, k čemu společnost jedince nutí, a zda tomu podléhají či nikoli, tak tento významový rozpor prostě vyšuměl. Zmizelo to, co činilo Hukot 4 smrtelně vážnou filozofií, parodii této filozofie a reality, a zároveň jako by nic o parodii netušící a smysluplně zaměňující již zmíněné hvězdné nebe s jeho odrazem v kachním rybníku na české návsi. Ale pozor! Vše výše napsané se netýká jen Oldy a Mirdy, ale úplně všech postav! Ti dva pouze posloužili k dokladování změny k horšímu. Změny jsou to odstranitelné a měl, mohl by, na ně navazovat nový pohled na text.

DS PIKI Volyně - Pavel Kohout August August, august. Inscenace nepolevila ve svém nasazení, přesto k posunu došlo. Jde o dávno vyčichlý text *à la thèse*, kde svoji úlohu sehrála doba vzniku v totalitě, která v textu jasně rozdala role, mající ploché teze vyčalounit. Přesto tento text dokázal René Vápeník and his boys proměnit do vyprávění o snaze naplnit lidskou touhu, o hravé schopnosti nacházet prostředky k naplnění snu. Dosahovali toho jasně realizovanou imaginací kladných i záporných hrdinů, triádou plán – realizace – zhodnocení, neustále obohacovanou o proměnlivost postojů uvnitř právě se zhmotňující triády. Herecké prostředky byly strukturovány směrem k tvorbě dramatické osoby a toho, co chce, tak zajímavě, že náhle nebylo důležité, že v textu absentuje niterný důvod, proč se co děje, že je to v něm pouze řečeno. Proto i poslední třetina, kdy se děj neubírá cestou jak vyžadují postavy či jejich možný příběh, ale jak chce autor, byla překlenuta hráčským drajvem a vírou interpretů v jejich vlastní divadelní sen, kterak kostru pouhé teze odít masem. Podvakrát jsem byl svědkem, že se tak stalo. Hronovská změna spočívala však v tom, že výše popsaný zázrak se nekonal. Klaunská rodinka se totiž v projevu - v jednání, a v prostředcích, jimiž je jednání jevištně prezentováno - připodobnila řediteli a inspektorovi. V důsledku to znamenalo proměnu významů a následně smyslu významů. Klauni svůj cíl a sen vyměnili za řadu epizodek různé úrovně. August ztratil roztomilost a *cenil zuby*, takže se dostal na roveň svých trýznitelů. Svůj sen nenaplňoval, ale tvrdě vymáhal, tudíž i velké lidské gesto Bumbula, jeho oběť ve jménu snu, najednou dostalo podobu vraždy. I stalo se, že prostředky se náhle staly omluvou cílů, což bylo v protikladu výstavbě a vyznění inscenace, jak jsme ji prožívali dříve. Radovan Lipus to postihl přesně, když napsal, že *Všechno je na svých místech, a přesto nakonec místo katarze - gesto*. Možná to není proměna daná, ale pouze festivalová, ale k zachycení je podnětná, neboť ukazuje úskalí, jak drobná proměna v dramatické osobě posune vyznění, i když zde k tomu masivně přispívá plochá textová složka.

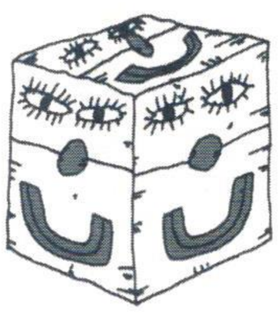

Divadlo De Facto Mimo Jihlava / Martin Kolář: Hukot 4. Foto: Ivo Mičkal.

Loutkářský soubor „C" Svitavy - Antonín Mareš SLON pouze telegraficky. Bylo by možno psát o poklesu napětí a tempa v inscenaci, ale smyslu to žádného nemá. Důvody byly zdravotní (horečky) i technické (náhle se zapínající pracák, etc.), a tak zmiňuji Slona jen proto, aby nevznikl dojem, že jsem jej viděl třikrát, a z nějakých důvodů se tvářím, že vše bylo v nejlepším pořádku.

Divadlo PoHrdobci Česká Kamenice - Eugène Ionesco PLEŠATÁ ZPĚVAČKA. Lze říci, že tvůrci se vydali cestou důsledného zdivadelnění textu. Nebo, což je pro mne přesnější, nestavěli inscenaci na základě textu, tj. neinterpretovali text, ale použili jej jako výchozí materiál či arsenál impulsů pro metainscenaci. Nutno podotknout, že formou stvořili zajímavý obsah, sloužící přinejmenším jako inspirace, přičemž nelze opomenout, že byť šli cestou vlastního příběhu, jistý výklad o lidském pekle, o pustině v srdci, se však k Ionescovi vztahoval, byť oklikou. Míru subjektivního výkladu, limitující vztahy postav k sobě samým i ke skutečnosti kolem nich buď přijmete, nebo ne. Těžko v tomto případě poukazovat na nějaké proměny, pouze na ryze subjektivní divácký zážitek, tedy percepční interpretaci. Chci říci, že jsem Margaretu Naxerovou zažil daleko démoničtější a tajemnější, takže pro mne na jevišti existovaly jiné vztahy než na Hronově. Zažil jsem souřadnice vztahů ukazující přinejmenším na smlouvu s ďáblem ve smyslu požitků. Jenže toto, obávám se, za posun vydávat nelze. Každopádně podotýkám, že se jedná o upřímnou, sympatickou, imaginativní, přemýšlivou, svébytnou - adjektiva si dosaďte sami – interpretaci, ne snadno popsatelnou právě pro výraznou subjektivitu.

Divadlo DRED Náchod - Miodrag Pavlović DŮM LÁSKY. Zdá se, že při převodu velmi obtížného textu na jeviště (útvar dramolet vymyslel sám Pavlović a označuje jím své ojedinělé literární útvary balancující na hraně poezie a dramatu, což se neomylně promítá do rozkrytí textu), se náchodští schovali za pravděpodobně neexistují postavu A. Kaszuba Pski, neboť jimi anotované představování srbského autora Polákem se nekonalo.

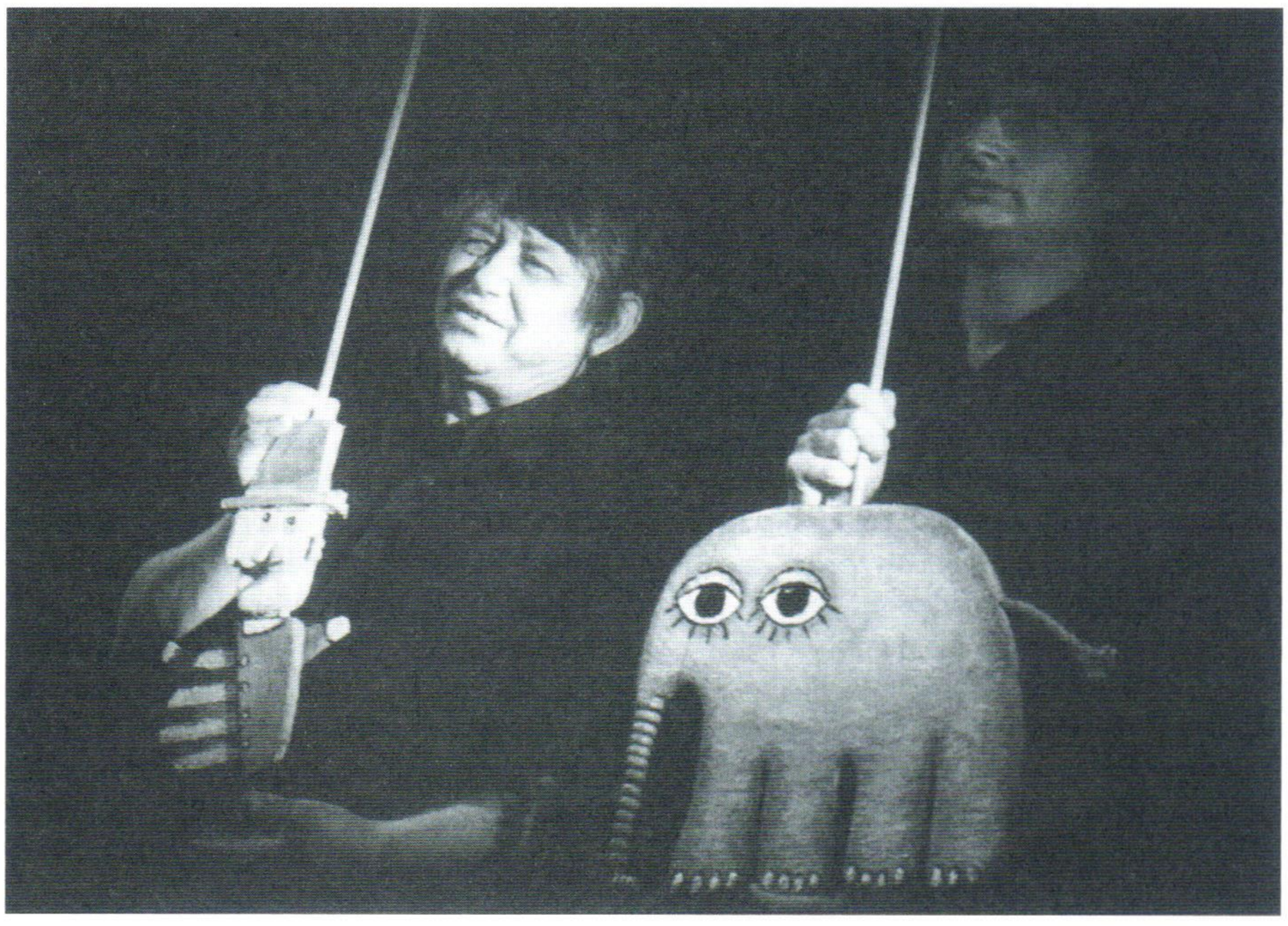

Divadlo De Facto Mimo Jihlava / Martin Kolář: Hukot 4. Foto: Ivo Mičkal.

Pokud však skutečně existuje, pak pan Pski ani neumí škrtat v textu - což jsou jediné drobné úpravy oproti originálu, navíc jdoucí zcela proti duchu autora. Stručně popíši na příkladu, kdy autor v rovině filozofické a metafyzické hledá odpověď na pojem láska, přičemž zrodem nového života je mu vesmírný třesk, zrození hvězd. U náchodských je totéž zrealizované skutečným porodem, avšak dítětem nejsou hvězdy, ale plastové láhve. Ale dobrá, přiznejme Dredu co jeho jest, a to, snahu vytvořit metainscenaci, přesněji inscenaci založenou na kontravýznamu původního smyslu textu. Přiznejme snahu, ale zároveň je nasnadě dotaz, proč si náchodští nenapíší vlastní text. Jedná se totiž o velmi subjektivní zacházení s výchozím materiálem, a závažnou se jeví otázka, zda popřením autora vytvořili přinejmenším stejnou hodnotu. Každý zajisté může co mu libo, jen si dovoluji upozornit, že svoboda není bezbřehá, a to ani v tvorbě, pokud zneužívám či využívám díla někoho jiného. Výjimkou budou nejspíše parodie a lecos opodstatní i proměna společenského milieu. Nuže, na jednu stranu jde o shodný případ jako u Plešaté zpěvačky, na stranu druhou však Dred nevykročil tak imaginativní cestou. Upozorňuji, že toto není srovnání, neříká vám, toto je lepší, a toto horší! Ne, jedná se o pouhé konstatovaní, pokud je to vůbec v principu, jak bylo s texty zacházeno, možné. Tudíž zachytit změny není snadné, a už vůbec ne v posunu významů, neboť subjektivismus interpretace se špatně ukotvuje vůči čemukoli. Přesto oproti Písku k pozitivní změně došlo. Pomineme-li nezachytitelné - to jest volné zacházení s objekty nesoucí významy - zmizely švy mezi jednotlivými událostmi a situacemi. Dále evidentně vzrostla herecká jistota a přesnost, především gestická, ne až tak textová. Projevilo se to v okamžicích kdy došlo k zadrhnutí a bylo zapotřebí improvizovat. A právě tehdy udržení napětí, rytmu, a sdělení bylo realizováno uvnitř jevištního tvaru, neutíkalo mimo něj, což je klad. I když právě proto, že možné je cokoli, nabízí se otázka, zda se jednalo o skutečnou palmu, nebo zda to nebyla schválnost. Jenže na tohle odpověď nikdy nedostaneme.

RÁMUS Plzeň - SHOWLET sepsaný členy divadla. Hej hou, poprvé na Hronově, ale musím říci, že do svého betonu přimíchali moc písku, takže se drolil, či do šouletu vrazili strouhanky příliš, a on hrudkoval. Jaká změna nastala, je tedy zřejmé. Dovolím si ji rozšířit o poznání, které z drolení vyplynulo. Dříve se plzeňští na hrdinu *dívali* spolu s námi. Tak nám poskytli volnost co se emotivního i racionálního zásahu příběhem týče, včetně svobodné volby zaujmutí postoje k Eliášovi. Na Hronově došlo k posunu, a oni se s hrdinou *dřeli*. Ukazovali nám co a jak, a my buď přijímali, či stáli stranou. Přesto - a jsem u diváckých ohlasů - plzeňští čímsi zvítězili. Přinejmenším v tom smyslu, že jsou upřímní, hraví, oplývající člověčinou. Že je cosi trápí, cosi, o co se s námi chtěli podělit způsobem jen na první pohled rozmarným. Tedy takovým, který nám s mrazením v zádech vyvolá otázku, jež s námi zacloumá až tehdy, když se dosytosti zasmějeme. Nejpregnantněji se vyjádřil František Laurin: *Jací budou po dalších inscenacích, záleží už jen na nich. Jim bylo na jevišti spolu dobře. A mně s nimi a jejich Eliášem právě tak.* Takže další divadelní kometa nechť Rámus navštíví dříve než za sedm let!

DS D111 České Budějovice - N. V. Gogol HRÁČI. Inscenace, která vyvolala protikladné postoje, od spontánního ocenění, až po úplné odmítnutí. Jestliže byla řeč o inscenačním subjektivismu, tak nutno dodat, že u Hráčů jasně vnímáte režijní spár, ale ten nelze zaměňovat za libovůli, svévoli, či rozvolněnost. Jistě, posun v žánru je zřejmý, neboť tvůrci odstoupili od komedie. Třem protihráčům sice rysy zvláštní grotesknosti ponechali, ale hlavní hrdina je od počátku dán, jeho vývoj je skoro neznatelný, jde o jemný posun v pouhém uvědomění si, že byl zahleděn do sebe, posun, který jemně vykvete v závěru. Otázka je, kam si kdo v osobním vnímání posun zařadí a zda ho přijme. Můžeme uvažovat o částečném příklonu k antické osudovosti, stejně jako o Juanovské neúprosnosti

Loutkářský soubor „C" Svitavy / Antonín Mareš, Karel Šefrna: Slon. Foto: Ivo Mičkal.

konce, ale co takhle se na inscenaci podívat jako na **blues**, jako na píseň o dopadu na dno, na pláč duše nad zanikáním individualismu, ať už má jakékoli etické znaménko. Ano, hlavní hrdina je v tomto výkladu ochuzen o vývojový oblouk klenoucí se od jistoty převahy až po rozklepanou trosku, které pomalu dochází, co s jeho suverenitou a intelektem provedla smečka podvodníků, jak dezintegrovali jeho osobnost. Hráči jsou varováním před upnutím se na jeden cíl, před braním sebe sama tak vážně, že přestáváme rozeznávat co je realita a co obraz reality - rozhlédněme se kolem sebe - takže si nasadíme koňské klapky a svižně veselým krokem kráčíme do záhuby. Proto, soudím, je hrdina bez vývojového oblouku, neboť upnut na sebe, na cíl, co

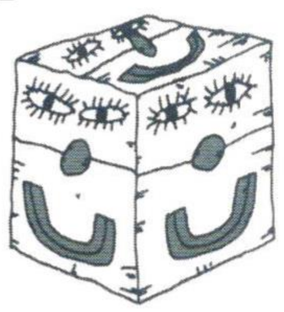
Divadelní klub Jirásek Česká Lípa / František Zborník: Na druhé straně řeky. Foto: Ivo Mičkal.

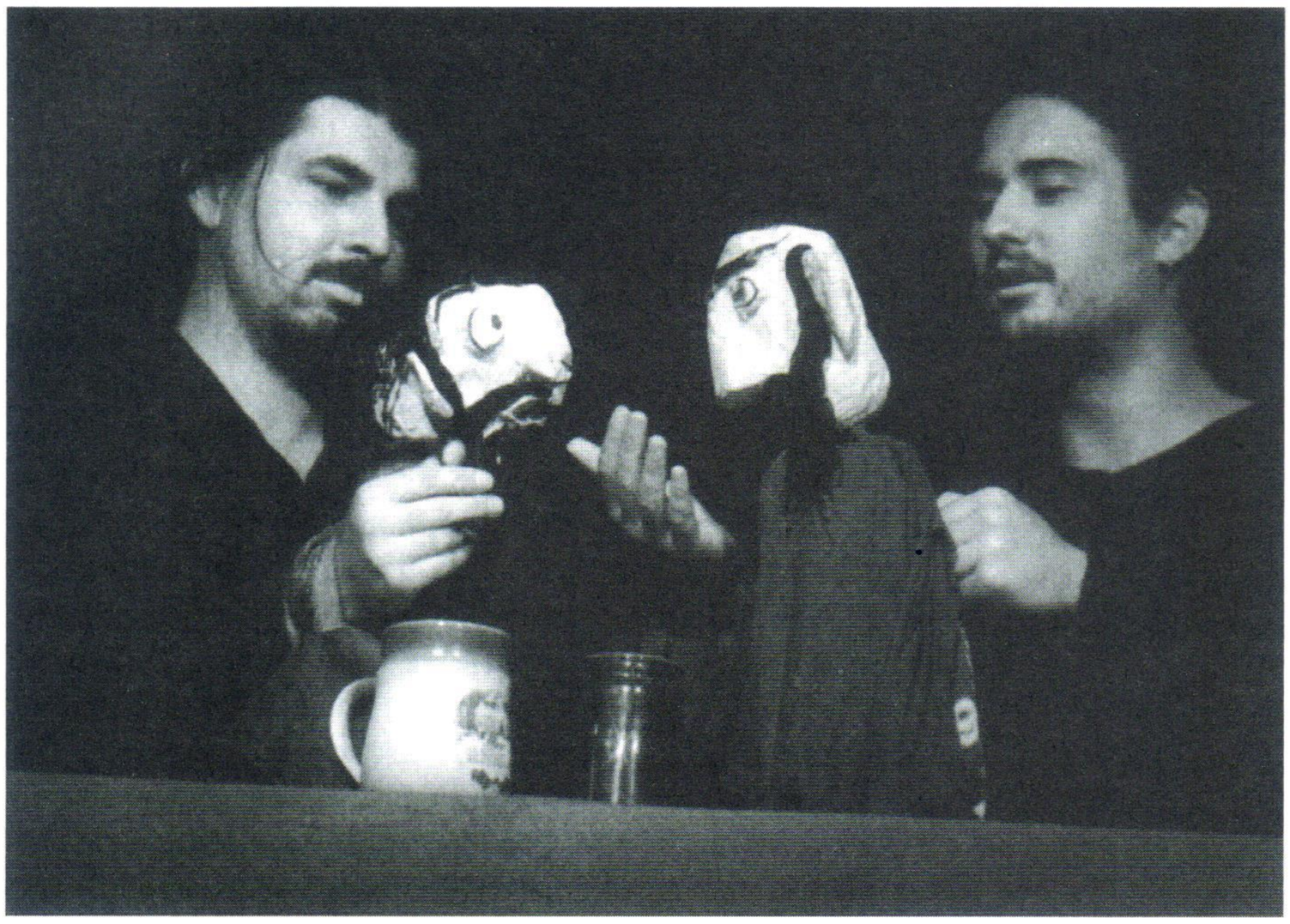
chce jednou ve společnosti znamenat, nedokáže reflektovat svět, který ho obklopuje. Inscenace nám nabízí možnost být svědky podrazů uvnitř podrazů, chladného rozumu, skutečných i nahraných emocí, jasného cíle, a náhle, než stačíš spočítat drobné, ti milý hrdino klepe na čelo expresivně expresní smrt. K tomu přináleží sugestivní svícení, pod kůži se zarývající hudba, funkční scénografie jako další dramatický činitel, prostě výsledkem je divadelní zážitek. Hráči naplňují (i když asi ne pro všechny) rovinu ideovou, kolem které je opletena jak sláma kolem láhve petěrburgské vodky, rovina divadelní, estetický tvar. Obě roviny se podporují, zrcadlí, jedna bez druhé s námi nekomunikuje. Pravda, díky posunu v žánru na konci nehledíme do zrcadla, které nám říká, že nemá smyslu se zlobit na vlastní křivou hubu či se vysmívat, neboť smích padá na nás samé. Díky posunu v žánru prožíváme výrazné dramatické gesto morálního protestu. Ano, není tak zábavné či osvobozující jako pohled do zvětšujícího zrcadla, ale na druhou stranu nám taktéž ukazuje lidskou pokřivenost, protože morální apel vychází od amorálního, negativního hrdiny. Tím je hra aktuální, neboť označuje valnou část ryzí současnosti, včetně smějící se smečky žraloků a vraha z mentální nedostatečnosti a bezradnosti. Toto je pro mne pohled na křivou hubu teď a tady, a pouze katarze nepřichází skrze osvobozující smích, ale skrze **bázeň** v onom prapůvodním aristotelovském smyslu. A teď k proměnám. Nastala jediná, a to zpřesnění všech složek inscenace, takže by bylo možno dát kladné znaménko, a skončit. Jiná věc je, že tato změna vyvolala v život úvahu, zda by - když je inscenace usazena a naplněna - nebylo vhodné pouvažovat o skutečných změnách, o zásahu do již integrovaného tvaru. Nehodlám tahat karty z rukávu, to je záležitostí D 111, ale otázka trojitého konce je nasnadě. Musí to tak skutečně být? Nebylo by střídmější zakončení apelativnější emotivně i racionálně? Jistě by se nijak neumenšil silný zásah katarzí, esteticky oscilující od ozvěny ukřižování po westernový patos, nehledě na černé světlo pádu prvního z andělů, které do závěru také prosakuje.

Divadlo DRED Náchod / Miodrag Pavlović, Andrzej Kaszub Pski: Andrzej Kazsub Pski představuje Miodraga Pavloviće čili Dům lásky. Foto: Ivo Mičkal.

Divadelní klub Jirásek Česká Lípa - František Zborník NA DRUHÉ STRANĚ ŘEKY. Opět inscenace na oblouku od spontánního přijetí až po odmítnutí. Ukazuje se však, že i když mnohé inscenace hýřily subjektivistickými výklady, posuny v prostředcích, barevným uchvacujícím spektáklem, tak Druhý břeh řeky má cosi, co se stále cení, ať si svět natřásá krinolíny směry rozličnými. To něco je **ryzí téma** o smyslu bytí, o cestě k němu, o poznání, že nežijeme jen svůj osamocený život, i když to tak někdy vyhlíží. Zní to vznešeně, ale hrdina to v jedné situaci dokáže lapidárně shrnout, když na dotaz, proč pokračuje v jisté činnosti, která je únavná a nikým nedoceněná, odpovídá: *Protože se to prostě udělat musí*. Není tedy divu, že oficiální undergroundovou cenu **Zlatý Alois** získala právě inscenace českolipských. Cosi to vypovídá o nás samých, stejně jako o době, kterou právě žijeme, kterou právě vytváříme. Ta se na jednu stranu výpovědi brání, neboť se jí cítí svazována, a nechce se jí dodržovat závazky z katarze plynoucí, ale na stranu druhou, když už se oslovující výpověď uděje, tak se jí táž doba vykupuje a před sebou očišťuje. Ale kdo ví, třeba tomu tak bylo co svět světem stojí, a jen někdy tyto spodní vody lidství vytryskly na povrch, a když jsme měli štěstí, tak jsme je prožívali. Ne osamoceně, ale vespolně, jako to divadlo! Mám se věnovat proměnám, ale musím se bránit chuti popsat, jak je téma stavěno. Jak je zdánlivě nedramatické a rozhozené mezi několik postav a vztahů, které se však vzájemně doplňují a nakonec spletou jako pomlázka, přičemž ústředním prutem je osud hrdiny. Snad jen podotknutí, že naléhavost v epickém toku vyprávění rezonuje s dramatickým napětím v tom dávném smyslu, že hrdina si životní situaci stvořil a do důsledku vyřešil, i když cenou byl vlastní život - dodejme však, že život naplněný na doraz. A nyní k proměnám. Zacházení s prvky scény se staly samozřejmou součástí výpovědi, i když ještě občas jsou spíše ukazovány, než aby opisovaly. Herecké prostředky nabyly rysů jisté vnější důstojnosti vycházející ale z nitra postav, což více odpovídá principu vyprávění magickorealistického textu v krátkých, až filmových záběrech a střizích. Proměna byla v orlím páru, ale stále

Loutkářský soubor Rámus Plzeň / Kolektiv souboru: Showlet. Foto: Ivo Mičkal.

je nerozhodnuto, kým jsou v příběhu samém, a kým mají být divadelně. Taktéž není vyřešen tetřeví tanec, jehož vyznění by mělo oloupávat grunt tématu od plev. Není v něm naléhavost poznání smyslu bytí, ani poznání obyčejnosti života. Možná, že by tanci významově pomohlo světlo a pár choreografických prvků, což se vztahuje i na používání totemových masek, které jsou stále v rovině pouhého popisu. Nejde o jevištní iluzivní kouzla, ale o jevištní artikulaci tématu střetu představ a reality u hlavního hrdiny, a zároveň o šamanskou schopnost nahlížet pod tvrdý povrch materiálního světa. Jde totiž o schopnost, s níž se můžeme identifikovat, neboť jsme jí vybaveni všichni, jen ji neumíme a někdy nechceme používat. Tím chci naznačit, že jistá zákoutí tématu jsou zatím neodemknutá. Nuže, na inscenaci by bylo ještě práce jako na kostela vikáře Marka, a lze tedy doufat, že výpověď v textu zakódovaná přesvědčí tvůrce, že stojí za to se do ní ještě ponořit.

POZNÁMKA, kterou považuji za nutnou. V mnoha aspektech ji lze konkrétně vztáhnout k incenaci Na druhé straně řeky, ale obecně platí pro všechny zde probírané. Pojem *poezie* ve svém prvotním významu znamenal *tvoření*. Zároveň dále platí, že poezie se zrodila z magie, z tvůrčího činu, který měnil stávající existenci. Co se epiky a následně dramatu týče, vycházejí z rituálních obřadů, faktických dějů společenských stejně jako z historického vědomí, k čemuž nutno jako katalyzátor vztáhnout důvody praktické, zábavné a mystické. Poezii, epiku a drama vzhledem ke konzumentům spojuje pocit sounáležitosti, sebeuvědomění, a - na což se občas zapomíná - kulturní kontinuita. Mýty a obřady určovaly a vymezovaly společenství vůči časoprostoru přírody a ostatního lidstva, posilovaly vědomí příslušnosti k totemu (později národ a vlastenectví), potvrzovaly hodnotu jedince pro společenství. Pro výše uvedené hodnoty, ale i z důvodů estetických, všichni zúčastnění (jeviště - hlediště) občas doprovázeli a stále ještě doprovázejí (folk) básníka či herce tancem, sborovým přednesem, ale i individuálními pasážemi.

DS Bratří Mrštíků Boleradice - podle G. B. Shawa PYGMALION aneb My Fair Lady ze Zelňáku. Achichouvej. Viděl jsem třikrát nádherné představení, a po čtvrté jsem se nestačil divit. Pozor, všechno bylo jak má být. Vztahy, situace, zpěvy, temporytmus, akcenty, svícení - prostě nač si vzpomenete, bylo zafixováno a drželo inscenaci pěkně bradu vzhůru. Jenže, který čert boleradickým nakukal, aby změnili scénu. Aby místo skvěle napadnutého, funkčního, významového a výsostně estetického řešení scény, která držela téma jak stařec merlina, přivezli na Hronov totální **kýč**, to tedy nepochopím. Mimochodem, kýč byla kategorie při letošních rozborech mnohokrát skloňovaná, avšak pouze v Pygmalionu, dle mého soudu, objektivně existující. Nuže, místo vícefunkčního nároží ulice, které současně bylo částí bytu profesora Hradského, jsme zírali na nevkusně kolorovanou fotografii Zelného trhu zarámovanou do očí bijící bílou! Tak se stalo, že i když představení přesně ve všech složkách dodrželo původní koncepci (pomiňme vždy problematického Strausse), výsledkem nebyl adekvátní zážitek. Snad asi takto. Jestliže dříve jsme byli svědky sevřené scény, ze které tryskaly mizanscény nadupané otevřeným a upřímným lidstvím, úporným zápasem o to změnit se navenek i uvnitř, volně provedené v duchu muzikálu a s prokazatelnou invencí, na Hronově jsme byli svědky nijaké operetky, jakých je patnáct a půl do tuctu, operetky zcela vyprázdněné až na ojedinělé výstupy a čísla. Jak málo stačí k proměně dokonalosti v prázdnotu, k proměně smyslu v nesmysl. Prázdné jeviště s trčící kýčovitou fotografií vzalo boleradickým z plachet vítr v tom, v čem jsou silní, v tom, kde jsou sami sebou. Roztaháni po rozlehlém indiferentním place se hrdinové ztratili jak služtička z Tejna v New Yorku. Navíc tuto změnu k obecně nijaké líbivosti potvrdili muzikálovým happy endem, takže se popřeli podruhé. Zmítá se mnou smutek a skřípu zuby - také si mohu dovolit být subjektivní, ne? - ale pak mně uklidňuje vědomí, že tohle byl pouhý úlet, který boleradickým našeptal nějaký závistivý brněnský čerchmant!

A dost!

Konečně změna, když mi zbývá se jen podepsat.

Vladimír Zajíc

Divadelní spolek Bratří Mrštíků Boleradice / Podle G.B. Shawa: Pygmalion aneb My Fair Lady ze Zelňáku. Foto: Ivo Mičkal.

S PROFESOREM MILOSLAVEM KLÍMOU O SOUČASNÉM DIVADLE A 72. JIRÁSKOVĚ HRONOVĚ

Dramaturg, divadelní kritik, profesor DAMU, nesporná autorita českého divadla, se, jak sám přiznává, s amatérským divadlem nesetkává tak často. Nemá čas a vlastně ani příležitost. O to víc si pořadatelé letošního Jiráskova Hronova považovali, když profesor Klíma přijal nabídku vést dramaturgickou dílnu. Amatérská scéna využila příležitosti a zeptala se na jeho názor na současné i budoucí směřování divadla i na to, co říká 72. Jiráskovu Hronovu.

Na Jiráskově Hronově jste podruhé. Poprvé to bylo v r. 1995…

Ano, ale letos jsem zde v jiné roli. Tehdy jsem byl jedním z lektorů diskusního klubu, v němž se hovořilo o všech představeních. Letos vedu vlastní seminář.

Uplynulo sedm let. Bylo zde letos něco, co Vás rozhodně překvapilo?

Řekl bych, že překvapující je zájem o semináře a o intenzivní práci v nich. Přiznám se, že jsem to trochu podcenil a neomezil např. pro svůj seminář počet frekventantů. Sedmnáct seminaristů představuje technologický problém. Každý má svou koncepci, s každým o ní musíte mluvit, a to se prakticky nedá stihnout. To je samozřejmě můj problém. Druhým překvapujícím rysem je pro mě sympatická mezidruhovost a jakási neomezenost přehlídky. Je to cosi jako žatva amatérského divadla, respektive toho, co je zajímavé. Chtěl bych zmínit také nebývalý zájem o divadlo. Uvědomme si, že se každé představení hraje minimálně dvakrát, a pořád je plno. To je přece příjemná zpráva.

Máte pravdu, vedoucí chorvatského souboru se nás včera ptali, zda diváky odněkud svážíme. Letos se tady hodně diskutovalo o tom, zda neotevřít Hronov i profesionálnímu divadlu a zda hlavním důvodem, proč to neudělat, není uzavřenost amatérského divadla a to, že se bojí konfrontace. Co si o tom myslíte Vy?

Víte, mně se o tom nemluví zrovna nejlépe, protože nejsem znalec amatérského divadla. V posledních letech k němu přicházím málokdy. Kdysi jsem spolupracoval s některými západočeskými soubory, např. D3 z Karlových Varů, se soubory v Sokolově, Františkových a Mariánských Lázních, porotoval na sympatické přehlídce v Lokti. To však skončilo v sedmdesátých letech. Od té doby soustavnější kontakt nemám. Tím se však nechci vyhnout odpovědi. Celý problém vidím ještě jinak. Z hlediska úrovně přestávám pomalu věřit na dělení divadla na profesionální a jiné. Rozdíl jistě zůstane v tom, zda se tím někdo živí, a v připravenosti. Ale pozor, např. v kolínském souboru IGDYŽ hraje několik absolventů DAMU nebo K. Baranowská dělala v amatérském souboru svou diplomní práci. To prolínání je zřetelné a pravděpodobně bude stále silnější a rozdíl se tak vlastně svým způsobem setře. Uvedu jiný příklad. Vezměte si profesionální *Divadlo na blízko* působící v pražském Rubínu a práci některých amatérských souborů. Ten rozdíl není tak velký, jak by se mohlo zdát. Jde spíše podle mého názoru o úroveň inscenace než o statut jejích tvůrců.

Takže rozhodující je, zda je to zajímavé a inspirující…

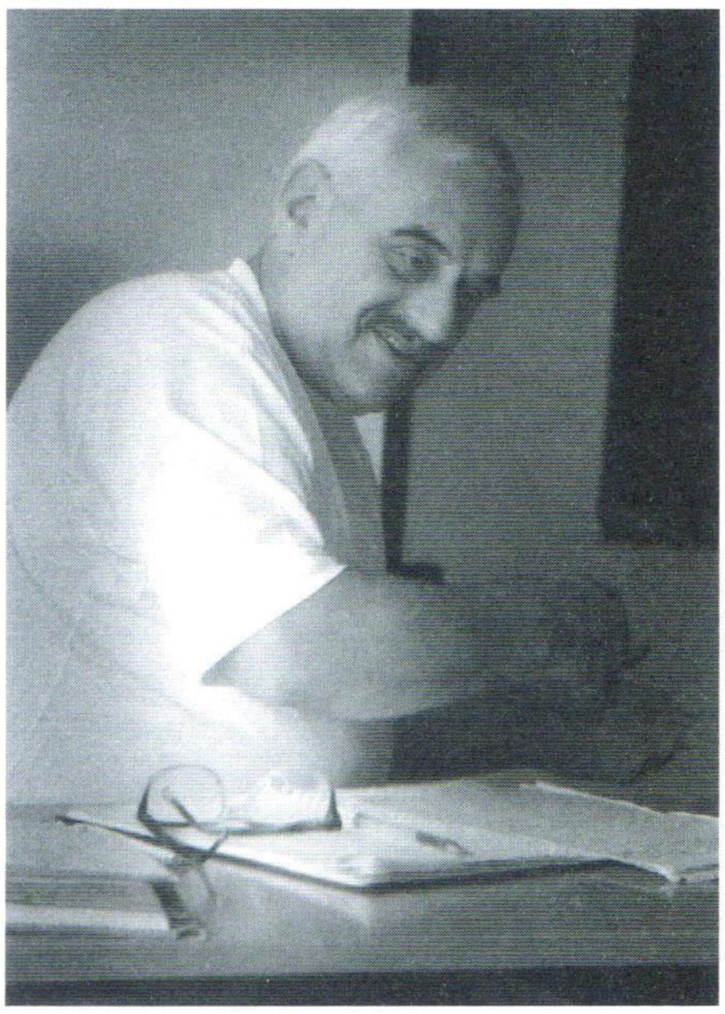
Přesně tak. Já jsem za ty roky častokrát našel něco, co mě zaujalo, co jsem si chtěl zapamatovat. Někdo by mohl říci – profesionál a krade myšlenky. Já jsem se však pouze inspiroval. To bude fungovat stále.

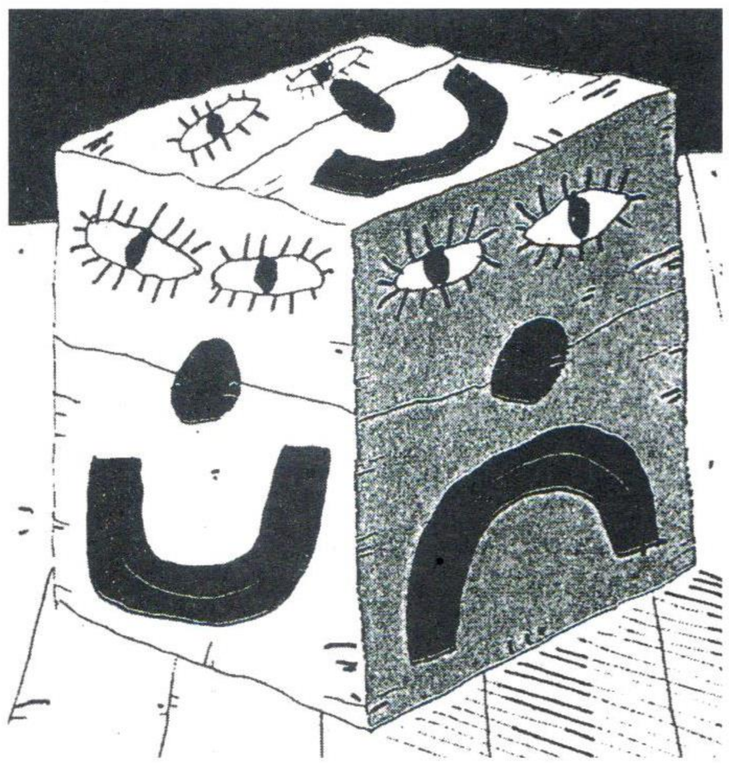
Milan Schejbal říká, že si do Hronova jezdí dobíjet baterky po celoroční dřině…

Věřím. To, co často u amatérů vidíme, dávání se či odevzdávání, se často v denním provozu kolotoče profesionální scény může vytratit. Je to únavou, někdy se rozhádá parta, divadlo je vždy dnes a tady, s tím se nedá nic dělat.

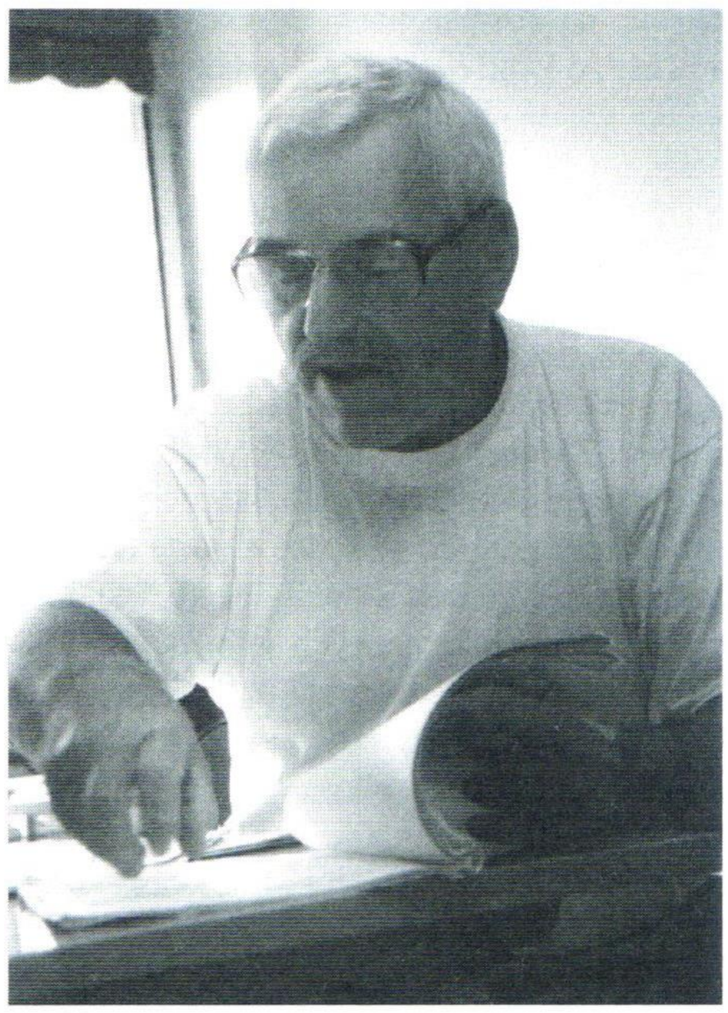
Myslíte si, že charakteristickým rysem amatérského divadla je větší autenticita?

To bych byl trochu opatrný. Tento pojem se skloňoval v šedesátých letech a v první polovině sedmdesátých let.

ROZHOVOR PRO AS

Profesor Miloslav Klíma při práci v dramaturgicko-inscenačním semináři na 72. JH.
Foto: Ivo Mičkal.

Všichni byli nebo chtěli být autentičtí. Pak jsme přišli na to, že sebevýpověď je zajímavá jen u toho, kdo má co říci. Kdo nemá a jen si na to hraje, a tehdy bylo na jevišti hodně tzv. myslitelů podpírajících si hlavu zatíženou myšlenkami, není ani trochu autentický. Po této zkušenosti jsem v tomto směru trochu skeptický. Jistě, amatéři jsou autentičtí v tom, že to, co je nebaví, nedělají, a nikdo je nenutí. Naopak je ale příjemné, když u profesionálů vidíte, jak si hledají cestu právě k tomu, co je na první pohled nezaujalo. Autenticita na jevišti je prostě pro mě dnes už vyčpělý pojem.

Na letošním JH se objevilo několik inscenací, které se významně vyjadřovaly k dnešku, Radek Lipus to pojmenoval jako „divadlo morálního neklidu". Zdá se Vám, že jde o výrazný rys současného českého divadla?

To neplatí jen pro Hronov, a už vůbec ne pouze pro amatérské divadlo. Jděte se podívat na Festival německého divadla a uvidíte, že divadelní provokace jsou normální. Já si myslím, že žijeme v době dekadentní. K přelomu století to prostě patří. Nevidím důvod, proč se nad tím nějak pozastavovat. Je to tím, že všechny velké ideje se na konci století ukazují jako nepravdivé. Z toho vzniká zklamání, skepse, rozvolnění morálních hodnot. Celá postmoderna je pro mě reakcí a autentickým postojem k tomu. Nikoliv však autentickým ve vyjadřování. To je rozdíl. Zda se mi to líbí, je můj osobní problém. Mí studenti z DAMU chtějí dělat něco z tzv. cool dramatiky. Čtyři dny jsme to spolu četli a já jsem je poprosil, aby mě pomohli do toho vstoupit. Pochopil jsem, co chtějí, ale upřímně jsem musel přiznat, že v tom hledám a vidím něco jiného než oni. Nemohu jim však svůj názor vnucovat.

Co říkáte hlasům, že nové století možná přinese divadlo jiného typu, divadlo, v němž nebude hlavním komunikačním prostředníkem herec?

Nejsem futurolog a nevím, co bude. Přiznám se, že jsem asi starý a konzervativní člověk, neboť v divadle v 19.30 hod. závisí vše na herci, nikoliv na geniálním režisérovi či dramaturgovi. Jenom on je odpovědný za výsledek. On realizuje mé dramaturgické nápady. Poslechněte, to je vlastně zajímavější otázka, než se mně původně zdálo. Kdyby tu byl Jarda Etlík z Ypsilonky, který tyto věci strašně rád teoreticky rozebírá, ťukal by mně na rameno a říkal, že je to vlastně jako loutka. Ona je totiž výtvarný artefakt a animátor, a teprve dohromady tvoří jevištní postavu. Možná tady bude nějaký animátor či oživovatel nebo bůhvíco virtuálního, ale vlastně stejně se to neobejde bez člověka. Stejně si myslím, že mě zajímá, když někdo kousek ode mne něco prožívá, a že mě to zajímat bude. Třeba zůstanu sám.

Co Vás z pohledu dramaturga tady zaujalo?

Až tak daleko jít nechci. Potěšila mě stylová, žánrová, tvarová různorodost. Já vyznávám pluralitu a mnohost mě vždycky potěší. Nenávidím a bojím se stereotypu. Avšak v postupech a tvarech jsem tady zase nic tak nového neobjevil. Zaujal mě Slon, Na druhé straně řeky, a dostali mě Chorvati.

Myslíte si, že tady byly inscenace, které obstojí z hlediska divadelní kvality?

Ptáte se, zda by se něco mohlo provozovat. Určitě ty tři již zmíněné věci. Inscenace českolipských mě vysloveně provokuje, rád bych na ní pracoval. Je vysloveně potentní, potřebuje jen dotáhnout. Vím, že na to nemám žádné právo, ale úplně mě svrbí ruka. Umím si představit, že na oblasti funguje

Taneční studio DK Kristalna Kocka Vedrine ze Sisaku, Chorvatsko / Jasminka Peteková-Krapljanová a Jasmin Novljakovic: Za zavřenými dveřmi. Foto:Ivo Mičkal.

August z Volyně. Když přijdu do divadla a zaplatím si, mám právo vidět, slyšet, rozumět. Samozřejmě mohu být naladěn na jinou strunu a inscenaci nepřijmu. Je hodně důležité, když soubor zná potřeby a touhy svého diváka a umí mu nabídnout to, co chce.

V semináři jste jednotlivé inscenace rozebírali?

Na to nebyl čas. Samozřejmě mě posluchači oslovovali, ptali se na názor a jednotlivě jsme diskutovali.

Vy jste společně pracovali na něčem konkrétním?

Začali jsme tím, že jsem vyložil svůj pohled na dramaturgii. Oni měli mít přečteného Švarcova Draka a já jsem jim pustil inscenaci divadla Drak Píseň života. Chtěl jsem doložit jak se pracuje s textem, abych mohl vyjádřit to, co chci. Měli jsme připravenou veršovanou Grillparzerovu hru Sen jako život. Hovořili jsme o ní, a každý měl po konzultacích dojít k tomu, co a jak by chtěl dělat. To je samozřejmě pouze první krok. Každý skončil celkem nebo částí, zadal jsem také závěrečnou reflexi toho, jak se proměnil jejich původní koncept. Práce se skutečným materiálem ukáže, že ideje je třeba zhmotnit do konkrétních scén. Na to bylo bohužel málo času. Chudáci stáli pořád na mě frontu.

Kdyby Vás pořadatelé oslovili pro příští rok, kývl byste?

Určitě pokud budu mít čas. Raději bych znovu šel do ucelenějšího semináře, patrně s jednodušším zadáním.

Děkuji za rozhovor.

Připravila Lenka Lázňovská

ZAHRANIČNÍMA OČIMA

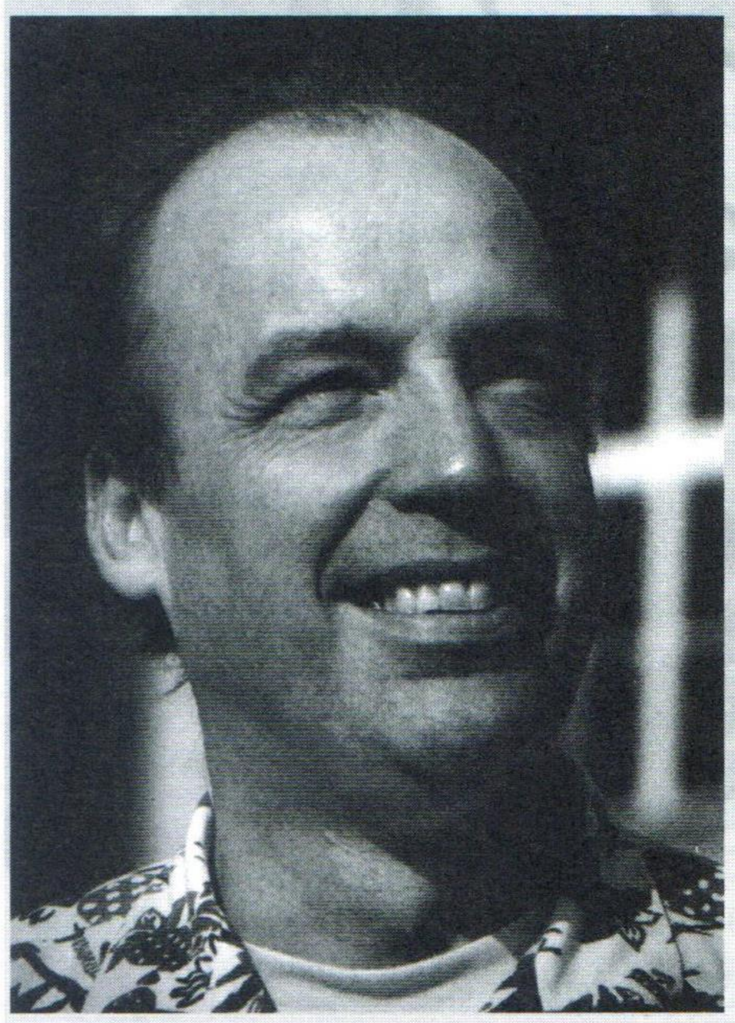
72. festival Jiráskův Hronov očima Michaela Branwella a Geoffa Leedse z The Playhouse Theatre a Moot House Players Company, Harlow, Velká Británie.

Hronov, Hronov! Existuje někde ve světě něco podobného? Rána ve zcela neporušené krajině v ráji severních Čech, co by kamenem dohodil do Polska, obklopené horami a lesy, čistými bystřinami a pohádkovou scenérií (zatímco se stovky mladých studentů učí nezbytným hereckým dovednostem v mnoha rozmanitých seminářích); odpoledne a večery v divadle nebo v auditoriu v parku; diskutování o představeních dlouho do noci nebo rozhovory s herci, které jsme ten den viděli v Babylónu různých jazyků, nad několika sklenicemi nejlepšího světlého piva na světě. (Je nejlepší - o tom nemůže být pochyb!)

Potom se, unavení a šťastní, vracíme zpět do hotelu, poslouchajíce mladé, bavící se lidi a s možností připojit se k nějaké nádherné, ztřeštěné skupince, zpívající pod stromem... Matka příroda a Doktor divadlo léčící duši a obnovující víru, důvěru, bez které nemůže vzniknout žádné umělecké tvoření, žádná nová interpretace - stručně, žádné divadlo!

Každý český amatérský herec jistě ví, že divadelní festival v Hronově, pojmenovaný na počest místního spisovatele Aloise Jiráska, má dlouhou a hrdou historii, ale je také živoucím důkazem pulzujícího, kypícího stavu divadla ve střední Evropě. Stovky mladých lidí, kteří vkládají do svých workshopů a představení tolik energie, dokazují, že zde má divadlo budoucnost - jako umění i jako zábava.

Stovky dalších, ne tak mladých účastníků, dokazují, že výzva divadla je široká a silná jako vždy. Konzistentní vysoký standart představení dokazuje, že zde stále existuje vášeň pro dramatické umění, která vede své stoupence k hledání pravdy a dokonalosti neméně, než je tomu ve sportu nebo v jiných oblastech lidského snažení.

Michael Branwell na snímku Ivo Mičkala.

V roce 2002 jsme tento festival navštívili jako angličtí pozorovatelé, s různými úrovněmi jazykových schopností v naší skupině, od slušných multijazykových, po méně než základní. Jako herec s lepší znalostí hereckých dovedností než těch jazykových, Geoff Leeds shledal sledování představení v jazyce, kterému stěží rozuměl, fascinujícím. Celé anglické skupině relativní nedostatek porozumění slovům posloužil k pochopení významů fyzických pohybů a jemné neverbální komunikace. Hlasové modely se staly velmi důležité a nápadné. Představení August August, august bylo toho krásným příkladem. Navzdory faktu, že tři členové naší skupiny mohli sledovat zhruba jedno procento textu, díky stručným přehledům zápletek rozuměli zhruba devadesáti procentům v předvádění hry a sto procentům jejího společenského významu.

V Jiráskově divadle, Sále Josefa Čapka, parku a husitském kostele jsme během desetidenního pobytu zhlédli okolo třiceti představení. Bylo by pro nás nepříjemné posuzovat každé z nich, výteční reportéři festivalového deníku každopádně tuto práci zvládli. Možná jsme však oprávněni některá vybrat:

• Spolužákovina aneb Volte slova (ÚstaF Brno), kde nás rytmus a energie sborového přednesu jednoduše „unesly".

• Čoklí hráči (Divadlo IGDYŽ Kolín), představení, které nás při sledování znepokojovalo, ba i rozčilovalo, ale jehož vizuální obrazy nás stále pronásledovaly i po návratu do Anglie.

• Hoši z národáku (PUCHMAJER, Praha) - kteří nám předali svoje poselství navzdory naší neschopnosti rozumět verbálnímu humoru, při kterém dostávali mladí lidé okolo záchvaty smíchu.

• Různá, na loutkách založená představení, každé s vlastním šarmem a poselstvím.

• Místní Dům lásky (DRED, Náchod), plný mladistvé energie a vynalézavosti.

• Hukot 4 (De Facto Mimo, Jihlava), se svými „roztříštěnými" obrazy a komickými vizuálními gagy.

• A chorvatskou taneční skupinu se Zavřenými dveřmi, která nás všechny čtyři přiměla k rozhodnutí, že ji musíme vidět podruhé, a všichni jsme ronili slzy při závěrečné oponě u obou představení. Tanec je nadnárodním jazykem, a tato skupina řekla více o „jejich" válce v jedné hodině, než všechna zpravodajství ve světě, a vzdorná naděje ze závěrečné scény velmi dlouho neopustí naši mysl a srdce.

... a poté tu byly také koncerty, „okrajové" show a excelentní fotografické výstavy, vybízející k obdivování mezi jednotlivými částmi programu v budově divadla.

... a samozřejmě jako završení všech představení, sobotní večerní ohňostroj!

Odjížděli jsme až v pondělí, což nám poskytlo čas jít na poslední skvělé jídlo s našimi hronovskými přáteli, které nám připomnělo ještě jednou, že česká kuchyně je nyní mnohem více než vepřové, zelí a knedlíky. A zatímco jsme sledovali jemný proud únavy a šťastné seminaristy, opouštějící město autobusem, vlakem nebo motorizovaně, byli jsme schopni přemýšlet o všem, co jsme se naučili a zažili v tomto týdnu.

Návštěva Hronova v pozici delegátů, oponujících hercům, byla fascinující v mnoha ohledech, některých zcela neočekávaných. Již jsme znali hronovskou společnost z naší předchozí návštěvy v roce 1998, kdy jsme v Hronově hráli, a naše přátelství s touto společností bylo během tohoto týdne posíleno. Navíc jsme se potkávali a vyměňovali si pohledy, názory a myšlenky se širokou škálou dalších návštěvníků z České republiky, Belgie, Německa, Francie a Chorvatska. Cítili jsme, že nyní rozumíme mnohem více tomu, proč lidé zastávají takové názory jak na divadle, tak v životě, a odvezli jsme si domů informace a adresy známých, které, kdo ví, možná přerostou v jiné výměny zcela mimo hronovský festival. Například když jsme přijeli v roce 1998, náš kontakt s jednou australskou skupinou přerostl v zájezd divadla do Nového jižního Walesu a australských teritorií a v trvající osobní přátelství.

Závěrem: byl to vyčerpávající týden, který nám prohloubil naše porozumění tématům středoevropského divadla a naši znalost české kultury v nejširším slova smyslu.

Nyní musíme dávat pozor na jinou oblast našeho osobního růstu z festivalu – na obvod našeho pasu!

Michael Branwell
Geoff Leeds
Harlow, srpen 2002

REDAKČNÍ POZNÁMKA: KDO JE MICHAEL BRANWELL

Tanečník, taneční pedagog, překladatel divadelních her, režisér, organizátor kulturního života v městě Harlow u Londýna, funkcionář Celonárodního výboru anglického odborového svazu herců a tanečníků Equity, obdivovatel českého divadla a upřímný přítel českých divadelníků a Čechů vůbec. Do Československa přijel poprvé v r. 1987 jako vedoucí skupiny mladých tanečníků díky družebním svazkům Harlow a severomoravského Havířova. Rozhodl se, že se naučí česky a pokusí udělat něco pro přátelské svazky lidí obou zemí. A nebylo toho málo. S manželkou a také tanečnicí Henrietou přesvědčili v r. 1990 anglický odborový svaz, aby finančně pomohl nově vznikající Herecké asociaci. Když o rok později v Havířově učil angličtinu, slyšel v rádiu inscenace her Václava Havla Audience a Vernisáž. Nadchly ho tak, že požádal autora o souhlas s anglickým překladem. Byly několikrát uvedeny pod názvem The Catalyst. V r. 1994 se pustil do překladu hry K. Čapka R.U.R. Pro pražskou divadelní skupinu Black Box přeložil Pitínského Pokojíček a I. Hercíkové Sobotní odpoledne v sauně. Oba překlady ještě nebyly uvedeny. O dva roky později jej požádal australský režisér ChrisJohn Hancock, aby pro jeho skupinu přeložil Klicperovy aktovky Veselohra na mostě a

Každý něco pro vlast. Inscenaci první z nich viděl totiž ChrisJohn na Jiráskově Hronově (soubor Jesličky Hradec Králové v režii Saši Gregara). V r. 1998 byly obě uvedeny v rámci JH (Veselohru inscenoval ChrisJohn a Každý něco pro vlast Michael sám). Pokusil se zorganizovat společné turné svého souboru Moot House Players z Harlow, skupiny Lieder Theatre z Goulbum ChrisJohna a hronovského souboru po Anglii a Austrálii. Z projektu nazvaného The Harlow international Theatre Exchange se povedla zatím pouze anglická část. Na počátku téhož roku se manželé Branwellovi zúčastnili jako čestní hosté vyhlášení cen Thálie a byli přijati v Lánech Václavem Havlem. Michael i Henrieta jsou od r. 1997 pravidelnými hosty Jiráskova Hronova. Letos s nimi přijeli i další členové divadelního souboru z Harlow. Mimochodem Branwellovi v r. 1997 po ničivých zátopách na Moravě opět přesvědčili svůj odborový svaz herců a tanečníků, aby poslal Herecké asociaci finanční dar pro postižené herce.

LL

HRONOVSKÉ POCIŤOVÁNÍ ZUZANY VOJTÍŠKOVÉ ANEB SETKÁNÍ S DRAMATURGIÍ

Jsem amatér z kladenského V.A.D. (Velmi amatérské divadlo). Mezi členy souboru se dělíme na „mladé" a „staré". Příslušnost k jedné či druhé skupině se neřídí věkem (protože jsme všichni narození vlastně nedávno), ani délkou působení v souboru. Velmi zjednodušeně a stručně se snad dá říct, že zařazení vychází ze životního stylu každého z nás. Patřím mezi „ty staré" a obávám se, že i mezi starými z V.A.D. jsem ctihodný kmet. Nepařím, neumím se zkoušet, být spontánní za všech okolností, chybí mi orientace v notoricky probíraných tématech, kultovní filmy jsou pro mě vzduch, nečtu Reflex, kvůli neznalosti nejsem schopná bavit se televizními reklamami, zkrátka nemám prožité, a tedy nevím, co to je být „free" či „in".

První, o co jsem se potřebovala podělit po příjezdu do Hronova, byl pocit, že jsem za rok zestárla o 100, spíš o 1000 let. Zpravidla se vrhám s nadšením a obrovským zaujetím do všeho nového, o čem si myslím, že mě může obohatit, otevřít nové obzory a přinést zajímavé zážitky. Ale jsem velký individualista. Problém jsem měla už na ÚAN Florenc v Praze při nastupování do autobusu směr Hronov. Byl přeplněný námi, nadšenými, budoucími účastníky Klubu (nejen) mladých divadelníků. Dojmy a očekávání ostatních putovaly autobusem zpředu dozadu a obráceně a ještě jednou dokola. Překonala jsem sama sebe, když jsem nevystoupila na první zastávce této autobusové linky, tedy v Chlumci nad Cidlinou.

Po opadnutí zvláštní atmosféry očekávání něčeho nového a vyřízení základních organizačních záležitostí jsem si ale značně oddechla. (Asi jsem se aklimatizovala.) Znovu jsem si ověřila, že divadelníci mohou být příjemní lidé, daleko tolerantnější a otevřenější než leckdy očekávám. Na Jiráskově Hronově se mi líbí ovzduší prostoupené podobným naladěním a zapálením účastníků vrcholné přehlídky současného amatérského divadla u nás. A je vcelku jedno, kolik je člověku let, jestli spí v tělocvičně nebo na internátu a večer sedí u vína nebo u sodovky a zda jde spát o půlnoci nebo ve čtyři ráno atp.

Přihlásila jsem se (a byla přijata) do semináře D jako dramaturgie, vedeného prof. Mgr. Miloslavem Klímou. Jestli jsem ve V.A.D. k něčemu dobrá, tak jako neúnavný oponent, pochybovač, šťoural a kritik toho, na čem se většina členů dohodne. Umím být proti všem, když si myslím, že to stojí za to, ale jsem schopná ustoupit, podřídit se a přijmout názory druhých a dokonce jim za jejich vidění a řešení problémů poděkovat. Jednotlivosti jsou pro mě důležité, ale pouze v kontextu celého textu nebo chystané inscenace. Snažím se přesvědčovat ostatní členy souboru, aby se vzdali dobrých nápadů, které jsou retardérem naší společné práce nebo nás zavádějí někam jinam, třebaže jsou samy o sobě geniální (jak jinak, že?). V tomto směru jsem zatím nezmar.

Na základě svých zkušeností a četby jsem měla pocit, že právě výše zmíněné je jedním z nejdůležitějších úkolů dramaturga. Proto jsem seděla v pátek 2. srpna v 9 hodin dopoledne v učebně internátu hronovské hotelové školy. Předem zadaný úkol splněný jen z půlky. (Asi nejsem až zas tak stará…) Přečetla jsem pouze jeden ze dvou textů, jejichž znalost byla udávána v materiálech ke K(n)MD jako podmínka účasti v semináři dramaturgie. Draka Jevgenije Švarce jsem zhltala za dvě hodinky, královsky se pobavila srovnáním doslovu a režijní poznámky uvedené v knize s obsahem hry, jak jsem ho vnímala já. Na práci s Drakem jsem se tedy těšila, zato knihu s textem Franze Grillparzera jsem s sebou nosila možná tři týdny jako závaží v tašce. Občas jsem ji vytáhla, pokusila se přečíst nejprve pár slov, pak odstavec, po třetím pokusu jsem zdolala i stránku, ale stejně jsem text opět odsunula na dobu, kdy půjde do tuhého. Sen jako život, psaný pro vídeňské lidové divadlo, mě opravdu neoslnil. Příběh Rustana a Zangy, začínající srdcervným vyznáním Mirzy, dcery bohatého venkovana Massuda, mi připadal dávno překonaný a zatuchlý tak, že by se s ním rozhodně nemělo hýbat, abychom se nezalkli sporami plísně na něm bující. Pracovat v semináři D se mi ale chtělo, a brzy se ukázalo, že znalost právě tohoto textu je skutečně bezpodmínečná.

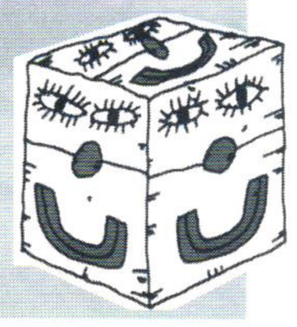
Úvodní teoretická část semináře, kdy jsme si na základě zkušeností prof. Klímy mohli udělat základní představu o práci divadelního dramaturga, přešla po dvou dnech do praktické individuální práce. Každý z nás – sám nebo spolu s někým - se měl pokusit vymyslet dramaturgicko-režijní koncepci, tedy udělat si představu, jak textu vdechnout život na jevišti, učinit ho aktuálním a přitažlivým pro případného režiséra, manažera divadla a taky pro eventuální diváky. Kdybych nosila klobouk, tak ho smeknu před odvahou a nabídkou prof. Klímy konzultovat s každým z nás jeho vlastní koncepci a představu o nové podobě Grillparzerova textu Sen jako život. Možnost osobní konzultace a příležitost seznámit se se zkušenostmi z praxe tvůrců, kteří mají za sebou pestrý a plodný divadelní život, přijímám jako jednu z nejvhodnějších forem a cest, jak se něčemu skutečně přiučit. Panu prof. Miloslavu Klímovi bych tedy chtěla poděkovat za tuto nabídku i za příležitost moci si znovu uvědomit, že nemůže existovat návod a jediný neměnný soubor pravidel, jak dělat divadlo. Snad lze poradit, jakými cestami je možné dosáhnout určitého cíle, a co je slepá ulice. Naštěstí i toto mohu brát jen jako doporučení na základě zkušenosti. Je to nejistota i jistota zároveň.

Zuzana Vojtíšková objektivem Ivo Mičkala.

Za přínosnou považuji i možnost znovu si potvrdit už dříve získanou zkušenost, že schopnost najít si chuť do práce s sebou přináší i nápady. Grillparzerův Sen jako život se sice nestal mou dramatickou láskou, a dokonce mě ani nepopadla touha zkusit text zinscenovat, může mě však těšit skutečnost, že jsem dokázala nalézt přijatelnou koncepci textu, který se mnou původně nerezonoval, a dokonce mít z této „dramaturgické" práce radost.

Seminář D jako dramaturgie byl pro mě tedy přínosným, stejně jako další nabídky Jiráskova Hronova, jako je možnost zhlédnout pestrou přehlídku tvorby amatérských divadelníků; vyslechnout si názory těch, kteří chtějí diskutovat a vyjadřovat se v rámci problémového klubu; příležitost pozorovat chování a jednání jednotlivců i skupin; možnost poznávat nové zajímavé lidi, získávat kontakty; ale i šanci odreagovat se a psychicky si odpočinout, i když je potřeba následně doma setřást spánkový dluh. A tak cítím, že se s největší pravděpodobností za rok rozhodnu zúčastnit se opět K(n)MD, třebaže tuším, že zestárnu zase o 1000, možná i o 10 000 let.

Zuzana Vojtíšková

Z HRONOVSKÉHO DENÍKU BELGICKÝCH SEMINARISTEK

Jiráskův Hronov – minus první den. Nacházíme se v autobuse připraveny na noční jízdu – směr… neznámo! V České republice jsme ještě nikdy nebyly, a navíc máme pramalou divadelní zkušenost. A vida, odjíždíme na desetidenní seminář do této tajuplné země! Régis a Cédric, belgičtí lektoři semináře nonverbálního divadla nás uklidňují tím, že nám popisují městečko Hronov, příjemné seminaristy, to, co bude náplní semináře, přátelská setkaní při skleničce českého vína… Nakonec jsme uklidněny!

JH – nultý den. Asi po patnácti hodinách cesty konečně přijíždíme do Hronova. Město je opuštěné, semináře začínají až zítra ráno, 72. JH oficiálně dokonce až pozítří. Ale již večer se náměstí zaplňuje a my se seznamujeme s organizátory, seminaristy a …. s češtinou! Naštěstí jsou přítomny naše překladatelky, aby nás mohly zachránit!

JH – den první. Začíná se vážně - celý den probíhá seminář. Obě jsme příjemně překvapeny vřelým přijetím a laskavostí našich českých souputníků. Tento týden slibuje bohatost v objevovaní nejen divadla, ale také lidských vztahů.

JH – den pátý. Polovina semináře je za námi. Atmosféra v našem semináři je stále příjemnější. Také zjišťujeme, že se, pokud jde o divadlo, cítíme čím dál víc jako doma. Mezitím každé odpoledne musíme překonávat frustraci z neporozumění divadelním představením, která festival nabízí – český jazyk pro nás navždy zůstane tajemstvím! Naštěstí si můžeme užívat loutková představení, stejně tak jako ta, ve kterých je obsažen zpěv. Večer co večer se náš seminář N schází u skleničky dobrého vína, abychom si navzájem sdělili naše zážitky z celého dne. Překladatelky začínají být trochu unavené.

JH – den desátý. Tak je to tady – poslední den semináře má odzvoněno! Navzájem si ukazujeme krátké etudky, které jsme si připravovali ve skupinách po čtyřech. Obě dvě jsme spokojeny s výsledkem. Tento seminář, naši lektoři a naši přátelé – seminaristé nám pomohli získat sebedůvěru…Večer jsme svědky úžasného ohňostroje, který se valí z výšky Jiráskova divadla…České dobrodružství se chýlí ke konci a my budeme muset říci sbohem našim novým přátelům… Ale nikdy nezapomeneme na skvělou atmosféru, která vládla Hronovem, a na milé přijeti od našich českých přátel…

Perrine Snyers a Géraldine de Valensart
překlad z francouzštiny Kristýna Poesová

V závěru Jiráskova Hronova v parku Aloise Jiráska předvedla ukázku své práce dílna belgických lektorů Cédrica Juliense a Régise Duqué nazvaná Nonverbální komunikace. Foto: Ivo Mičkal.

TO BYL ALE HUKOT!

Nepatřím mezi psavce, kteří reagují na každý podnět, ale letošní Jiráskův Hronov ve mně zanechal dojmy, které si rozhodně nechci nechat pro sebe.

Na Hronov jezdím už delší dobu a pro práci v semináři nemám příliš času vidět a slyšet, co se odehrává v seminářích ostatních. Jediný den, kdy je na podobnou exkurzi čas, je závěrečná sobota. Bohužel však jen několik seminářů má poslední pracovní den na programu „předváděčku" v parku. Ty ostatní si proto člověk musí najít sám.

Já sama jsem se v semináři Kurz praktické režie (KPR) zabývala kritickým hodnocením, a proto jsem chtěla vidět při práci porotců i „kolegy" z rozborového semináře Klubu režisérů SČDO. Ten den se hodnotilo představení Hukot 4 jihlavského souboru De Facto Mimo (DFM). Nyní stručně pro ty, kteří Hukot ještě neviděli. Komedie Martina Koláře se odehrává ve fiktivním prostředí jaderné elektrárny Bludovice (JEB), ve které se už rok ukrývá ekologický aktivista Radim Zelenina zvaný Šopák. Do JEBu jednoho dne přijíždí ministr práce a sociálních věcí Baďura a mimo jiné se spolu s vedoucím bezpečnosti provozu Ferdou snaží Šopáka dopadnout. Zápletka je tedy jasná. Šopáka ukrývají zaměstnanci sekce zásun a výsun Olda a Mirda. Tahle dvojka bezmezně obdivuje svačinářku Andělu, po jejímž příchodu na scénu všichni začínají mluvit ve verších. A k tomu všemu hraje Rádio Šumák.

Hukot 4 jsem viděla na pražské Karlínské Třísce, pak na Apostrofu v Malostranské besedě a konečně na Hronově. Navíc jsem četla některé recenze a slyšela rozbory na přehlídkách. Myslela jsem si, že představení poměrně dobře znám. To, co jsem se dozvěděla na rozborovém semináři SČDO, jsem ale slyšela poprvé.

Bohužel jsem přišla těsně po zahájení semináře, a tak nevím, jestli jsem o to nejlepší přišla, nebo to teprve následovalo. První, co jsem z úst pana Václava Müllera slyšela, bylo tvrzení: *„Verše nejsou charakterotvorné ani poetické"*. O obsáhlém programu k představení, ve kterém divák najde popis předchozích (fiktivních) částí (tedy Hukotu 1 – 3) a podrobný plán jaderné elektrárny, jsem se dozvěděla, že *„je dobrý, ale divák ho nečte"*. Potom se, jak už bývá zvykem, diskutovalo o tom, jak a proč se Hukot 4 z Třebíče na Hronov dostal. Načež pan Müller přečetl poměrně dlouhý seznam ocenění, které DFM za Hukot 4 získalo. Tak bych řekla, že asi právě proto.

Nesporným kladem inscenace prý bylo, že *„témata držela pohromadě a bylo jasné, které je to hlavní"*. Bohužel však nepadlo jediné konkrétní pojmenování - jen snad, že *„téma bylo neutrální"*. Poměrně dlouho také trvalo, než pana Müllera někdo opravil a sdělil mu, že ukrývajícímu se ekologickému aktivistovi se neříkalo *„Šupák"*, ale Šopák. Což je také při jeho jménu Radim Zelenina o něco logičtější.

Velké kritiky se dočkalo Rádio Šumák spolu s moderátorem Liborem Vlašákem za to, že rozhodně nebylo vtipné a použilo jedno sprosté slovo, a tudíž prý bylo povrchní. A jak říká pan Müller, *„úspěch získaný povrchem není úspěch"*.

Müllerovo hodnocení se zabývalo také reáliemi představení. Hukot 4 se prý může hrát v kterémkoli prostředí. A to pravděpodobně proto, že se jedná o *„mix socialistického a postsocialistického charakteru"*!!!

Posluchači se ale dočkali i dalších sociologických teorií. Divácké spektrum prý můžeme vymezit dlaždičem na jednom konci a vysokoškolsky vzdělaným člověkem na druhém. Hukot 4 je podle pana Müllera pro průměrného člověka, vysokoškolák by se mu prý nezasmál. Já osobně vysokou školu studuji, a přesto jsem se výborně bavila. Vím i o dalších studentech nebo absolventech VŠ, kteří se bavili stejně dobře. Když jsem o rozboru v semináři SČDO vyprávěla jedné absolventce dramaturgie, prohlásila: „Jdu vrátit diplom!"

Ne zrovna krátký čas se režiséři SČDO zabývali názorem DFM na problematiku jaderné energie. Padla dokonce i podezření, že jihlavský

soubor sponzoruje jaderná elektrárna Temelín. To ale samozřejmě manažerka souboru Dáša Brtnická s úsměvem vyvrátila.

Na závěr snad už jen připomínka z auditoria: *„Na jevišti se po sobě nikdy nemůže válet pět lidí"*. Slyšela jsem už o tom, že na jeviště nepatří děti a zvířata, ale o pěti válejících se lidech na jevišti slyším opravdu poprvé. A proč jsem po tomto zážitku neměla sil v exkurzi po seminářích pokračovat, je myslím jasné.

Na úplný závěr už jen malá rada organizátorům Jiráskova Hronova. Myslím, že při závěrečných „předváděčkách" by příště rozborový seminář SČDO rozhodně neměl chybět.

Simona Bezoušková

MŮJ MILÝ DENÍČKU...

Můj milý deníčku... Tak těmito slovy už v některé AS začínal nějaký příspěvek. A tak začíná každý den většině frekventantů v semináři TAAT 2002 - Dílny na zkoušku.

Na dotaz proč zrovna já ve svém věku v tomto semináři? Na to je složité odpovědět. Musím začít od začátku svého působení na divadle, a nejlépe tím, kdy jsem začal hrát divadlo. To bylo před necelými osmapadesáti lety, neboť jak se říká, život je divadlo. Ale na opravdová divadelní prkna jsem se postavil až po 16 letech. V tomto věku se každý po první premiéře a následných reprízách považuje za už hotového „herce". To je ale veliký omyl. A tak velice rád vzpomínám na Toníka Baštu, který nás před řadou let učil v Prachaticích hrát divadlo, a to se člověk někdy nestačil divit, co to ten rejža po nás chce. Mluvit srozumitelně, hledat si světlo na jevišti atd. Protože herec musí být nejen viděn a musí mu být rozumět, tak se učím a učím i v tomto semináři.

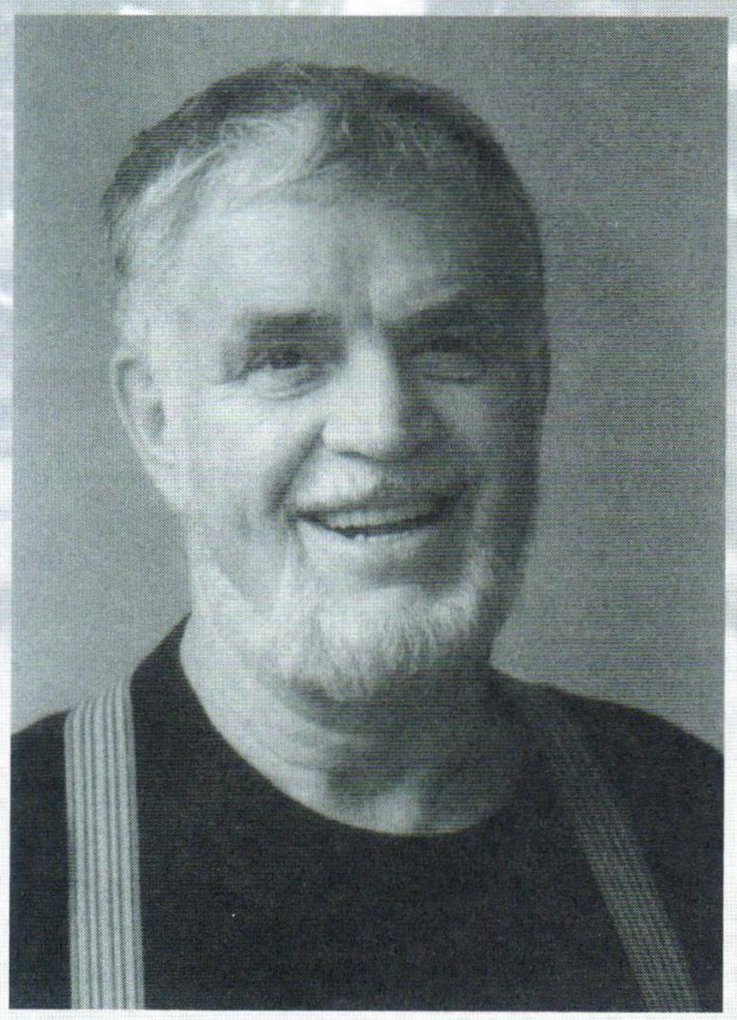
A nyní se dostávám k 72. Jiráskovu Hronovu, který není prvním, a věřím, že ani posledním, kterého jsem se zúčastnil. Nechci a ani nejsem dosti fundovaný, abych kritizoval nebo rozebíral jednotlivá divadelní představení. K tomu sloužily velmi dobře jenotlivé kluby. Ale přece jenom malé ohlédnutí. Věřím, že přečtení knížky o používání světel na jevišti by pomohlo nejedné inscenaci. Dále si myslím, že některé, dá se říci až vulgární inscenace by na hronovském jevišti neměly mít místo. Ale to už je o výběru her na Jiráskův Hronov, a to je jiná kapitola.

Do Hronova na divadelní festivaly jezdím už mnoho let. Rád se vracím na místa, která tak důvěrně znám. Setkávám se tam s kamarády a samozřejmě se vždy těším na divadelní představení, která člověka obohacují a přinášejí mu mnohé jak kladné, tak i záporné zkušenosti, které jsou důležité pro další vlastní práci na jevišti.

Letošní 72. JH byl na velmi dobré úrovni, nejen po stránce organizační, ale i divadelních představení.

72. JH skončil a já už se těším na 73. Jiráskův Hronov

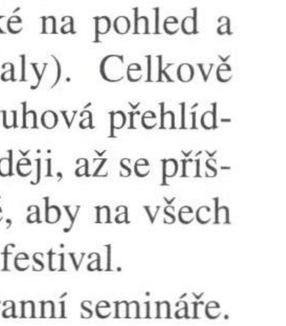
Jaromír Popiel

Jaromír Popiel na fotografii Ivo Mičkala.

PRVNÍ HRONOVSKÉ ZASTAVENÍ
(jednoho z nejmladších účastníků)

Už od nádraží všudypřítomné kostky. Úsměv - neúsměv. Hronov festivalem žil. Všechno bylo podřízeno festivalu, nejvíce otvírací doby. Samozřejmě i divadla. A nebylo jich málo. Z jednadvaceti představení na mě zapůsobila čtyři. Nejvíce taneční studio KKV se svým pohybovým **„Za zavřenými dveřmi"** z Chorvatska. Výborný voiceband z Brna „ÚstaF" mě ohromil hned na počátku desetidenního divadelního maratónu. Třetím pro mě nejlepším byl **„Potkan alebo Nie sme žiadni kanibali"** od divadelního souboru Disk z Trnavy. A poslední, zcela absurdní **„Plešatá zpěvačka"** v podání divadla PoHrdobci z České Kamenice. Když už píši o těch divadlech, měl bych se zmínit o divadelním klubu Jirásek z České Lípy a jejich **„Na druhé straně řeky"** v režii Františka Zborníka, jelikož vyhráli ilegální cenu „Zlatý Alois", udělovanou kritiky v Hronově přítomnými. Mě tento soubor nijak neoslovil, jelikož jediné, co s indiánskou tematikou ve svých sedmnácti letech dokážu snést, jsou filmy o Vinetuovi a Old Shaterhandovi. Ostatním souborům většinou něco chybělo nebo přebývalo (myslím samoúčelné scény, které byly hezké na pohled a hýřily nápady, ale nezapadaly). Celkově Hronov svůj podtitul - mezidruhová přehlídka – splnil. Možná bych byl raději, až se příští rok opět objevím v Hronově, aby na všech plakátech stálo: Mezidruhový festival.

Součástí přehlídky byly i ranní semináře. Každý si mohl vybrat, který seminář chtěl. Za deset dnů se do nás lidé vtipní a inteligentní snažili ze zvoleného divadelního oboru nacpat maximum informací. Program díky ranním seminářům a odpoledním a večerním představením byl velice nabitý a s nočním životem velice těžko slučitelný. Lektor z mého kurzu, pan Václav Špirit, to pojmenoval

DISK Trnava
D. Vicen a kol.:
Potkan.

Foto: Ivo Mičkal.

Hronovský fenomén. Díky tomu jsem neměl ani chvíli volnou, což mi vůbec nevadilo, a mohu tímto způsobem pořadatelům poděkovat, protože odvedli dobrou práci. Organizátoři, účastníci, tím jsem chtěl říct, bylo mi s vámi dobře, příští rok znovu, a těším se na vás na Rakovnické Popelce.

Lukáš Večerka

NAŠE DIVADLO MÁ BÝT POHLAZENÍ,

ŘÍKÁ ANDREA HELMICHOVÁ, ČLENKA DIVADLA BLIC Z OSTROŽSKÉ NOVÉ VSI

Jsou soubory, jimž trvá léta než získají nějaký úspěch - a ruku na srdce - ve skrytu duše po něm přece toužíme každý. A naopak jiné přijdou a zvítězí. Mezi nováčky loňské divadelní sezóny právě tak zazářilo Divadlo Blic. Jejich úplně první inscenace Setkání s Kateřinou získala jednu ze dvou hlavních cen na letošní národní přehlídce. FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč spolu s nominací na 72. Jiráskův Hronov. Jedné z protagonistek Setkání s Kateřinou (dramaturgie a ztvárnění postavy Dívky-rádio) Andrejky Helmichové se AS zeptala na to, jak se inscenace rodila, co pro soubor znamená úspěch, i na další plány. Musím předeslat, že Andrea velmi zdůrazňovala, že inscenace je výsledkem práce celého kolektivu, nikoliv několika řekněme zkušenějších členů. Rozhovor se zrodil na letošním Hronově.

Ostrožská Nová Ves jsou malé lázně blízko Uherského Hradiště. Kolik mají obyvatel a existuje zde nějaká divadelní tradice?

Žije zde asi tři tisíce lidí. Ostatně jistě jste si všimla, že se velmi snažíme přispět k populační explozi. Mladých maminek je nás tady celá řada. A pokud jde o divadelní tradici, v šedesátých letech tady nějaký soubor existoval, avšak působil jen velmi krátce. Těžko mohu říci, že my na něj navazujeme.

Mimochodem, Vy jste místní rodačka?

Pocházím z Rumburku a asi před třemi lety jsme se právě na jižní Moravu přistěhovali. Já jsem totiž získala ve Slováckém divadle angažmá jako dramaturg a manžel zde působil jako fotograf a osvětlovač. Teď jsem na mateřské dovolené.

Jak vznikl soubor Blic?

Když jsem odešla z divadla, tak za mnou začala jezdit moje nástupkyně Ivana Bendová. Pak také otěhotněla a začaly jsme vymýšlet divadlo. Přidala se k nám sestra a další, bylo nás asi šest. Šli jsme za starostou, zda by nám obec nepůjčila místní kino, třeba za nějakou recitaci. Uspěli jsme. Víte, Slovácko je opravdu kulturní kraj, takže divadelní soubor, to není žádná bomba. Jak se informace o souboru roznesla, začali přicházet další zájemci. Původně jsme Setkání s Kateřinou měli jen pro pár lidí. Programově jsme chtěli všechny zapojit. V současné době je nás 25, většinou z vesnice, asi pět lidí dojíždí z Uherského Hradiště.

Na počátku práce stál pevný text?

Měli jsme kamarádku v Brně Kateřinu Mančalovou (je autorkou hudby a textů v Setkání). Napsala krátkou povídku O uspávací víle. S I. Bendovou jsme z toho udělaly otevřený text, který se v průběhu práce neustále doplňoval, rozšiřoval a upravoval. Zatím každé představení inscenace byla premiéra, pořád to měníme. Např. přibývají a ubývají gagy. Vlastně kolem pevné osy, což je příběh muže a rádia, se nabalují situace.

A jak to bylo s kapelou?

První byl Marek Mikloška, hráč na klávesové nástroje, postupně přicházeli další. Dnes máme např. houslové kvarteto. Na Slovácku totiž každý zpívá a na něco hraje. Někteří jsou pouze muzikanti, jiní také hrají role.

Říkala jste, že pocházíte z Rumburku. Soudím, že jste určitě měla nějakou zkušenost s amatérským divadlem?

Společně se sestrou jsme chodily do divadelního souboru Hraničář. Ostatní však byli nepolíbení a před rokem stáli poprvé na jevišti.

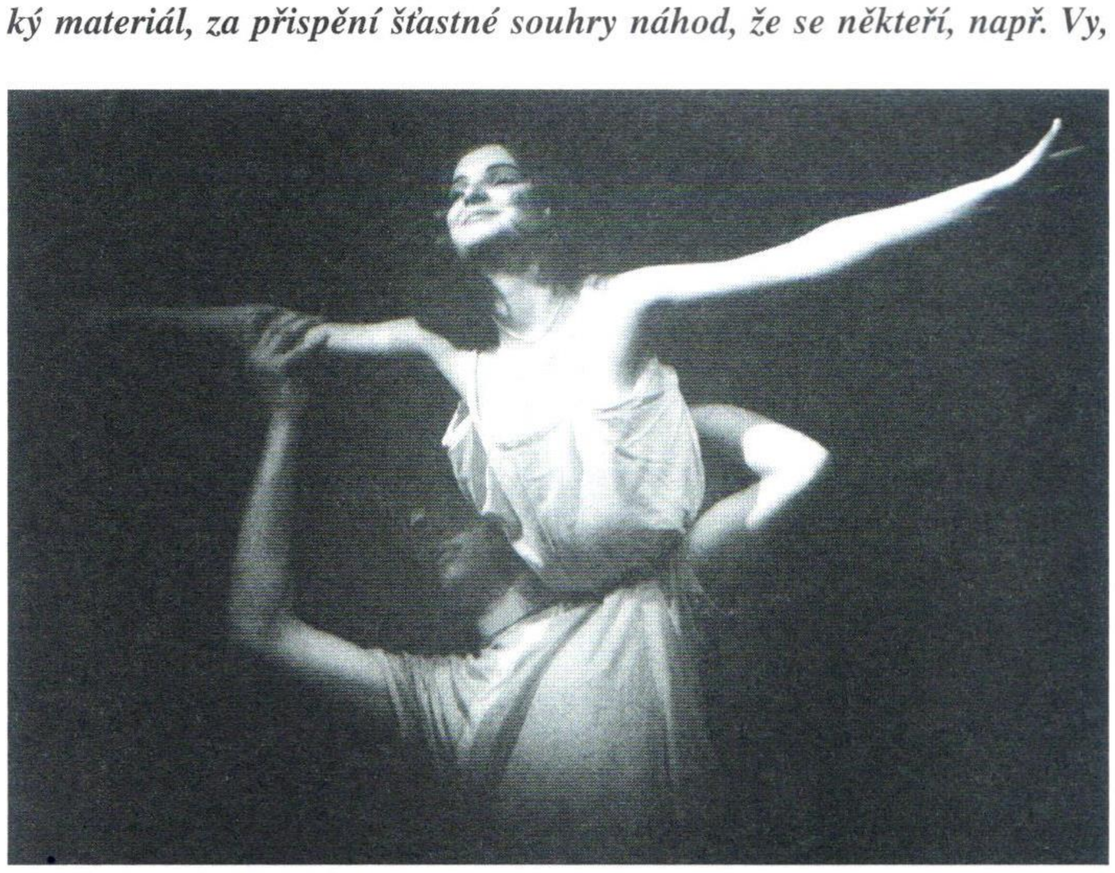
To musela být velmi náročná práce. Ještě, že muzikanti se rodili sami…

Musím Vás vyvést z omylu. Ani muzikanti to neměli lehké. Aranže byly dost těžké a nikdo z nich nebyl vůdčí typ. Pak jsme poprosili Jardu Fojtu, původně osvětlovače, aby si to vzal na povel a něco s tím udělal. Na štěstí kývl a jsme mu vděční.

Vraťme se k přípravě těch ostatních, tj. herců…

Práce na inscenaci jsme zastavili v okamžiku, když přišlo 15 nových lidí. Každou zkoušku jsme začínali relaxacemi, aby se všichni naladili na stejnou strunu. Následovala jazyková cvičení, dotyková cvičení. Setkání s Kateřinou je hodně založena na intimnostech a kdybychom se na jevišti styděli dotknout jeden druhého, vypadalo by to divně. Dělali jsme prostě různá cvičení typická pro „dramaťáky". Potom jsme přešli k etudám, dva měsíce jsme se věnovali tanci. Markéta Frantová, učitelka z O.N.V., je obrovský pohybový talent. Měli jsme štěstí, že se vždy přidali ti správní lidé, které jsme zrovna potřebovali. Markéta vymyslela choreografii tanců. Teprve poté jsme to dávali dohromady, to je stavěli situace. My jsme s Ivanou opravdu vymyslely pouze základní aranžmá, ostatní to postupně dotvořili. Daný byl základní rámec a vztahy mezi postavami. To, jakým způsobem budou naplněny, vymýšleli všichni. Pořád se inscenace proměňuje. Např. někdo přijde na zkoušku s tzv. „blbnoucí náladou" a vymyslí něco úplně nového, co se nám líbí. Nebo přijde režisérka Ivana a vrátí do hry něco, co tam bylo a už jsme to zavrhli.

Takže vy jste využili toho, co kraj poskytuje jako řekněme genetický materiál, za přispění šťastné souhry náhod, že se někteří, např. Vy, ocitli ve správnou chvíli na správném místě. A co třeba využití profesionální pomoci z nedalekého divadla? A skutečně nikdo z členů nechodil do ZUŠ v Hradišti?

Divadlo BLIC Ostrožská Nová Ves: Setkání s Kateřinou. Vlevo dole Andrea Helmichová v roli Rádia. Foto: Ivo Mičkal.

Opravdu nikdo základní uměleckou školu neabsolvoval. Pokud jde o případnou profesionální pomoc, domnívali jsme se, že ji nepotřebujeme. Vlastně počkejte, ze Slováckého divadla jsme si vypůjčili buřinku.

Postavy mají trvalé obsazení?

Původně měli jednotlivé postavy hrát úplně jiní lidé, pak se to krásně zpřeházelo. Teď má každý svou roli. Drobné změny jsou pouze v některých vedlejších rolích. Pochopitelné alternace mají tři malí trpaslíci, kteří doprovázejí víly.

V tom, co děláte, jste velmi svobodní, takže se nutně musí vynořit otázka, zda pro vás mohou být užitečné rady a postřehy, které přijdou z venku?

Jsou pro nás naopak velmi užitečné. Např. nám pomohl pan Zajíc, který Setkání viděl asi čtyřikrát, a já jsem žasla, co všechno přečetl. Často to bylo něco, co jsme tam chtěli mít, pak jsme to zavrhli a domnívali se, že je to pryč. Pomohl nám také změnit konec. Na přehlídce v Uherském Hradišti nás velmi nasměroval Aleš Bergman, dodělali jsme příběh rádia. Víte, my se připomínkami a podněty hodně zabýváme.

Jak dlouho jste na Setkání pracovali?

Asi rok včetně prázdnin. Zkoušeli jsme dvakrát týdně, před premiérou každý den často dlouho do noci. Dva dny jsme zkoušeli nonstop. Byly to nervy. Premiéra se konala 29. prosince, takže jsme zrušili Vánoce. Máme tolerantní rodiny.

Názory na žánr Vaší inscenace se různí. Co Vy si o tom myslíte?

Z legrace jsme ji pojmenovali ostrožskonovoveský muzikál. Už na začátku, když jsme zakládali soubor, jsme si řekli, že chceme dělat divadlo jako pohlazení. Máme pocit, že to lidé potřebují. Jistě to není teatrologický termín, ale pro mě je to přesné pojmenování žánru. Před každým představením nám režisérka naše krédo připomene.

Kolikrát jste inscenaci reprízovali?

Čtrnáctkrát, doma z toho dvakrát, ostatní na festivalech. Doma nás moc neznají. Budeme muset více prodat např. fakt, že jsme byli na Hronově a hráli před ministrem kultury ČR.

Zmínila jste se, že připravujete novou inscenaci…

Chceme jít dál, abychom se naučili něco nového. Další inscenace by měla přinést práci na roli. Když člověk dostane roli, má se s postavou sžít a pracovat na ní. Je úžasné, jak většina lidí má pocit, že s postavou splynuli. Práci na Patrickově Podivné paní Savageové jsme začali tím, že jsme hodně četli, dělali etudy, rozebírali postavy z různých úhlů tak, aby každý podrobně znal životopis své postavy. Teď začínáme pracovat na situacích. Získali jsme i dvě starší dámy, paní Slachovou a Fojtovou, které už kdysi divadlo hrály. Protože je nás opravdu hodně a chceme, aby si zahrál každý, tak jsme si to s Ivanou rozdělily. Já dělám Patricka. Ona připravila pohádku Modrý hrnec, kterou napsala podle Miloše Macourka. Je to pohádkový muzikál. Opět jsme využili našich muzikantů. Marek složil scénickou hudbu i pro paní Savageovou. Kromě živé bude i nahraná.

Nebojíte se, že po úspěchu s první inscenací to budete mít těžší?

To je opravdu problém. Dostali jsme se už na Jiráskův Hronov a řada lidí vůbec netušila, co Hronov pro divadelníky znamená. Paní Fojtová nám říkala, že soubor Čapek z Uherského Hradiště fungoval dvacet let, a nikdy se tam nedostal. Čeká nás patrně velká zkouška. Jsem si vědoma, že letos některé soubory z proudu hudebního divadla, např. Ořechov, chyběly. I když já na náhodu nevěřím.

Můžete popsat své pocity z letošního Hronova?

Já nejsem nováček, pro mě je to návrat po deseti letech. Už jsem tady byla jako seminarista. Pocity dalších členů souboru budou samozřejmě jiné. Ostatně první hronovské představení bylo mimořádné. Setkali jsme se totiž s reakcemi na věci, které takto nefungovaly. Desetkrát se jim nikdo nezasmál, takže jsme s tím už ani nepočítali. Bylo to velmi příjemné.

Děkuji za rozhovor.

Připravila Lenka Lázňovská

De Facto Mimo Jihlava: Hukot 4. Foto: Ivo Mičkal.

DNEŠNÍ AMATÉRSKÉ DIVADLO JE JINÉ, ŘÍKÁ MARTIN RUMLER Z JIHLAVY

Ještě dřív než jsem měla možnost Martina Rumlera vidět v inscenaci Hukot 4 souboru De facto mimo z Jihlavy, jsem o něm slyšela díky stížnosti. Na novináře MF Dnes, studenta divadelní vědy FFUK v Praze a porotce regionální přehlídky Šrámkova Písku si totiž stěžoval jeden ze zúčastněných souborů. Pak jsem slyšela jeho ne zcela konvenční názory na současné amatérské divadlo. V tomto rozhovoru je AS nabízí svým čtenářům.

Martine, jak jste se dostal k amatérskému divadlu?

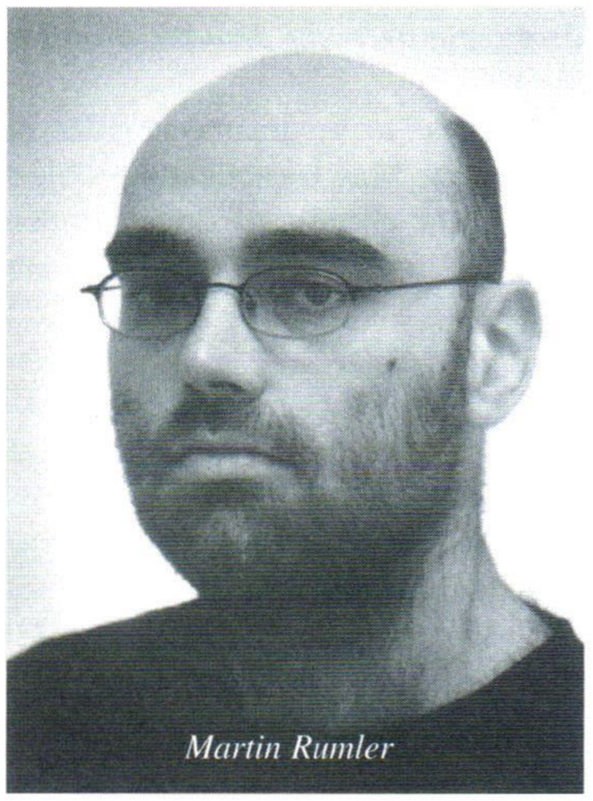
Aktivně nedělám amatérské divadlo dlouho, ale zájem o divadlo jako fenomén je dlouhodobý. Že studuji divadelní vědu (mám před postupovými zkouškami), víte. Kamarádím s dobrou vílou souboru De facto mimo Dášou Brtnickou a před dvěma lety jsem jí přinesl text. Řekla, že to je fajn a abych si to udělal. Tak jsem přišel k první režii. Mám za sebou také tři role.

Co Vás na divadle zajímá?

Divadlo mě fascinuje. Mám rád trojrozměrné věci a neopakovatelnost teď a tady. Film může být najednou na stech místech a je pořád stejný, byť s jinými titulky. Divadlo je živoucí organismus. Dnes je pro mě vlastně zajímavější proces vzniku než výsledný tvar inscenace. Proto mně vyhovuje, že my děláme divadlo jinak než řada souborů.

V čem si myslíte, že je jiné?

Máme téměř profesionální režim v tom smyslu, že hrajeme dvakrát týdně a denně se scházíme. Jsme v prostoru, za který platíme energie a potřebujeme, abychom měli příjem ze vstupného. Ročně nasazujeme čtyři nové věci. Pro mě je klasickým modelem divadlo půl roku čtená zkouška a další půlrok se připravuje inscenace. My musíme mít výsledek dřív. Rok by byl příliš dlouhý.

Martin Rumler

Je tedy pro Vás velmi důležité, aby chodili diváci…

Určitě. Snažíme se na diváka myslet. Máme obrovské štěstí, že mezi sebou máme Martina Koláře, který je schopný psát. Napsal Hukot 4, před tím pohádku Šaškům prásk a mezi tím Vodu na kafe. Pohádka také není klasická. Já tam hraji zmateného profesora, který zapomněl, že je šašek. Šašci ho převálcují a vezmou mezi sebe. Získali jsme s tím doporučení na Popelku. Martin vystudoval na JAMU scenáristiku a dramaturgii a je schopen i režírovat. Je poučený, což je důležité.

Jezdíte po přehlídkách, připravujete se na profesionální dráhu divadelního kritika nebo dramaturga, co si myslíte o současném českém amatérském divadle?

Celou dobu přemýšlím, kdy se mě zeptáte právě na to. Už je to tady. Myslím si, že doba, kterou znám z Amatérské scény a z přednášek prof. Císaře apod., pominula. Tedy přesněji řečeno pominula doba, kdy amatérské divadlo dokázalo posunovat možnosti divadla jako takového, tj. kvalitativně ho zvedat. Také se v něm tehdy pohybovali lidé jako Petr Lébl, který to měl od pánaboha. Je jasné, že se nemohl spokojit s něčím menším. Dalším rozdílným faktorem je to, že lidé, kteří na to mají, aby přinesli něco nového, dnes většinou podlehnou svodu profesionálního divadla. Typickým příkladem je Mirek Pokorný a Divadlo AHA!, kteří ještě nedávno uváděli Geneta nebo Pintera a dokázali udělat progresivní věc se zvláštní poetikou. Dnes mají grant jako profesionální skupina a jsou z amatérského divadla pryč. Na Divadelní

Třebíči jsem po páté a vidím, že se smysl amatérského divadla posouvá. Je důležité, že se amatéři setkávají v obci a vykonávají tuto činnost. Někde jsem četl, že v USA je každý občan v několika sdruženích od myslivců po spolek přátel školy, protože tím může ovlivnit minimálně život v obci. Naše divadelní spolky také tak často fungují. Byť samozřejmě jsou mezi nimi takové, kterým jde víc o umění než o pouhé scházení se. Řada souborů v obcích kolem Jihlavy udělá něco jednou ročně a pětkrát ročně to sehraje pro své diváky.

Na začátku jste říkal, že Vám jde o to, aby divák do vašeho divadla přišel. To, čím ho oslovíte, musí být přece zajímavé a kvalitní. Jinak zůstane doma a pustí si televizi nebo video. Nebo to tak není?

Jistě je. Musíme nabídnout divadelní kvalitu. Já nedávám do jedné roviny divadelní kvalitu a spolkovou činnost. Ta může být kvalitní i nekvalitní. Ale amatérské divadlo už dlouho není o tom, že otevírá nové možnosti, nové postupy. To přece byla pozice Petra Lébla, kterou si odnesl do profesionálního divadla. Vezměte si, že Na Zábradlí např. otevřel nový pohled na Čechova. S tím se myslím dnes nesetkáte. To samo o sobě, ale nutně neznamená, že amatérské divadlo není či dokonce by nemohlo být kvalitní a že by bylo na ústupu. Tvrdím ale, že jeho potřeby, tj. potřeby lidí, kteří ho dělají, jsou jiné.

Co pro Vás osobně znamenalo setkání s amatérským divadlem?

Patrně to pro mě bylo uspokojení osobních ambicí, zvláště když jsem měl možnost režírovat. Vlastně jsem v sobě objevil exhibicionistu. To mě samotného překvapilo, neboť kromě školních akademií jsem se takto neprojevoval. Pokud by mě oslovily soubory, které dělají jednu inscenaci za rok, asi bych do toho nešel. Náš soubor má spíše studiový charakter a všechno je v pohybu. Já nedělám divadlo kvůli spolkové činnosti, chci dělat kvalitní divadlo, které může něco ukázat. To se snad s Hukotem 4 povedlo.

Nejvíce vašemu souboru zatím sedí hry z vlastní kuchyně, byť nejde o zcela autorské divadlo. Mohli byste dělat i klasické repertoárové divadlo?

Proč ne, to, co děláme se může snadno vyčerpat. Stejný autor, stejné postupy. Mně by nedělalo problém vzít cizí text a něco s ním udělat. Ostatně chceme to zkusit. Budeme dělat Námluvy A.P. Čechova. Jsme otevření. U nás se dělají semináře o pantomimě i hudební večery.

Kolik vás je?

Kmenových členů asi ke dvaceti. Na to se nabalují další. Stává se, že nás oslovují profesionálové z Horáckého divadla a chtějí u nás pracovat.

Nejmladší členové skupiny berou divadlo vážně, nebo je to pro ně jedna z řady aktivit?

Jistě mají i jiné aktivity, ale většinou dost podobné. Např. hrají v hudebních kapelách. Nejsme komuna, jsme parta otevřená i z hlediska komunikace.

Jak Hukot 4 přijímají jihlavští diváci?

Máme poměrně stálé obecenstvo. Sídlíme na Brněnské ulici v bývalé truhlářské dílně, kterou nám město pronajalo. Naši diváci mají poměrně široké věkové rozpětí. U Hukotu nemáme s návštěvností téměř žádné problémy. Sál má kapacitu 40 – 50 míst a je to malé kukátko. Jistě se nám už stalo, že se díky reakcím diváků představení rozbilo. Např. když jsme hráli pro internát. S tím musíme počítat.

Jak Vám osobně vyhovuje systém přehlídek nastavený na divadelní kvalitu?

Mohlo by se samozřejmě stát, že zkrachuje v momentu, kdy dobrých věcí nebude tolik. Vím, že pořadatelé často tlačí na porotce, aby někoho poslali. Domnívají se, že nominace je vysvědčením kvality přehlídky. Ale tak to přece není. Je to vysloveně otázka odpovědnosti porotců.

Vy sám jste se setkal při svém prvním účinkování v roli porotce s nepřátelskou reakcí souboru. Neodradilo Vás to a jak se na tento konflikt díváte s časovým odstupem?

Chyba možná nebyla pouze na straně souboru. Dnes bych byl asi poučenější a taktičtější, tj. šel bych před soubor, až sám vychladnu. Na druhé straně v roli porotce začínám a asi by pro mě bylo lepší, kdybych si sedl vedle někoho zkušenějšího. Zvládl bych tak lépe práci porotce i studenta, tj. někoho, kdo se sám učí. Asi by ARTAMA měla pořadatelům dávat tento signál. Jinak na přehlídky jezdím rád. Není to mistrovství světa, kde jeden závodí proti druhému.

Děkuji za rozhovor.

Připravila Lenka Lázňovská

PRO JOSEFA BRŮČKA BYLO LOUTKOVÉ DIVADLO OD POČÁTKU TO PRAVÉ

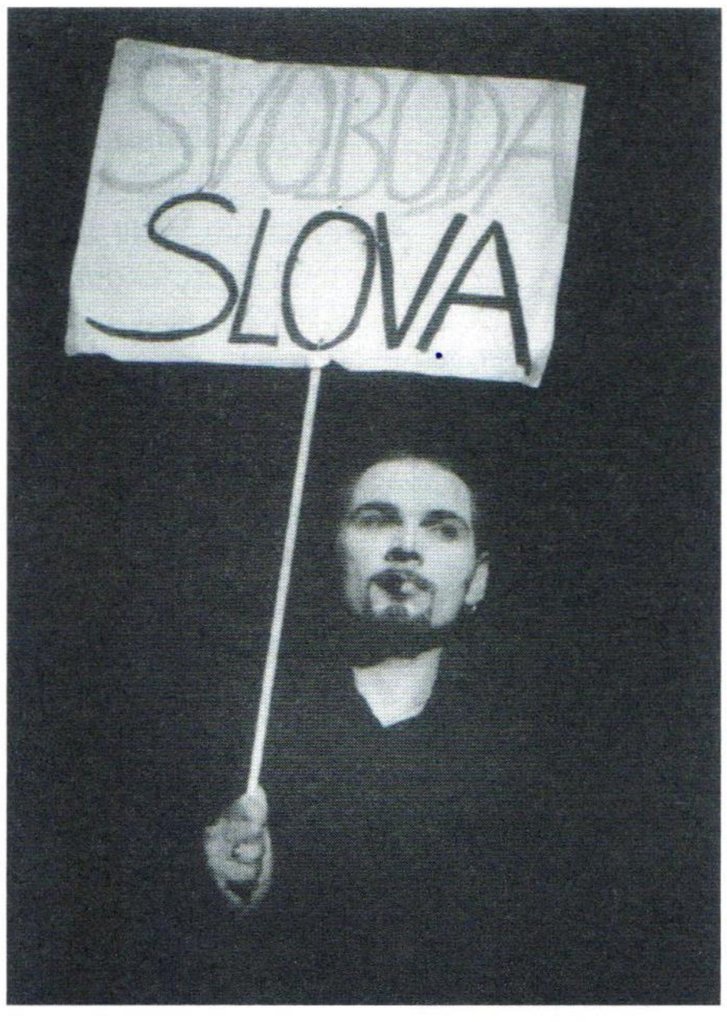
Invenční organizátor řady divadelních festivalů, ředitel kulturního domu, recesista a tvořivý divadelník, který se stal patrně nejvýraznějším představitelem divadla absurdity v českém loutkářství, člověk, který se věnuje práci s mladými, hybatel kulturního dění v maličkých Sudoměřicích. Tím vším je Josef Brůček, nositel Ceny Ministerstva kultury ČR za neprofesionální divadlo za rok 2002. Jeho divadelní cestu mapuje následující rozhovor zaznamenaný na Jiráskově Hronově, kde působil jako lektor diskusního klubu.

Já si Tě vlastně pamatuji až z poloviny osmdesátých let. Mám snad nějaké mezery?

První výstup ven má na svědomí Eva Machková, která na krajské přehlídce ve Strakonicích viděla našeho Červuse Dlouhuse Furtdokoluse Obrovského a pozvala nás na S/hledání, které dělal Luděk Richter, Čmukaři, svitavské Céčko a další.

Jak ses dostal k loutkovému divadlu?

To je poměrně dlouhá historie, už jsem ji někde vyprávěl. Vystudoval jsem ZTŠ v Rakovníku a po vojně jsem pracoval ve Výzkumném ústavu v Ruzyni. Práce mě moc bavila. Oženil jsem se a zjistil jsem, že se neuživím. Šel jsem stavět Metro. Postupně jsem si zvykl na dřinu, a najednou po práci nebylo co dělat. Našel jsem kousky dřeva, shodou okolností to byla lípa, a začal jsem vyřezávat hlavičky. Řezal jsem do dřeva nožem, kterému se říká očkovák. K hlavičkám jsem dodělal tělíčka a Petra na ně ušila šatičky. Zákonitě přišla otázka, jak ta loutka má technicky vypadat. V antikvariátu jsem našel předválečnou technologickou loutkářskou čítanku. V domnění, že kromě S + H u nás loutkové divadlo neexistuje, jsem začal psát i hry. To jsem už pracoval na šlechtitelské stanici ve Slapech u Tábora. Podle čítanky jsem postavil velkou scénu. Celé jsem to předal mladému inženýrovi Ivu Našincovi se slovy: „Ty tady vedeš pionýry, tak tady máš loutkovou scénu a hru". Malér byl, že když Ivo pionýry postavil za scénu, tak na ni nedosáhli. To už se však pro věc nadchli páni inženýři. Řekli: „Budeme hrát loutkové divadlo, Brůčku, pojď nám to režírovat, bude prča". Byla. Jmenovalo se to Jak kašpárek zlu odzvonil. Všechno jsme si dělali sami. Každý v tom hrál několik rolí.

ÚstaF Brno / Jiří Žáček @ spol.: Spolužáčkovina aneb Volte slova. Foto: Ivo Mičkal.

Loutky byly marionety?

Ano, hrály později v Kašpárkově poslední šanci. Nějaké jsem už rozdal, některé jsem vyměnil za balicí papír. Člověk se musí starat.

Někdo Ti ale později musel přehodit výhybku?

To byl Honza Dvořák. Abych se poučil, tak

jsem začal shánět někoho, kdo by nám řekl, zda dětem nekazíme vkus. Narazili jsme na okresního metodika v Táboře, mám dojem, že to byl Marcel Kříž. Ten nás přehodil na soběslavský soubor. Tím jsme se dostali do hnutí. Že existuje hra s předmětem jsem se však dozvěděl až od Dvořáka. Naprosto mě to fascinovalo. Ta fascinace se potom dostala do Příběhu, který byl už od jinud.

Před loutkářskou čítankou pro Tebe divadlo neexistovalo?

Nikoliv aktivně. Jako divák Pražák jsem viděl ledacos. Od venkovských zájezdů, které místo do divadla směřovaly ke Flekům, jsem koupil lístky a viděl celou tehdejší špičku. To jsem si neuvědomoval. Spíše mě zajímalo, jak Smolíkovi napovídali, neboť zapomněl text Bílé nemoci.

Myslíš si, že loutkové divadlo byl pro Tebe osud, nebo to byla náhoda?

Možná jsem mohl dělat i jiný druh divadla, ale loutkové divadlo bylo přesně to, co mi umožnilo vyjádřit, co chci. Přesněji, loutkové divadlo s materiálem, předmětem je nejčistší. Postupně se začaly transformovat věci, které byly hluboko ve mně. Byl jsem tady já jako osoba a předmět, do něhož jsem transformoval své myšlenky. Kdybych hrál sám za sebe, asi by to tak nefungovalo. Fantasticky mě dostala také dramatická hra, s níž jsem se seznámil na krajské konzervatoři (výchova dětí prostředky dramatické výchovy). To jsem později využil v práci s dětmi. Tam jsem např. zjistil, že když se hraje s papírem a když si člověk z papíru vytváří postavu, tak vždycky vlastně hraje o sobě. Člověk si své problémy řeší skrze postavu. To je arteterapeutická záležitost. Takže se možná celý život léčím nebo léčím jiné.

Jak vzniklo rodinné divadlo Brůčků?

To hodně souvisí s tím, co jsem říkal před chvílí. Ostatně Příběh je také rodinné divadlo, neboť vznikl doma. Je to asi zatím to nejlepší, co mi divadelní bůh seslal. Krátké, čisté, přesné, říkají. Dalším důvodem byl druhý syn Honza. Byl silný dislektik, začal zadrhávat a měl problémy ve škole. Doktoři říkali, že je nadměrně inteligentní, ale nestačí, neboť neumí číst. To se v něm sváří a z toho vzniká porucha. Dva roky jsme ho vozili do dislektické školy do Prahy, ale bylo to ještě horší. Pak nám řekli, že potřebuje nějaký úspěch. Tak jsem pro Honzu udělal Klasické romantické drama, kde zvučil, my s Petrem hrajeme s loutkami. On nás nakonec pošle pryč a vyhrává. Modlil jsem se, aby se to povedlo. Vyšlo to. Byli jsme s tím i různě po Evropě, tleskali nám a Honzovi to moc pomohlo. Hráli jsme potom společně i další věci, Karkulčinu cestu, Sen, nepovedeného Charmse. O hadu a Šivarovi jsme s Honzou hráli sami, soubor dělal zvuky a světla, abstraktní stínohrou jsme dávali najevo, co si o tom myslíme. Poslední věc s Honzou byl Wernisch, to už mě zaměstnavatel v Bechyni nepustil na Chrudim. Moc mě to mrzelo, byla to asi nejlepší společná práce.

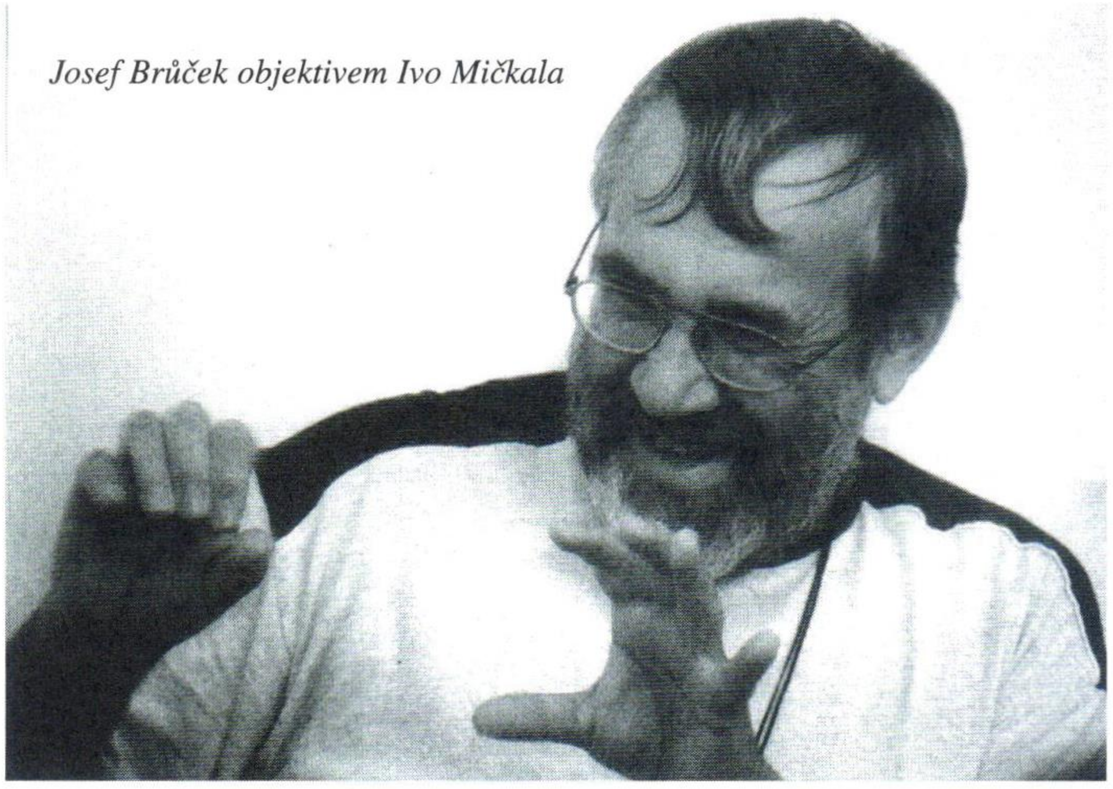
Říkáš soubor, kde se vzal?

Když jsem přešel do Sudoměřic, začal jsem pracovat s dětmi. Začali jsem s Milenou Lukešovou. Soubor se rozpadl v 90. letech. To byl zajímavý moment. Člověk se musí stále učit. Když jsme se v listopadu '89 vrátili ze Španělska, kde jsme byli na divadelním festivalu, a u nás se nic nedělo, začal jsem bourat. Krvavé plakáty apod. Děti najednou přestaly spolupracovat. Navzájem jsme se dohodli, že činnost přerušíme. Až později jsem zjistil, proč. Šel jsem proti zlu zlem. Pořád to mám v sobě.

Kašpárkova poslední šance byla pro mě tvrdá opozice proti klasickému loutkovému divadlu, mluvím např. o rozdělené interpretaci, tj. někdo vodí, jiný mluví. Vlastně jsi díky své malé zkušenosti na to snad ani neměl právo…

Nechtěl jsem kritizovat klasické divadlo, ale netvořivé divadlo. Richter s Provazníkem, dva hlavní protagonisté nového směru, mi ukázali cestu. Od těch ostatních jsem pouze slyšel, co se smí, a co ne. Domnívám se, že amatérské divadlo je o fantazii, o tvořivosti, to je důležité pro plnohodnotný život člověka.

Tvůj vyhraněný smysl pro absurdní situace je dán naturelem nebo jej podpořila minulá doba?

Josef Brůček objektivem Ivo Mičkala

Je možné, že jej přinesla doba. Nepřemýšlel jsem o tom, ale patrně máš pravdu. Vzpomněl jsem si, jak hluboko nám v sobě zasutou vzpomínku z dětství, kdy matka začala mluvit sprostě, což nedělala. Měli jsme velké rádio na poličce. Právě vysílali hokej Sověti versus Kanada a komentátor si stěžoval, že Rusy bijou. Slabá matka vzala rádio, mlátila s ním a řvala: „Jen ty kurvy zabijte". To je přece absurdní situace. To, v čem jsme žili, bylo absurdní. Rodiče se báli mluvit pravdu, abych neměl problém. To mě muselo poznamenat.

Dnes jsi se posunul k recesi…

To přece s tím, o čem jsme mluvili, souvisí. Měl jsem strach z velkých věcí, tak jsem je shazoval, dělal si z nich i ze sebe legraci. V tom mě moc podporuje Mistr Fixley, který mi posílá z Amazonie depeše. Vypočítal, kde je keltský poklad, my jsme ho v hloubce 1,20 m našli. Pak jsem požádal dvanáct dobrých lidí, aby se vzali za ruce a začali bubnovat. Vtom začala stříkat voda a někteří přihlížející nevěděli, která bije. Ostatně v Sudoměřicích máme střed galaxie také díky M. Fixleymu, čtyřmetrového Žižku močícího do necek. To je samozřejmě demytizace historie, je důležité, aby z ní lidi neměli strach a nenechali se oblbovat. Chci v nich pěstovat pud sebezáchovy.

Nemáš s tím na tak malé vesnici trochu problém?

Spíš bych s tím měl problém v šestitisícové Bechyni než v desetkrát menších Sudoměřicích. Čím větší obec, tím to jde hůř. Sudoměřice mají tradici klasického činoherního divadla. Zrovna skončilo, když jsem přišel. Tam bylo i kino dřív než v Bechyni. Je to kultivovaná obec. Tady mě tolerovali, byť moji práci s dětmi nepřijímaly nejlépe učitelky. Rodiče se přišli podívat, začali s námi hrát a zvítězil jsem. Lidé se mých akcí zúčastňují, byť vědí, že co je od Brůčka, může být provokace. Mrzí mě, že to takhle nefunguje v Bechyni.

Jak vidíš svou divadelní budoucnost?

Musí se usadit přehlídky, kterých máme požehnaně. Musí fungovat i beze mne. Zatím se mi nepodařilo navázat těsnější kontakt s DS Lužnice. S divadlem jsem chtěl skončit už mockrát, ale študáci mě vždycky ukecali.

Co říkáš současnému loutkovému divadlu? Nezdá se Ti, že nějak zplanělo?

Víš, my jsme se často s velkými obtížemi pořád scházeli na přehlídkách, akcích typu S/hledání apod. Dnes mnozí nechtějí chodit ani na přehlídky. Jihočeské loutkářské soubory nepřijely na regionální přehlídku ani do Třeboně, ani letos k nám do Bechyně. Teď chceme zkusit jako krajskou přehlídku Skupovy Strakonice. Proč ne, přehlídka funguje, má organizační i finanční zázemí. Snad se to zlomí. Potřebují komunikovat. Vyměňovat si informace, spojovat se. Jen tak se mohou rozvíjet. Jinak to nemůže fungovat.

Děkuji za rozhovor a za AS i za všechny divadelní přátele gratuluji k ceně.

Připravila Lenka Lázňovská

ROZHOVOR PRO AS

SEDM KAPITOLEK O SEDMÉM SVĚTOVÉM FESTIVALU „LET'S FLY"

SEDMÝ SVĚTOVÝ FESTIVAL DĚTSKÉHO DIVADLA LINGEN, SRN 14.6 - 22.6 2002

Kapitolka první, úvodní

Co se to tam vlastně dělo

Sedmý Světový festival dětského divadla se letos konal opět, tak jako každé čtyři roky, na své „domovské" scéně, tedy v německém Lingenu, kde myšlenka Světového festivalu dětských souborů vznikla. A také byla poprvé před čtrnácti lety uvedena v život.

Vzhledem k tomu, že se tento festival koná vždy po čtyřech letech znovu tady, v Lingenu, jsou organizátoři na festivalový provoz zvyklí.

Letošní festivalové dění bylo pojato poněkud bombasticky. V tom samém týdnu probíhalo souběžně několik akcí. Za prvé probíhal festival, tedy představení, dílny pro děti z hrajících souborů, doplňkové programy, výlety, představení mimo festivalový plán atd. atd. Za druhé probíhalo symposium pro dospělé, kde byly každé dopoledne přednášky vztahující se k dětské, nikoliv však pouze divadelní problematice (např. možnosti financování dětských aktivit) a rozborové semináře ke zhlédnutým představením. Další souběžnou akcí byly oslavy 50 let založení světové organizace pro amatérské divadlo AITA / IATA.

Daní za tuto velkolepost byly vyprodané lístky na většinu představení již od začátku festivalu. Lidí totiž bylo daleko víc než před čtyřmi roky, ale sál zůstal stejně velký, a stejně tak jako před čtyřmi roky se i letos každé festivalové představení hrálo pouze jednou.

Kapitolka druhá, divácká

Představení

Na festival byla vybrána představení z 24 zemí světa, ze všech obydlených světadílů. Česká republika mezi nimi bohužel nebyla. Nakonec hrálo 23 zemí, protože Arménci nedostali víza.

Lektoři dílen dostali deset poukázek na libovolné lístky, zbytek pak záležel buď na jejich výmluvnosti (zdarma) nebo na zakoupené vstupence, pokud ještě nějaké byly (4 euro).

Na festivalu hrály v tomto pořadí soubory z těchto zemí tyto inscenace:

Holandsko: POZDĚJI - Vyprodáno, výmluvnost nebyla nic platná.

Uganda: KAKOOKORO (MASKA) - Představení v režii Franka Katooly, který měl vloni výborný seminář u nás, na Dětské scéně v Trutnově. Tak, jak nás učil, v jeho představení bylo jasné, že pro něj divadlo, tanec a zpěv tvoří nedělitelnou jednotu. Hráli milý příběh o tom, jak královskou dcerušku dostal lstí nejmenší, ale nejchytřejší nápadník, místo velkých, silných a hloupých.

Japonsko: VÝLET NA HVĚZDNOU OBLOHU - Tradičně „hrají" perfektně technicky zvládnutý balet, zatím na žádném z posledních 4 dětských festivalů nebylo Japonsko zastoupeno skutečně divadelním představením.

Singapur: PŘÍBĚH VYKLADAČE ŠTĚSTÍ - Institut čínské opery přivezl, také již tradičně, představení s přesnými, významonosnými pohyby, kvílivým zpěvem a překrásnými kostýmy. Děj je velmi podobný představení, které hráli před dvěma lety na Světovém festivalu v Japonské Toyamě. Obě by se mohla jmenovat Propíchnutí padoucha.

Finsko: SEDM BRATRŮ - Strhující představení o boji klučičích gangů hrálo 53 kluků a pár děvčat. Hodně sdělení šlo přes pohybové divadlo,

Foto vlevo je z představení Institutu čínské opery Příběh vykladače štěstí.

Foto vpravo je z festivalového parku v Lingenu, v němž byly stany jednotlivých zemí, stany pro semináře, na stravování, ale také další sloužící nejrůznějším potřebám, jako např. stan na snímku k napsání dopisu přátelům.

inscenace má severskou syrovost, která ale nebrání metaforickému vyjádření. Tohle představení patřilo ke špičce festivalu, ale hodně členů souboru bylo spíš na hranici plnoletosti než dětství.

Itálie: NÁVRAT DO OZ - Ve variaci na čaroděje ze země OZ byla silnou složkou celkem zdařilá a nápaditá scénografie, z které vyrůstaly různé obrazy podepřené scénickou hudbou, ale v neúměrně dlouhém čase se představení rozpadlo a ztratilo sdělení i děj.

Rusko: POHÁDKA O CARU SALTANOVI – Milé a živé provedení pohádky bylo opřené o sdělný a přirozený projev dětí. Představení nebylo taková bomba jako když Rusové hráli před 6 lety v Kodani (Piano - pantomima neslyšících), nebo před 4 lety v Lingenu (Racek, Johnatan Livingstone, pod názvem Let's fly, který si organizátoři vypůjčili jako motto letošního festivalu), ale patřilo i tak v Lingenu k těm lepším.

Nový Zéland: TAMARIKI, BOŽSKÁ JISKRA - Po zkušenostech z loňského festivalu v Monaku, kde hrál stejný soubor těžko přečkatelné cosi, jsem se rozhodla v tomto případě šetřit penězi i výmluvností.

Ukrajina: PÍSEŇ LESA - Studenti Akademie pohybu a jejich klasický balet se pomalu stávají další podivnou „tradicí" na divadelních festivalech. Tančit umí moc krásně, ale divadlo to není ani omylem.

Gruzie: BURATINOVA DOBRODRUŽSTVÍ - Na jevišti docela příjemné, průměrné představení, kterému trochu padal řemen, ale děti ze souboru, které byly v mé dílně, byly ty nejsenzačnější dramaťácké děti, které si lze představit. Takže je dost pravděpodobné, že se jim to prostě zrovna nezdařilo. Stejný režisér měl vloni výborné dětsko - mládežnické představení na světovém festivalu dospělých amatérů v Monaku.

Maroko: MADAM LE PAIN SEC - Krátký příběh o souboji pedagogického přístupu klasické učitelky a tvořivého učitele hudby byl zpracován sice s velkou naivitou, ale zahrán s entuziasmem. Díky tomu jim šlo odpustit i kašírované hudební nástroje a hudbu z playbacku.

Burkina Faso: DĚTI VE SVĚTĚ VÁLKY - Drastické, těžké, temné představení, hrané samými dívkami, vypovídalo dětskýma očima o hrůzách války a smrti a bylo zřejmě naneštěstí reflektováním skutečných zkušeností hrajících dětí a jejich vrstevníků.

Litva: SAULES KELIAS - Litevci podpořili baletní sekci. S dvacetičlenným orchestrem na jevišti odtančili a odzpívali hodinu o měsíčku, sluníčku a hvězdičkách. Místy to bylo na hranici kýče, ale zpívali krásně, a soubor byl složený skutečně z dětí, nikoliv z mládeže, jako některé jiné soubory, včetně baletících Ukrajinců.

Faerské ostrovy: KOPAKONAN - Stará faerská legenda o tuleních. Nebyly na ni lístky - a mezi lidmi se šuškalo, že kdo se tam nedostal, měl v podstatě kliku.

Slovensko: OD 10 (LET) DO 12 (HODIN) - Nejlepší představení letošního světového festivalu. Čisté, silné, půvabné představení, které hrály děti kolem 12 let. Děj byl poměrně jednoduchý - puberťák, který zůstane večer a část noci sám doma a ze všech koutů na něj lezou různé strachy, představy, nejistoty... Souboru se podařilo vytvořit hluboce upřímné představení, plné nejen fungujících, křehkých divadelních metafor, ale i laskavého humoru.

I potlesk po skončení představení byl jiný než po razantních inscenacích. Diváci tleskali něžně, jakoby opatrně, možná proto, aby jim neuteklo kouzlo právě zhlédnutého.

Zimbabwe: PŘEMÝŠLÍM A PLÁČU - Soubor je složen z hluchoněmých dětí, představením se táhla nit příběhu rodičů, kteří zjistili, že mají hluché dítě a hledají pomoc - u lékaře, šamana, přátel. Děj byl přerušován pohybovými metaforickými vstupy, ve kterých se děti snaží osvobodit z neviditelného zajetí svého handicapu. I když se jim celek rozdrolil na menší části, bylo to poctivé divadlo s jasným sdělením: Hluchý neznamená blbý nebo úchylný.

Bangladéš: LALU - Jednoduchý a krutý příběh o dětech ulice. Děti ulice byly ale zahrány jako milé, čisté, krotké dětičky, které budí soucit a potřebu je ochraňovat. Takže vlastně pohádkově, tak jaké ve skutečnosti s největší pravděpodobností nejsou. Přesto byla inscenace jasnou snahou o upřímnou výpověď o poměrech, v jakých některé děti v Bangladéši žijí.

Kuba: ALENKA V ŘÍŠI DIVŮ - Hrála dětská přípravka kamenného divadla. Jediné představení, které mě doopravdy naštvalo. Jinak asi představení s největším aplausem. Perfektně trénované, talentované děti splňovaly s vervou a radostí přesně nadiktovanou vůli dospělých. Všechno, včetně přesně naplánované katarze pro dospělé v sále (jak jsou ty dětičky dojemně šikovné a otevřené a jak si krásně hrají) bylo zcela jasně vykalkulováno dospělými. Kolem dětské tvořivosti tohle představení ani nešlo.

Kazachstán: CESTA KE ŠTĚSTÍ - Vlastní představení souboru se prý povedlo spíš částečně, ale nemohu soudit, protože jsem ho neviděla. Alespoň to nebyl balet.

Kanada: VÝPRAVA - Tomuto souboru se vlastní představení prý nepovedlo ani trochu, ale také jsem ho neviděla. Zlí jazykové tvrdili, že to bylo moje štěstí.

Venezuela: SEN O PROSTORU X. - Příběh byl také o dětech ulice, které se zabydlely ve starém, odstaveném autě, o které pak musely svést boj s jinou partou. Posléze se ale rozhodly, že chtějí se svou situací něco udělat. V příběhu se kde se vzala – tu se vzala čarodějnice, která jim začala pomáhat žít jejich sny o domově. Vzhledem k tomu, že na tohle představení jsem se dostala díky své výmluvnosti, viděla jsem jen na část jeviště. Možná bych byla moudřejší, kdybych viděla celé.

Kapitolka třetí, kratičká a trochu nekonkrétní

Symposium

Symposium bylo určeno pro dospělé zájemce, konalo se v komplexu budov osm kilometrů od Lingenu a spojení s městem zajišťovaly autobusy. Podle stížností těch, co tam bydleli, rozhodně nejezdily tak často, jak by účastníci uvítali.

O tom, co bylo obsahem symposia, vím jen z doslechu. Konalo se ve stejnou dobu, jako dílny pro děti, z nichž jsem jednu vedla. Někteří účastníci byli spokojeni, jiní nadávali dost nahlas („To teda musej bejt tady hodně bohatý, když si můžou dovolit dát na takovouhle hovadinu tolik peněz" vykřikovala rozhořčená Chorvatka).

Magnetem a hvězdou sympozia byl osobně Augusto Boal. Na jeho přednáško - dílnu nikdo nenadával, a zvláště ti, kdo se s ním setkali poprvé, byli unešení.

Kapitolka čtvrtá, kratičká a konkrétní

Organizace

Zvládnout bez větších průšvihů takovou masu lidí je obdivuhodný výkon. Děti z hrajících souborů byly ubytovány v místních rodinách, vždy po dvou dětech do jedné rodiny. Tento systém používají v Lingenu již od začátku a nutno říci, že má několik výhod. Za prvé: Funguje! Za druhé: Nic nestojí, hostitelské rodiny se dětí ujímají zdarma. Za třetí: Zapojí místní veřejnost do festivalového dění. Za čtvrté: Přivede veřejnost do divadla, protože alespoň na představení „svých" dětí se jdou rodiny podívat.

Hostitelští „rodiče" rozvážejí každé ráno děti do dílen a večer si pro ně přijdou k divadlu. Během festivalu jsou také tři veliké akce (venku, aby se lidi vešli), kterých se účastní všichni, včetně babiček a dědečků z hostitelských rodin.

Kapitolka pátá, pracovní

Dílny pro děti z hrajících souborů

Dílen bylo celkem dvacet dva a byly zaměřené na divadlo, pohyb, výtvarné aktivity a hudbu. Děti si předem volily, do které dílny by chtěly jít (první a druhá volba, jako u nás například semináře na Dětské scéně) a organizátoři se pokusili jejich přáním vyhovět.

Lektoři byli hlavně Němci (půlka) a pak většinou Evropané. Sousedé - Česká republika, Rakousko, Holandsko, ale i vzdálenější Evropa - Finsko, Estonsko, Rusko, Chorvatsko, Jugoslávie, Malta. Jediným lektorem z větší dálky byl ugandský lektor Frank Katoola. Každý lektor měl v dílně svého asistenta, který statečně pomáhal hasit maléry v organizaci, odškrtával seznamy dětí, dopisoval nové, které tam přišly omylem, prosil dospělejší účastníky, aby kouřili venku, sháněl koordinátora, který měl věčně vypnutý mobil a vůbec dělal spoustu užitečných věcí.

V organizaci dílen poněkud zklamala pověstná německá pečlivost. Nejprve nikoho nenapadlo, že lektoři, kteří dostanou hluchoněmé děti ze zimbabwského souboru, by to měli vědět **předem,** protože práce se skupinou slyšících dětí je poněkud jiná, než práce se skupinou integrovanou. A to bez ohledu na to, jestli jsou slyšící děti z různých koutů světa schopné se dorozumět nějakou řečí, nebo ne. V mé dílně byly dvě hluchoněmé děti ze Zimbabwe, a musím říct, že jsem měla na organizátory vztek.

Další věc, ve které se poněkud neprojevila pečlivost, byl materiál do dílen. Pro dílnu, kterou jsem vedla, jsem žádala v předstihu šesti týdnů o CD přehrávač, papíry, nůžky, barevné fixy, lepenku a kusy látek, případně šátky. To nejsou požadavky nijak přehnané.

První ráno jsme měli CD - a místo ostatního dvě hluché děti. Druhý den k nám přišla litevská tlumočnice, která byla potřeba jinde, tak jsme se uchýlili k podpásové metodě. Zavolali jsme koordinátorovi, že ji máme, ale nedáme, nýbrž vyměníme za zbývající materiál. Tento směnný obchod se kupodivu podařil.

Dílny probíhaly 4 festivalová dopoledne a pokaždé v nich byly jiné děti, protože soubory, které ten den hrály, dopoledne zkoušely. Věk hrajících „dětí" byl také v mnoha případech překvapující. Vedle opravdu desetiletých a třináctiletých dětí z Gruzie a Slovenska byl účastníkem mé dílny pro děti dvoumetrový devatenáctiletý Marc z Ghany a dva plnoletí Finové.

Poslední překvapení organizátoři přichystali na závěrečný den dílen. Když nás oslovili v zimě, zda bychom vedli dílnu v Lingenu, bylo v dopise doslova: „...na konci není potřeba žádná produkce". A ejhle, na místě jsme se dozvěděli, že každá dílna povinně udělá prezentaci a navzájem si to ukáže s ostatními skupinami, které pracují blízko.

Přes všechny nástrahy, kterých bylo požehnaně, byli účastníci mé dílny prima, a bylo zajímavé a za daných bojových podmínek napínavé, se skupinou pracovat. Skupina byla pestrá nejen věkově, ale i složením: Finové, Ghaňané, Gruzínci, Slováci, Ugandané, Ukrajinci a Zimbabwané. Dílna byla zaměřena divadelně a její náplní bylo prozkoumávání rozdílů a podobností mezi různými kulturami s různým temperamentem.

Kapitolka šestá, bilancující

Srovnání posledních 4 festivalů

Letošní festival v Lingenu se nijak výrazně neodlišoval od tří předchozích. Snad v dramaturgii byl zřetelný posun směrem od klasických předloh k vlastnímu (málokdy zdařilému) zpracovávání námětů. Jediným výraznějším společným znakem většiny inscenací byla absence práce s metaforou. Asi proto byl slovenský soubor, který naopak na metaforickém vyjádření své představení postavil, takovým kuloárovým favoritem většiny dospělých.

Co se týče úrovně představení, není úplně lehké srovnávat věci letošní s věcmi starými 2, 4 a 6 let. Pokud se přesto na tento tenký led pustím, myslím si, že nejlépe se dařilo před 6 lety v Kodani. Vysvětlení jsou dvě. První: tento názor je pouze subjektivní, protože to byl první mezinárodní festival, který jsem mohla sledovat. Druhé: tým, který vybíral představení, měl šťastnou ruku. Při výběru prostě nelze vidět všechna videa od začátku do konce (bylo by to zhruba 14 dní a nocí nonstop promítání), a tak je výběr do určité míry loterií. A v neposlední řadě je také odrazem divadelního vkusu vybírajících. Škoda, že letos neprošel český soubor. S největší pravděpodobností by byl jedním z velkých favoritů festivalu.

Kapitolka sedmá, věštecká

Co dál?

Věk zúčastněných souborů znovu jednoznačně připomíná absenci světového divadelního festivalu mládeže. Světový festival mládeže má prostě smůlu. Před pár lety se ho snažil v Anglii realizovat nedávno zesnulý H. Lawgrow. Na poslední chvíli se festival rušil, protože byly zastaveny slíbené dotace. Pak to vypadalo, že by se ho ujala Amerika. Přišlo 11. září. Teď se mluví o jeho realizaci v Rakouském Štýrsku... držme mu palce, byl by opravdu potřeba.

Za dva roky bude další, v pořadí již osmý, světový festival dětského divadla. Dnes už je jasné, že bude na Kubě, v Havaně. Děti nebudou bydlet v rodinách, ale v obřím kongresovém centru. Hrát se bude v obrovském divadle a kubánská vláda spolu s pracujícím lidem vše ohlídá. Trochu z toho jde mráz po zádech, ale třeba to dobře dopadne. Doufejme, že k tomu tentokrát přispěje účast souboru z Čech.

Radka Svobodová

NEDIVADELNÍ POZNÁMKA K RECENZI R. SVOBODOVÉ

Často vzhlížíme k festivalům, které se konají na západ a jih od našich hranic s neskrývanou závistí. „To se jim to dělá, když mají tolik peněz", říkáme nebo si myslíme. Chci popsat alespoň dílčí zkušenost právě z letošního Světového festivalu dětského divadla v německém Lingenu, neboť to vždy není otázka pouze většího balíku peněz. Často jde spíše o využití principů fungování občanské společnosti a o invenci pořadatelů.

Město Lingen (Ems) leží sice na železniční trati, na nejbližší letiště je to však několik desítek kilometrů. Neoplývá ani mnoha hotely, vlastně může nabídnout jen dva. Je jasné, že pořadatelé musejí vyřešit otázku ubytování několika stovek dětských i dospělých účastníků a jejich dopravu v případě, že jsou ubytováni, a to nemohou nebýt, mimo město. Způsob řešení považuji za originální. Především se opírá o základní tezi, že festival je otázkou celého města, tj. nikoliv pracovníků Divadelně pedagogického centra jako hlavního místního pořadatele. Obyvatelé Lingenu, kteří mají děti ve věku účastníků festivalu (do 15 let) jsou vyzváni, aby nabídli ubytování minimálně po dvou dětem ze souborů, které jsou účastníky festivalu. Mohou si vybrat, z jaké země děti chtějí. Děti jsou zde ubytovány, dostanou snídani, dospělí hostitelé je denně dopravují na festivalové programy. Hostitelé a jejich malí hosté se v průběhu festivalu společně zúčastní ekumenické bohoslužby pod širým nebem a v neděli tzv. rodinného svátku ve festivalovém parku. Děti kromě zdokonalení svých jazykových znalostí mají z blízka možnost poznat život v cizí zemi. Festivalové děti i jejich partneři z rodin se tak přirozenou a nenásilnou cestou učí toleranci a spolužití rozdílných kultur a světů.

Také doprava je vyřešena velmi zajímavě. Opět na počátku stojí výzva občanům, aby se přihlásili řidiči ochotní si na deset dnů vzít dovolenou a zdarma řídit festivalové taxíky a autobusy. Fungují samozřejmě s přesným dispečinkem, který dbá na to, aby nikdo nepracoval nonstop, a zároveň vždy bylo něco k dispozici. A to jak ve festivalovém parku (respektive před ním), tak na dohodnutém místě ve městě, to znamená před pořadatelským zařízením. Pohonné hmoty jsou sponzorským darem místních rafinerií. Řidiči a řidičky všech věkových kategorií se na nikoho nemračili a neříkali: „Pojedu, až vás bude plné auto". Ani doprava na vzdálené letiště nevázla. Pán, který nás vezl, říkal, že dokud byly děti malé, tak byl hostitelem, teď chce pomoci alespoň jako řidič, neboť všichni obyvatelé Lingenu jsou hrdí na festival, který se koná jednou za čtyři roky, a chtějí být dobrými hostiteli. Je to přece vizitka

města!

Stejným způsobem shánějí pořadatelé kuchařky a myčky do festivalového stanu, který funguje jako rychlá jídelna. Stan půjčili vojáci, sedí se na umělohmotném zahradním nábytku. Lidé si jídlo odnesou ke stolům a uklidí po sobě zbytky. Na to množství lidí bylo ve stanu relativní čisto.

Vím, co si myslíte. U nás bychom nikoho nepřemluvili, aby pracoval zadarmo a ještě si na to vzal dovolenou a dokonce byl hrdý, že může něco udělat pro své město. Budete říkat, že Němci jsou lépe materiálně zajištěni než občané ČR a mohou si tudíž altruismus tohoto druhu dovolit. Jistě budete mít pravdu. Na druhé straně si však myslím, že musíme o tom, jak funguje takový obrovský festival v cizině, mluvit. Nejde o to mít hodně peněz. Důležitější je lidská sounáležitost, pocit spoluodpovědnosti za věci veřejné. A to se přece zdaleka netýká pouze divadelního festivalu.

Lenka Lázňovská

ČTYŘI HORKÉ DNY aneb KAZINCBARCIKA

Na počátku července (3.-7.7.2002) se v maďarském městečku Kazincbarcika odehrál XVI. festival amatérských divadel Istvána Horvátha jr., tentokrát slavnostnější tím, že nesl přívlastek „mezinárodní", pořádaný pod záštitou mezinárodní asociace amatérských divadelníků AITA/IATA . Vzhledem k této okolnosti se vyžadovalo, aby porota byla mezinárodní. A protože žádný z vhodných porotců nebyl právě k dispozici, staly se tyto čtyři dny mou mezinárodní premiérou porotkyně. A věřte, byly to pro mne dny velice horké. Nejen tím, že úporné horko a dusno mořilo herce i diváky, ale i tím, že komunikační problémy (a to nejen jazykové, ale i poněkud nezvyklý přístup dalších dvou - mužských –členů poroty, maďarských režisérů Tamáse Aschera a Tamáse Fodora k nevítané ženě-porotkyni) a většina představení v jazycích, které jsem vnímala spíše jako hudbu, mi daly značně zabrat.

Zvláštní propojení mezinárodního festivalu, kde byla zastoupena skutečně úctyhodná řádka zahraničních souborů z Litvy, Lotyšska, Německa, Srbska, Chorvatska, Ruska, Rumunska, Slovenska a Moravy, s maďarskými soubory všech typů, každodenně provázených důkladnou diskusí, věnovanou spíše technickým problémům interpretace nežli obecnějšímu pochopení inscenací a nutnost rozdělit určité penzum forintů určených pro tuto přehlídku (ceny se vymýšlely na místě, nebyly předem dány), to vše budilo dojem jakési rozpolcenosti...

Hrálo se ve třech prostorách – v klasickém divadelním sále v místním kulturním domě a ve dvou školách na improvizovaném jevišťátku obklopeném černým igelitem.

Nejprve tedy o zahraničních představeních. Festival zahájil ***slovenský soubor Pôtoň Levice*** s inscenací **Ochladzuje sa...**, která se zde stejně jako na Jiráskově Hronově setkala s rozpačitou odezvou. Zahlcení symboly, které z velké části nebyly pochopeny (už vůbec ne to, že jsou inspirovány Michelangelovou tvorbou a jeho osobním životem).

Mladý ***chorvatský soubor Ivana Gorana Kovaciće ze Záhřebu*** přivezl „choreodrama" **Vrahové aneb Příběh o nás**, tanečně pojímající milostně kruté hrátky mezi mužem a ženou (stínohra za průsvitnou kruhovou stěnou ukazovala jejich alter-ega). Dokonale propracovaná kompozicí pohybu, světel a hudby.

Německý dívčí soubor Stic-Er Jugendtheater ze Stralsundu představil starou pověst o čarodějově učňovi pod názvem **Krabat**. Dívky se výborně vyrovnaly především s hromadnými „pracovními" scénami, ale i s klukovskými rituály. Doma prý hrají ve staré továrně (velký prostor), takže umístění množství žebříků, plošin a praktikáblů na tradiční scéně zde museli improvizovat. Prostor doplňovaly též projekce - stínová hejna vran –doprovázené zlověstným krákáním. K vytvoření atmosféry hodně přispěla i proměnlivá hudba v rejstřících od agresivních odrhovaček, až po tajemně zabarvené čarodějnické zvuky. Soubor získal cenu za pozoruhodnou práci s nejmladší hereckou generací.

Ruské Biloxi Blues Teatru Benefice z Pskova, příběh několika kamarádů z jednoho vojenského oddílu v období války, viděný očima budoucího spisovatele, podbarvovaný chytlavou ruskou muzikou, stejně jako ***lotyšské* Odpusť, Boccacio, můžeš-li *(Gulbene Amateur Theatre)***, o mladíkovi, který je přijat do kláštera jako zahradník a zde je sváděn jeptiškami, patrně v domácím prostředí působí zábavně, zde však byly oba kousky odsouzeny jako komerční zboží, zcela nevhodné pro amatérskou přehlídku. ***Česko*** zde zastupovaly **Jeptišky *z Kroměříže***, osvědčený titul, který prošel mnoha přehlídkami, a hraje se s úspěchem už tři roky. U maďarských porotců vzbudil díky tomu dojem, že herečky jsou profesionálky. Jinak jim však bylo doporučeno, aby se věnovaly „serióznějším" tématům...

Největší pozornost vzbudily dvě zahraniční inscenace.

Rumuni, Theatre Ludic z Iasi, přivezli představení **Poslední Godot**, meditující prostřednictvím setkání dramatika Becketta s Godotem o hledání kořenů divadla. Dramatik Beckett je vyhozen z oficiálního divadla na ulici – zde se setkává s podivnou, temperamentní postavou bezdomovce Godota (hraje ho s pozoruhodnou pružností a espritem mladá korpulentní žena), společně si pohrávají jak se slovy, tak s rekvizitami – popelnicí, plnou rozlámaných masek, hadrů a vypelichaných paruk. Chvílemi atakují diváky (snad i to zakomponování momentu neporozumění ze strany diváků je plánováno). Původně bylo toto představení hráno jako pouliční divadlo, využívající reálií a náhodných seskupení diváků. V této intepretaci je Godot zvláštním divadelním bohem, který sídlí v každém z nás, proto, když ho sami v sobě neprobudíme, nikdy se ho nedočkáme. Představitelka Godota získala cenu za nejlepší ženskou roli.

Suverénní vítězství na festivalu si odnesl ***Čechovův* Medvěd *litevského souboru Studia mladých Aglia z Telsai***. Mladá režisérka Laima Adomaitiene s neobyčejným citem pro divadelní stylizaci, imaginaci a moment překvapení udělala z nám dobře známé konverzační komedie téměř existenciální drama o nemožnosti dorozumění mezi mužem se ženou. Vdova, která teskní po svém muži, je spíše loutkou, kterou obskakuje její bystrý a pohyblivý sluha (úctyhodný výkon velmi mladého – cca 15letého herce). Do hry vstupuje suverénní mladý muž, který si chce mladou vdovu otočit kolem prstu. Když se ona nakonec dá přesvědčit ke svatbě, není to žádný happy-end, naopak vzájemné svázání provazy, které obsadí celou scénu, symbolizuje ponížení ženy. Jsou tu výborně využity zvuky, nejrůznější efekty (svatební šaty, holínky pohybující se na principu černého divadla), pohybová a taneční stylizace, ostře vymezené charaktery jednotlivců, hudební kouzlení, to vše je vypracováno s profesionální dokonalostí, takže diváci po celou dobu sledují příběh se zatajeným dechem a mají dojem malého divadelního zázraku.

Kompánia z Budakeszi v taneční a pohybové „španělské" stylizaci, působící však poněkud odcizeně, přinesla ***Lorcovu* Lásku Dona Perlimplina a vášnivost Belisinu**. Tento soubor zjevně patří k amatérským miláčkům publika a získal cenu za nejlepší maďarské představení.

Pajinkás János, v překladu něco jako **Honza Pálenka** souboru ***Janus University Theatre – Oberon Studio z Pécse*** je surrealistickou koláží textů Pétera Kárpatiho na motivy staré maďarské legendy o chlapci, kterého od malička napájeli pálenkou, takže získal nadpřirozenou sílu i moudrost

DS Domu kultury Kroměříž / Dan Goggin: Jeptišky aneb Klášterní škola u nesmyslosrdných sester. Foto: Ivo Mičkal.

a radil dokonce carovi, na mě působil velmi rozporuplným dojmem. Jak jsem se posléze dozvěděla, ani porozumění textu by mi moc nepomohlo, protože to, co se dělo na scéně, se diametrálně lišilo od mluveného slova. Hlavní představitel Ferenc Köles získal zaslouženou pozornost poroty a publika a cenu za nejlepší mužský herecký výkon.

Maďarská Elektra souboru ***Soltis Lajos Színház z Celldömölku*** byla velmi aktuálním pamfletem na maďarskou povahu a zvyky (tvrdě aktuální proto, že v té době právě probíhaly mohutné demonstrace proti současné vládě). Vše je postaveno na jednom nápadu - scéna, kostýmy, rekvizity – vše v červeno-bílo-zelené barvě maďarské vlajky, která se navíc objevuje ve všech situacích (např. krvácejícímu Aigistovi místo z krve z úst vyleze maďarská vlaječka). Text si pochopitelně vychutnali jen ti, kdo rozuměli maďarsky, a ostře vnímali politický aspekt hry.

Motýli v blátě ***Alternativního divadelního spolku z Körmendi*** jsou venkovskou tragi-komedií na téma vztahů mužů a žen (každý z nás je schopen ulovit motýla, ale dokáže s jeho křehkostí zacházet?). Představení opět postaveno na literárních textech, ale i pro domácí značně nevyrovnané, zdlouhavé. Zpočátku je tu snaha o komické scénky, které se v druhé půli proměňují v kruté obrazy neporozumění mezi lidmi.

Transit - **Přestávka na cestě** ***tanečního divadla Panboró z Budapešti*** je pohybovou kreací rámovanou scénou lidí s kufry, kteří čekají na transit (snad do koncentračního tábora nebo kamkoli jinam?), mi v první chvíli připomnělo židovské osudy (ale šlo prý o romskou komunitu). Soubor sice nezapřel svou „poloprofesionalitu", ale jinak představení přímo čpělo nejrůznějšími klišé. Vypadalo to jako kompilace mezi úryvky z Tančírny (osudy v průběhu století) a Gadésovými stylizovanými tanci z Carmen (vášnivé a kruté vztahy mezi muži a ženami). I když tento soubor patřil mezi „oblíbence", v konečném rozdílení cen neuspěl.

Mými maďarskými favority se stala dvě divadla. Prvním z nich byl soubor ***Káva Kulturális Mühely z Budapešti*** s představením **Zbojníci**. Příběh, připomínající naše legendy, parafrázuje příběh zbojníků, které zradí krásná žena. Stylizované využití folklórních prvků, živá kapela a erotický působivé milostné scény nepotřebovaly slov. U místního publika nezískalo příliš velký ohlas, ale nakonec si jeden z představiteů zbojníků odnesl cenu za herecký výkon.

Scénicky nepozoruhodnější se mi zdála Molièrova **Škola žen** ***Biztonsági Sáv z Budapešti***. Zdejší porotce nezaujala vzhledem k tomu, že prý hercům nebylo rozumět. Jejich zacházení s prostorem a vůbec inscenační metoda mě zaujala svou odvahou a neobvyklostí, vycházející vstříc voyerismu diváků. Byt s jídelnou, kuchyní, koupelnou, ložnicí a halou byl rozložen po celé vstupní hale školní budovy, navíc bylo využito asi šestera dveří, vedoucích do tříd. Původně dosti nudná konverzačka byla rozehrána do množství akcí, propletených zvukovými, pohybovými a gestickými gagy. Diváci mají možnost být kdekoli. Buď se usadit na zem, nebo volně procházet mezi herci (kteří je nevnímají, jako by žili v jiném – virtuálním - prostoru), dívat se na ně z libovolné vzdálenosti a náležitě si vychutnat jakékoli hnutí jejich obličeje či gesto z bezprostřední blízkosti.

Divadlo Pôtoň – Slovenské pohronské javisko Levice / Karol Horváth: Ochladzuje sa... Foto: Milan Strotzer.

Z gagů uvedu alespoň jeden – závěrečný, kdy nevěsta v šatech vleze do vany, kde se cachtá, ženich přichází nahý – chvíli se rozpačitě dívá, pak se oblékne, v šatech vstoupí za nevěstou do vany, kde společně otevřou šampaňské.

Nahlédnutí do oblasti amatérského divadla za našimi hranicemi považuji za cennou zkušenost. Vyzkoušela jsem si, jaké je posuzovat inscenace jen z vizuálního hlediska bez ohledu na textovou stránku, a možnost (či nutnost) všímat si především originálních divadelních nápadů, které mají obecně platnou hodnotu. Divák je tak nucen vnímat opravdu na plné obrátky. Samozřejmě, že jsem se ve svém hodnocení nevyhnula vlastním interpretacím her, z nichž jsem nerozuměla ani slovo, ale zároveň zjistila, že pro divadelní zážitek (a požitek) není vždy nutné rozumět mluvenému textu.

Jana Soprová

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

THOMAS BERNHARD CLAUS PEYMANN SI KUPUJE KALHOTY A JDE SE MNOU NA OBĚD

Autor: *Thomas Bernhard* (1931-1989), jeden z nejvýznačnějších rakouských dramatiků posledních let. O autorovi a jeho díle podrobně viz AS 3/1999 a čísla následující.

Překlad: *Zuzana Augustová* z německého originálu *Claus Peymann kauft sich eine Hose und geht mit mir essen*, vydaného nakladatelstvím Suhrkampf ve Frankfurtu nad Mohanem v roce 1990.

Osoby: 2 muži, oba starší 55 let na vrcholu své profesní kariéry (*Peymann*, nový ředitel vídeňského Burgtheateru; *Já*, dramatik spjatý se stejným divadlem) a **1 žena,** nejlépe středního a staršího věku (číšnice, němá role).

Místa děje: Luxusní obchod, náměstí v centru Vídně, luxusní restaurace.

Nový ředitel vídeňského Burgtheateru Claus Peymann si v luxusním obchodě vyzkouší šestery kalhoty a nakonec si koupí ty druhé a nechá si je hned na sobě. Se starými kalhotami přes ruku kráčí rázným, avšak rozvážným krokem k morovému sloupu. Takovou režijní poznámkou Bernhard uvozuje svou hru, která je dialogem dvou mužů kráčících spolu na oběd do luxusní restaurace navštěvované nejmocnější garniturou rakouské společnosti.

Namísto popisu jejich hovoru bude zajímavější uvést jeho klíčové repliky. Tady jsou:

„Padnoucí kalhoty / to člověka dokáže naplnit štěstím víc než cokoli jiného / … / Kupování kalhot to byla vždycky tragédie / Nevím / jestli je horší zkoušet Shakespeara / nebo šestery kalhoty Bernharde / skutečně nevím / Tohle město svádí ke kupování kalhot / … / Zkušební kabinky jsou příliš těsné / není v nich žádný vzduch / Ve zkušebních kabinkách / už spoustu lidí trefil šlak / … / Chcete-li být upřímný / musíte přiznat / že taková zkouška kalhot vyčerpá víc / než divadelní zkouška / … / na druhé straně už mě ve zkušebních kabinkách / napadly ty nejlepší myšlenky / … / Pouze si zkoušíme kalhoty / a koncipujeme přitom román / nebo divadelní kus / … / Nenávidím divadlo / a všechno co s divadlem souvisí / a jsem mu vydán na pospas / … / Rakousko je / superkomedie všech dob / žádná divadelní hra na světě se jí nevyrovná / a sami Rakušané tuhle superkomedii / všech dob zinscenovali / … / Sedněte na to Bernharde / a napište takovou za nos vodící hru / Velké divadlo Bernharde / hodně lidí hodně svinstva hodně megalomanie / hodně zločinnosti nechutností podlostí /

to pravé divadlo pro Burgtheater / pravou velkou vše rozrušující za nos vodící komedii / předveďte jednou na scéně **celou** svou bezohlednost / **Celé** své zhnusení světem / … / napište prostě něco co vyřídí celou světovou literaturu / prostě už ji jednou z gruntu celou odepište / vzchopte se Bernharde a vypište světu díru do břicha / napište **skutečnou světovou bombu** Bernharde / … / K novému řediteli Burgtheateru / patří nové kalhoty / … / Škoda že není možné si jen tak beze všeho / koupit i novou hlavu Bernharde / … / sotva dostaneme hlavu / už je opotřebovaná / na světě jsou k mání jedině samé opotřebované hlavy / …"

Následuje režijní poznámka: Peymann se mnou vejde do restaurace, sedáme si, poté co si přečetl jídelní lístek a něco si vybral, rozhlédne se kolem sebe. V restauraci sedí vicekancléř, několik ministrů, finanční dvorní rada, šéfredaktoři nejvýznamnějších novin, kancléř, prezident. Bernhard (postava nazvaná Já) je Peymannovi představuje a označuje jako nácky a pitomce. Obrací se na číšnici, katoličku, která je všechny zná a o ničem nic neví, a objednají si jídlo. Hra končí replikami Peymanna: „Tak si dáme hovězí špičku / … / (zastrčí si ubrousek za límec) / Super město Bernharde / Super země Bernharde / Rakousko je fakt bomba Bernharde / (natáhne nohy, ještě než polkne první lžíci polévky, a jakoby v náhlém návalu štěstí, zvolá) / Tady už mě brzo naprosto nic nepřekvapí Bernharde / dočista nic dočista nic".

Text uvedené hry vyšel tiskem v časopise Svět a divadlo v č. 5/2001. Adresa redakce: Svět a divadlo, Divadelní ústav, Celetná 17, 110 00 Praha 1, tel. 224 817 180, fax: 224 218 184, e-mail: svet@divadlo.cz. Cena čísla 75,- Kč.

Dramaturgický pozorník připravil

Milan Strotzer

DIVADELNÍ DATABÁZE NA INTERNETU

Pražský Divadelní ústav představil koncem dubna veřejnosti databázi dostupnou prostřednictvím internetu. Na adresách www.divadelni-ustav.cz a www.divadlo.cz najdou zájemci o divadlo obsáhlou databázi knihovny a bibliografického oddělení Divadelního ústavu.

„Jde o zásadní krok procesu digitalizace našich informačních služeb. Koncem roku, až dovršíme internetovou databázi, budou si moci studenti, dramaturgové, odborná veřejnost i divadelní fanouškové vyhledat vše o kterékoliv současné či minulé inscenaci," řekl o databázi ředitel Divadelního ústavu Ondřej Černý.

Knihovna Divadelního ústavu patří se svými více než 110 000 svazky k největším divadelním knihovnám v Evropě. Obsahuje přes 50 000 textů divadelních her v různých překladech i úpravách, téměř 25 000 svazků domácí i zahraniční odborné literatury, odborná periodika, slovníky, hudebniny a další materiály. Od nynějška si budou moci i mimopražští zájemci ověřit prostřednictvím on-line databáze, zda jimi požadovaný titul má knihovna k dispozici. Bohužel není zatím možné zjistit prostřednictvím internetu, zda kniha není zapůjčena, ani si ji rezervovat či objednat. To je věcí dalších fází, o nichž Divadelní ústav uvažuje. Za pět let se dodnes do on-line databáze převedlo zhruba 75% všech svazků, do konce roku by měl být katalog úplný.

Bibliografická databáze obsahuje články o divadelním dění doma i ve světě. V současné době má přes 77 000 záznamů. Domácí odborný divadelní tisk byl do databáze zpětně vyexcerpován od roku 1990, divadelní periodika, která dosud nebyla bibliograficky zpracována, jsou postupně zpracovávána od počátku vydávání (např. Ochotnické divadlo a Amatérská scéna od roku 1955). Články z deníků a vybraných kulturních periodik jsou v databázi od sezóny 1996/97. Ze zahraničních časopisů jsou podchycena všechna bohemika a výběrové články o zahraničním divadle. Celkem bylo dosud sledováno 170 domácích a 60 zahraničních periodik. Články z období před rokem 1996 jsou přístupné zatím pouze v lístkových katalozích Divadelního ústavu, jež obsahují více než 300 000 záznamů z článků z let 1858-1990.

Napříště si tedy poměrně jednoduchým vyhledávacím programem, který zvládne podle pokynů obsažených přímo v databázi i začátečník, můžete vyhledat o divadle prakticky cokoli. Pokud hledáte třeba Hamleta, nabídne vám databáze bezmála sto záznamů. Čím konkrétnější údaje o textu či článku, který požadujete, tím rychleji se doberete k cíli. Není to jen hračka, ale cenná pomoc, zejména pro mimopražské studenty a zájemce o divadelní dění, bibliografii ocení jistě též kolegové novináři.

„Rádi bychom, aby zájemci našli časem nejen tituly článků, ale případně texty toho, co se kdy u nás i v cizině o divadle napsalo. To však je úkol na příští léta," objasnil plány ředitel DÚ Ondřej Černý.

Radmila Hrdinová

Převzato z deníku Právo z 15.5.2002.

VYBRÁNO Z DATABÁZE IPOS

BRNO (386 tis.obyv.): Kulturní a informační centrum města Brna připravilo na 2. až 6. září 2002 Mezinárodní přehlídku pouličních divadel a skupin. Pozváno bylo takřka 20 souborů za 7 evropských zemí, mezi nimi i špičková světová experimentální divadla, např. TEATR8DNIA z Poznaně s inscenací Archa. Hrálo se zejména na brněnském náměstí Svobody, ale také na nádvoří staré radnice, na Alžbětínské scéně Divadla Husa na provázku a na velkém nádvoří Špilberku. *(MS)*

CHOTĚŠOV (2600 obyv., okres Plzeň-jih): V klášteře v Chotěšově začala 2.7. mezinárodní divadelní tvůrčí dílna. Trvala do 20.7. Byla zaměřena na obor site specific, tj. divadlo zkoumající specifický prostor a hledající možnost jeho další existence. Pod názvem Klášteření 2002 zde pracovali účastníci z ČR, Slovenska, Polska a Kanady. Dílnu pořádalo plzeňské sdružení Johan ve spolupráci s obcí Chotěšov. *(Karlovarské noviny, 2.7.2002)*

HOŘICE NA ŠUMAVĚ (810 obyv., okres Český Krumlov): Od 27.7. začal v Hořicích na Šumavě 10. ročník tradičních pašijových her. O několika prázdninových víkendech tu amatérští herci dvakrát denně předvedli divadelní zpracování příběhu Ježíše Krista, v němž se představilo až 65 postav. *(MF Dnes, 26.7.2002)*

HVOZDNÁ (950 obyv., okres Zlín): V obci Hvozdná byl v r. 1909 založen Kroužek divadelních ochotníků. V r. 1929 si jeho členové svépomocí postavili spolkovou budovu. Ochotničení se v této obci dědí z pokolení na pokolení - věnuje se mu každý pátý obyvatel obce. Soubor má v současné době více než 120 členů, jeho dětský kroužek navštěvuje přes 50 dětí. V letošním roce tu stihli nastudovat již 3 premiéry a chystají ještě jednu. V průběhu letošního léta prováděli členové spolku většinou svépomocí rekonstrukci své budovy. Financování oprav hradí ze svých prostředků a z peněz sponzorů. *(Lidové noviny, 7.8.2002)*

JANKOV (320 obyv., okres České Budějovice): V Holašovicích-Jankově se 29.6. se konal 1. divadelní a hudební festival Holašovice 2002, do jehož programu bylo pozváno 5 českých ochotnických souborů, 4 hudební skupiny a jako hosté divadelníci z Lince a hudebníci z Windhaagu. Slavnost byla zaštítěna evropským programem PHARE, který svou účast podmínil spoluúčinkováním souborů z příhraničních oblastí. Místo vstupného dávali návštěvníci dvacetikorunový sponzorský příspěvek ve prospěch vzhledu a obnovy dalších holašovických venkovských stavení. Do seznamu UNESCO jsou zatím zapsány 23 zdejší objekty. Festival pořádalo Občanské sdružení Selské baroko Holašovice v rámci rakouské přeshraniční spolupráce. *(Českobudějovické listy, 28.6.2002)*

KARLOVY VARY (55 tis. obyv.), ČR: Více než 60 divadelnách souborů z ČR by se mělo v r. 2003 zapojit do projektu Karlovarského hudebního divadla Libora Baláka, který vybudoval pod Chebským mostem v Karlových Varech netradiční letní scénu. V každém městě je nějaké podloubí či most, kde je možné otevřít podobnou scénu - v tom spočívá myšlenka projektu. V r. 2003 by se v jeho rámci měl roztočit kolotoč českých pohádek. Během letních prázdnin pojedou 63 divadelní soubory od města k městu a pokaždé tak zahrají svou pohádku jiným dětem v jiném městě. V Karlových Varech se hrálo již letos. *(Karlovarské noviny, 3.7.2002)*

KOLÍN (31 tis. obyv.): Pod patronací Městského úřadu uskutečnila Společnost Gaspard v Kolíně 7. ročník mezinárodního festivalu neverbálního divadla MIMORIÁL. Vystoupili na něm v půltřetí desítce představení divadla a umělci z tuzemska i několika zejména evropských zemí. Pozvání se dostalo umělcům z Belgie, Francie, Ruska, Slovenska, ale také uskupení Second Hand Dance z USA. Mezi účastníky nechybělo domácí Divadlo Ikdyž se svou produkcí Badbath (verze 7). *(MS)*

KRALUPY NAD VLTAVOU (18 tis. obyv., okres Mělník): V Kralupech nad Vltavou se od 7.6. konal 2. ročník festivalu amatérského divadla Za vodou, na který byly pozvány např. soubory Čmukaři z Turnova, Spodina z Plzně a místní Rolnička a Scéna. *(Mělnický deník, 8.6.2002)*

KUTNÁ HORA (22 tis. obyv.): Historicky první veřejná tvůrčí dílna amatérských divadelních souborů malých forem začala 7.6. v domácím amfiteátru Václava Veselého na kutnohorském předměstí Kaňk. *(Berounský deník, 8.6.2002)*

LOMNICE NAD POPELKOU (6000 obyv., okres Semily): V Lomnici nad Popelkou připravili od 2.8. konání hudebně-dramatického festivalu Lomnické kulturní léto 2002. Součástí programu byla divadelní představení ochotníků (např. Divadelní spolek J.K. Tyl se Zapeklitou komedií, Loutkové divadlo dell'arte se 2 pohádkami Jana Wericha), v hudební části koncert komorního tělesa Verba Chordis (barokní hudba), pořad Chvála jazzu s vystoupením Tria Jana Kučery atd. *(Deník Pojizeří, 6.8.2002)*

LOUNY (20 tis. obyv.): Po dokončení oprav Městského divadla v Lounech bude založena nová příspěvková organizace Městské divadlo. Podobně se stalo v Žatci, kde Městské divadlo takto funguje, aniž by způsobovalo problémy radnici. *(Deník Lučan, 27.7.2002)*

NYMBURK (15 tis. obyv.): V Nymburce se připravuje 2. část rekonstrukce Hálkova divadla. Městská rada schválila částku 4 mil. Kč na rekonstrukci stropu a výměnu křesel. Na plánované úpravy chybí 1,5 mil. Kč. Otevření divadelní scény se předpokládá až 11.10. *(Nymburský deník, 8.6.2002)*

OLOMOUC (104 tis. obyv.): Do 25.8. byla ve Vlastivědném muzeu v Olomouci otevřena výstava, která přiblížila svět dětského divadla 19. století. Prezentovala kolem 30 papírových divadélek ze soukromé sbírky K. Zelenky z Nového Jičína. Exponáty byly přes 100 let staré. Loutky byly výtvarně zpracovány stejným způsobem jako kulisy či ostatní technické rekvizity a dekorace. Nebyly ovládány loutkohercem, ten je provázel pouze hlasovým projevem. *(Právo, 19.7.2002)*

PLUMLOV (2300 obyv., okres Prostějov): V Plumově vznikl amatérský soubor Podhradské divadlo, který se zaměřuje především na dětské publikum, přes nějž chce zaujmout i dospělé diváky. Zatím nacvičuje hlavně pohádky. *(Olomoucké listy, 30.5.2002)*

PLUMLOV (2300 obyv., okres Prostějov): Přehlídka scénického umění na zámku v Plumlově probíhala od 15. do 20.8. Sjelo se sem několik mládežnických divadelních souborů z celé republiky a ze Slovenska. Vlastní tvorbou se úspěšně prezentovala i škola tvůrčího psaní Violka z Prostějova. *(Olomoucké listy, č. 29, 2002)*

PRAHA: Loutkové divadlo Říše loutek v Praze na Starém Městě přišlo vinou povodně o knihy, scénáře i loutky. Členové souboru však odmítli osmdesátiletou tradici divadla ukončit a pracují na odstraňování škod. Provoz je zatím do odvolání přerušen. *(Večerník Praha, 26.8.2002)*

PRAHA 7: Ve dnech 13.-15.9. se v Letenských sadech v Praze 7 uskutečnila Letenská divadelní pouť. S představeními pro dospělé i děti tu vystoupí amatérské divadelní soubory (např. Ty-já-tr, Mikádo a Divadlo Grotesky z Prahy, z Hradce Králové soubory DNO a Soukromé divadélko Poli či Čmukaři Trutnov).

PRAHA 7: Dětský divadelní soubor Tyjá-tr z Prahy 7 hrál od 1. do 7.9. na otáčivém hledišti v Týně nad Vltavou inscenaci Kytice. Čistý výtěžek všech 7 představení se členové souboru ve věku 15-17 let rozhodli věnovat rodinám v Týně, které přišly o střechu nad hlavou. *(Právo, 2.9.2002)*

PROSTĚJOV (49 tis. obyv.): Ve dnech 6. až 9.6. se v Prostějově konala přehlídka prostějovských divadel a jejich hostů pod názvem MEDart. Představila se divadla od maňásků a dřevěných loutek, přes studentské soubory, divadla poezie a ochotnické divadlo až k profesionálním divadelníkům z Brna. Na programu byly dále premiéry prostějovských souborů, pohádka nového Podhradského divadla z Plumlova, zhudebnělá komedie, koncert, ukázky židovských tanců - celkem 27 představení. Organizátorkou akce byla učitelka ZUŠ H. Kotyzová. *(Prostějovský týden, 5.6.2002)*

SOKOLOV (26 tis. obyv.): Městský dům kultury v Sokolově začal od září 2002 nový projekt Divadelní školy pro děti. O její vznik se zasloužila R. Jasinská, členka amatérského souboru Divadlo bez zákulisí. V první skupině výuky byly zařazeny děti ve věku od 5 do 8 let, které se budou učit pohybovat a mluvit, druhá skupina je určena dětem mezi 9 až 13 lety. *(Sokokolovský patriot, č. 6, 2002)*

TACHOV (13 tis. obyv.): Po loňském úspěchu dvojjazyčně sehrané divadelní hry Na Zlaté cestě bude i letos pokračovat spolupráce tachovských a bärnauských amatérských herců. K novému projektu včera uspořádala radnice v Bärnau tiskovou konferenci. Autor hry Petr Klewitz si tentokrát vybral jako téma cestu Jana Husa do Kostnice. *(Marie Podzimková)*

ÚSTÍ NAD ORLICÍ (15200 obyv.) **DOLNÍ ČERMNÁ, ČESKÁ TŘEBOVÁ**: Občanské sdružení divadelních ochotníků (OSDO) Ústí nad Orlicí uskuteční 30.10.2002 v Roškotově divadle v Ústí nad Orlicí českou premiéru hry Paula Claudela Poslední úděl (Drama ženy a tří mužů mezi Narozením a Smrtí). Před představením bude vernisáž fotografií ze zatopeného Českého Krumlova, kde byli členové souboru pomáhat při likvidaci povodňových škod. Soubor OSDO pokračuje také v uvádění jiné Claudelovy hry Zvěstování Panně Marii. Její 25 reprízu připravuje na 19.10.2002 v Dolní Čermné za účasti francouzské režisérky Catherine Andrault jako benefiční představení pro obce postižené povodněmi počátkem září v okrese Ústí nad Orlicí. Francouzská režisérka přijede studovat claudelovské inscenace OSDO a připravovat Čapkovy Apokryfy, s kterými by se ráda představila napřesrok na Festivalu české a slovenské dramatické tvorby, jejž OSDO připravuje v Ústí nad Orlicí a okolí. Letošní ročník zahájí představení Divadla na Tahu a Nejhodnějších medvídků Ještě žiju s plácačkou, věšákem a čepicí v nově otevřeném Kulturním centru v České Třebové 18.10.2002 *(MS)*

ŽEBRÁK (1800 obyv., okres Beroun): Ve dnech 25.10. až 8.12. se v Žebráku koná 34. ročník divadelní přehlídky Erbenův Žebrák, který ukončí letošní celoroční oslavy 190. výročí českého ochotnického divadla v tomto městě. Představí se např. soubor Svatopluk z Benešova, dětský soubor „KK" Žebrák, soubor Tyl KD Čelákovice a soubor Erben z Miletína. *(Zpravodaj města Žebráku, č. 8, 2002)*

ŘÍJEN – PROSINEC 2002

13.9. – 25.10.	**Sázava – Voskovcova Sázava**, přehlídka amatérského hudebního divadla
12. – 18.10.	**Brno – Podzimní divadelní festival**, přehlídka moravských divadelních souborů se zahraniční účastí
12. – 19.10.	**Vysoké nad Jizerou – Krakonošův divadelní podzim, národní přehlídka venkovských divadelních souborů**
12. – 19.10.	**Vysoké nad Jizerou – Kurz praktické režie a Kurz scénografie**
14. – 20.10.	**Vysoké nad Jizerou – Seminář Klubu režisérů SČDO**
18. – 20.10.	**Ústí nad Orlicí – Tanec, tanec…**, celostátní přehlídka scénického tance
18.10. – 9.11.	**Ústí nad Orlicí** (Česká Třebová 18.10., Dolní Dobrouč 9.11.) **– Festival české a slovenské dramatické tvorby**
19. – 20.10.	**Praha – ARTAMA**, Seminář sólového uměleckého přednesu – před Moravským festivalem poezie ve Valašském Meziříčí
25. – 28.10.	**Bechyně – Nahlížení 2002,** 13. celostátní dílna mladých divadelních, loutkářských a recitačních souborů
28. – 31.10.	**Brno – Výprodej II,** přehlídka inscenací a vystoupení Studia Dům
31.10.	Uzávěrka Faustování v Bechyni
2. – 30.11.	**České Budějovice – Budějcká Thálie**, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla
6. – 8.11.	**Prachatice – Poema**, celostátní soutěžní přehlídka uměleckého přednesu žáků SPgŠ
7. – 28.11.	**Říčany u Prahy – Divadelní podzim Jiřího Šatopleta,** nesoutěžní přehlídka amatérského divadla (čtvrtky, neděle)
7. – 28.11.	**Frýdek-Místek – Loutka**, nesoutěžní přehlídka loutkářských souborů Podbeskydské oblasti (soboty)
8. – 10.11.	**Praha – Přelet nad loutkářským hnízdem, přehlídka předních profesionálních a amatérských loutkářských inscenací**
8. – 10.11.	**Moravská Třebová – Štronzo,** oblastní přehlídka divadla jednoho herce a divadelních aktovek
8. – 11.11.	**Prachatice – Tvůrčí ateliér autorské tvorby TAAT 2002**
9. – 10.11.	**Praha, Karlínské Spektrum – Karlínské jeviště 2002**, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla
13. – 17.11.	**Rakovník – POPELKA, 21. národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti**
14. – 17.11.	**Ostrava, DDM Mariánské Hory – 18. Setkání divadel a lidí**
17.11.	**Rakovník – Oříšky pro Popelku,** slavnostní vyhodnocení a vyhlášení výsledků autorské soutěže divadelních her pro děti
20. – 23.11.	**Česká Lípa – Českolipský divadelní podzim**
21. – 23.11.	**VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ – 38. ročník Moravského festivalu poezie, česko – slovenské soutěžní přehlídky uměleckého přednesu**
22. – 24.11.	**Znojmo – Národní přehlídka seniorského divadla**
22. – 24.11.	**Praha, Sokolovna Jinonice – Kaškova Zbraslav,** VIII. ročník přehlídky jednoaktových her
28.11. – 1.12.	**Brno, CVČ Lužánky – Nadělení**, nesoutěžní přehlídka studentských a mladých divadel
29.11. – 1.12.	**Bechyně – Faustování,** přehlídka a dílna loutkářských souborů hrajících pro mládež a dospělé
7.12.	**Praha, Sokolovna Jinonice – Jinonická sonáta 2002**, 2. ročník soutěže v uměleckém přednesu recitátorů starších 35 let
13. – 14.12.	**Kopřivnice – Vánočka**, 2. ročník nesoutěžní přehlídky dětských a studentských divadel spojený s divadelní dílnou